

Jaarverslag 2012

VOORWOORD

De financiële markten zijn continu in beweging. Die beweging is er sinds het uitbreken van de crisis niet minder om geworden. Het is van groot belang dat de financiële sector het vertrouwen terugwint. Er is een groeiende roep vanuit de maatschappij om *back to basics* te gaan, waarbij eenvoud, begrijpelijkheid en het belang van de klant centraal staan. Eerlijke producten en kwalitatief goede dienstverlening op transparante markten. Het is niet alleen de missie van de AFM; het is de hoofdpoging van de sector.

De AFM staat daarbij, het twaalfde jaar van haar bestaan, steeds voor de uitdaging om zo effectief mogelijk toezicht te houden. De ontwikkelingen hebben aangetoond dat het noodzakelijk is om ons steeds opnieuw aan te passen aan de veranderende omgeving. Onze relatie met verschillende marktpartijen komt daardoor op een hoger niveau, ze wordt meer volwassen. Omdat de deelsectoren op de financiële markten zich in verschillende fases van ontwikkeling bevinden, moeten we ons toezicht daarop afstemmen. Ons toezicht kan verschillen per doelgroep en per ontwikkelingsfase.

We kiezen niet voor een makkelijke weg. We streven naar duurzame oplossingen waarvan de effecten in de markt soms pas jaren later te zien zijn. Het behalen van effect is leidend in ons toezicht. We zijn ons steeds bewust van de effectiviteit van de instrumenten die we tot onze beschikking hebben. Een doorlopende, kritische dialoog met marktpartijen in combinatie met handhaving is naar onze overtuiging vaakeffectiever dan een handhavingmaatregel, zoals een boete, alleen.

In 2012 hebben we belangrijke stappen gezet in de ontwikkeling van onze relatie met de markt en in ons toezicht. In de accountantssector zien we positieve ontwikkelingen. Evenwel zijn er over de hele linie nog veel stappen nodig. Het toezicht verschuift de laatste jaren van voornamelijk repressieve handhaving naar een gelijktijdig kritische dialoog met de grote accountantskantoren over sectorbrede vraagstukken. Hetzelfde kan gezegd worden over grote banken en verzekeraars waarbij we in 2010 een strategie van kritisch bevragen hebben ingezet en waar de markt afgelopen jaar verdere stappen heeft gezet in het centraal stellen van de belangen van klanten.

In voorbereiding op het provisieverbod hebben we veel aandacht besteed aan voorlichting over de nieuwe wet- en regelgeving. En in voorbereiding op het toezicht op het productontwikkelingsproces is een constructieve wisselwerking ontstaan tussen de markt en de AFM, nog voordat de wet van kracht is geworden. Tot slot zijn in de pensioensector afgelopen jaar aanzetten gedaan om de regelgeving over pensioencommunicatie meer deelnemergericht te maken. We zijn er nog niet, maar we zijn onderweg. Het is op zijn plaats om in dit voorwoord diegenen te bedanken die werkzaam zijn in de financiële sector en zich ten volle inzetten om een duurzaam financieel stelsel te ontwikkelen. Een dergelijk financieel stelsel kan er uiteindelijk alleen komen als iedereen – toezichthouder en markt – zich daar hard voor maakt. Ook wil ik hierbij René Maatman, afgelopen jaar vertrokken als bestuurder bij de AFM, bedanken voor zijn inzet de afgelopen jaren. En natuurlijk mag ik de AFM'ers zelf niet vergeten. Bedankt!

Tot slot richt ik mij direct tot u, de lezer. Ik nodig u van harte uit om ons te blijven benaderen met opmerkingen, vragen of klachten (ook over dit jaarverslag). Zonder signalen van betrokkenen om ons heen, zou de AFM haar werk aanzienlijk minder goed kunnen doen.

Ronald Gerritse
Voorzitter van het bestuur

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	3
SAMENVATTING JAARVERSLAG AFM 2012	5
VERSLAG VAN DE RAAD VAN TOEZICHT	13
DEEL I ACTIVITEITENVERSLAG.....	17
1 RISICOGESTUURD TOEZICHT.....	18
1.1 MISSIE EN KERNWAARDEN	18
1.2 STRATEGISCHE DOELSTELLINGEN	20
1.3 MARKTONTWIKKELINGEN EN MARKTRISICO'S.....	22
1.4 RISICOVERKLARING	30
1.5 AFM IN CIJFERS.....	34
2 AFM-THEMA'S	43
2.1 PRODUCTAANBIEDERS GAAN HET BELANG VAN DE KLANT CENTRAAL STELLEN	43
2.1.1 DASHBOARD GEEFT BANKEN EN VERZEKERAARS RICHTING	44
2.1.2 OP WEG NAAR EEN NIEUWE CULTUUR.....	45
2.1.3 KLANTBELANG BEGINT IN DE KEUKEN	46
2.1.4 PRAKTIJKVOORBEELDEN KLANTBELANG CENTRAAL.....	47
2.2 KWALITEIT VAN DE FINANCIËLE DIENSTVERLENING WORDT BETER.....	48
2.3 VERMOGENSOPBOUWPRODUCTEN EN ADVISERING DAAROVER WORDEN BETER.....	52
2.4 HOOGTE EN RISICO'S VAN PENSIOENEN WORDEN TRANSPARANTER	54
2.5 BESTUURDERS EN COMMISSARISSEN VAN FINANCIËLE ONDERNEMINGEN NEMEN HUN VERANTWOORDELIJKHEID	57
2.6 KWALITEIT VAN INFORMATIE OP KAPITAALMARKTEN WORDT VERBETERD.....	58
2.7 HANDEL EN INFRASTRUCTUUR BLIJVEN INTEGER EN BESTENDIG.....	63
2.8 ZWARE SCHENDINGEN VAN INTEGRITEIT WORDEN DOELGERICHT EN SNEL AANGEPAKT	66
2.9 DE KWALITEIT VAN INTERNATIONAAL TOEZICHT WORDT BEVORDERD.....	70
3 ORGANISATIE EN BESTURING	73
3.1 ORGANISATIE	73
3.2 BESTURING.....	74
DEEL II JAARREKENING.....	82
DEEL III OVERIGE GEGEVENS	125
DEEL IV BIJLAGEN.....	129

SAMENVATTING JAARVERSLAG AFM 2012

Het jaarverslag toont wat de AFM heeft gedaan om haar voornemens uit 2012 te realiseren. In de samenvatting ligt de nadruk op de resultaten die de AFM in 2012 heeft geboekt binnen de negen toezichtthema's.

STRATEGISCHE DOELSTELLINGEN

De AFM heeft drie strategische doelstellingen:

1. De AFM bevordert zorgvuldige financiële dienstverlening;
2. De AFM ziet toe op een eerlijke en efficiënte werking van de kapitaalmarkten;
3. De AFM draagt bij aan de stabiliteit van de financiële markten.

We hebben samen met de financiële sector een belangrijke taak bij het herstellen van een gerechtvaardigd vertrouwen in de financiële markten.

GEÏNTEGREERDE BENADERING

Gelet op bovengenoemde strategische doelstellingen is de strategische focus van de AFM vooral gericht op de financiële markten en financiële instellingen. Vanzelfsprekend moet onze eigen interne organisatie goed geëquipeerd zijn voor deze rol. De AFM streeft naar een eerlijke, goed gestructureerde, en daarmee duurzame financiële sector. Dit streven zit in het DNA van onze organisatie en motiveert al onze medewerkers. De AFM besteedt vanzelfsprekend ook aandacht aan haar eigen duurzaamheidsprofiel. Echter, de aandacht heeft pas echt maatschappelijk effect als we deze nadrukkelijk inzetten voor het behalen van onze bredere strategische doelstellingen. Om te komen tot een meer duurzame financiële sector, is vooral onze strategische rol als toezichthouder op instellingen en markten van belang. Dat geldt ook voor onze aandacht voor financiële producten, concepten, dienstverlening en de verantwoording die daarover wordt afgelegd. Om de strategische focus van onze eigen organisatie optimaal tot uitdrukking te brengen, wordt het jaarverslag van de AFM primair vanuit deze strategische doelen opgebouwd, met veel aandacht voor risico's en goed ondernemerschap, naast – vanzelfsprekend - het sluitstuk van de financiële rapportage.

AFM HOUDT RISICOGESTUURD TOEZICHT

We stellen prioriteiten om vooral daar aanwezig te kunnen zijn waar de risico's het grootst zijn. Voor het risicogestuurd toezicht analyseert de AFM voortdurend marktontwikkelingen en risico's om prioriteiten te kunnen stellen. Dit wil niet zeggen dat de AFM alle risico's kan wegnemen.

In de begroting van 2012 heeft de AFM op basis van een risicoanalyse van de marktontwikkelingen negen thema's in het toezicht geselecteerd. In de begroting van 2013 staan de thema's die de AFM op basis van de risicoanalyse heeft gekozen voor 2013.

MARKTONTWIKKELINGEN WAAROP DE AFM HAAR TOEZICHT AANPAST

Op vrijwel alle terreinen waarop de AFM actief is, spelen zich belangrijke ontwikkelingen af. Hieronder signaleren wij allereerst de belangrijkste structurele hervormingen in de financiële sector waaraan in de afgelopen jaren is gewerkt.

Belangrijkste structurele hervormingen:

1. Gecoördineerd toezicht op systeemrisico's;
2. Nederlandse financiële sector verandert onder druk van de maatschappij;
3. Hypotheekhervormingen;
4. Europese bankenunie;
5. Verschuiving van financiering door banken naar financiering door de markt;
6. Meer Europese harmonisatie op retailgebied.

Actuele marktontwikkelingen

De ontwikkelingen die hieronder worden genoemd, geven een beknopte weergave van de belangrijkste markteffecten en worden in de thema's in het jaarverslag uitgebreider behandeld:

1. Toezicht op productontwikkelingsproces;
2. Provisieverbod;
3. Pensioen;
4. Financiële debacles in de publieke en/of professionele sector;
5. Beleidsontwikkeling naar aanleiding van manipulatie Libor;
6. Grote ontwikkelingen in Europese regelgeving voor kapitaalmarkten;
7. Groei in elektronische handel;
8. Meer samenhang tussen financiële verslaggeving, accountancy en governance.

RISICOVERKLARING

In de risicoverklaring zijn de voornaamste marktrisico's opgenomen die wij als AFM zien maar die wij niet voldoende kunnen voorkomen of beheersen. Het zijn de risico's die tot op zekere hoogte onvermijdbaar zijn of samenhangen met de beperkingen in wettelijke bevoegdheden. Dit zijn:

1. Fijnmazig stelsel van nieuwe Europese wet- en regelgeving kan ineffectief blijken;
2. Effectiviteit van investeringen in expertise en middelen hangt af van buitenlandse toezichthouders;
3. AFM is afhankelijk van de effectiviteit van Europees toezicht;
4. Invoering van transactiebelasting kan leiden tot ongewenste markteffecten.

AFM IN CIJFERS

De nettolasten in 2012 bedragen 79,8 miljoen euro en komen daarmee 1% boven de begroting van 2012 (78,7 miljoen euro) uit. De baten in 2012 zijn 80,8 miljoen euro. Van de baten is 67% (54,0 miljoen) afkomstig van bijdragen door marktpartijen en 32% (25,6 miljoen) van bijdragen door de overheid. Naast bovengenoemde primaire financieringsbronnen is 2% (1,2 miljoen) afkomstig uit overige baten die grotendeels verband houden met de verhuur van een deel van het kantoorpand.

De overschrijding van de begroting 2012 met 1,1 miljoen euro wordt voornamelijk veroorzaakt door een niet begrote dotatie aan de pensioenvoorziening als gevolg van het achterblijvende herstel van de dekkingsgraad en door de kosten van een aantal nieuwe werkzaamheden die niet waren begroot. De toetsing van de commissarissen van de grote banken en verzekeraars is daarvan de belangrijkste. Deze extra lasten worden grotendeels gecompenseerd, vooral door de lagere salarislasten en een gedeeltelijke vrijval van de voorziening die verband houdt met de mogelijke oninbaarheid van vorderingen.

Personeel

Het aantal medewerkers in dienst is in 2012 gestegen van 495 fte naar 534 fte. Het gemiddeld aantal medewerkers bedraagt in 2012 526 fte en inclusief tijdelijke inhuur 549 fte. Dit ligt iets boven de voor 2012 begrote gemiddelde bezetting van 543 fte (inclusief inhuur).

Toezichtmaatregelen

Het gewenste effect is leidend in het toezicht van de AFM. Dat houdt in dat toezichtmaatregelen altijd in dienst staan van dat te bereiken effect. Ze zijn 'slechts' een instrument om een doel te bereiken. Daarbij houdt de AFM rekening met de aard van de problematiek in specifieke financiële deelsectoren waardoor per sector de aanpak kan verschillen. Door deze strategie kan het aantal toezichtmaatregelen jaarlijks fluctueren, afhankelijk van de verwachte effectiviteit van een maatregel op een bepaald moment. In 2012 was dit aantal lager dan het jaar daarvoor.

De AFM heeft daarnaast in 2012 meer aandacht besteed aan de 'voorkant' van het toezichtproces wegens nieuwe wet- en regelgeving. We zien dat nieuwe regelgeving aanvankelijk vaak gepaard gaat met een extra inzet op voorlichting en overleg om het effect te bereiken dat marktpartijen zich soepel kunnen aanpassen aan de nieuwe eisen.

Formele maatregelen

In 2012 zien we een verdere afname van het aantal formele maatregelen van 261 naar 187. Het aantal opgelegde boetes vertoont een daling in 2012 (22) ten opzichte van 2011 (36). In 2012 is veel ingezet op brede beïnvloeding van de markt en op het voorkomen van overtredingen. De AFM legt met 28 lasten onder dwangsom in 2012 wel meer lasten op dan in 2011 (19). De lasten worden vooral gebruikt als de AFM twijfels heeft over de legaliteit van bepaalde activiteiten.

Het aantal aanwijzingen is afgenomen (van 64 in 2011 naar 16 in 2012). Sinds 2012 wordt in het toezicht op financiële verslaggeving in plaats van een formele aanwijzing vaker gebruik gemaakt van een herinneringsbrief. Een dergelijke brief sorteert zeker zoveel effect, is administratief aanzienlijk minder belastend en maakt het toezicht efficiënter. Het aantal intrekkingen van een vergunning daalde licht (102 in 2011 en 93 in 2012). Het gaat hierbij vooral om de 'onderkant' van de markt, die bestaat uit ondernemingen die niet kunnen voldoen aan de eisen die de wet stelt. Het aantal publieke waarschuwingen daalde licht van zeven in 2011 naar vijf in 2012.

In 2012 is voor het eerst van een instelling een 'toezegging' afgedwongen. Een toezegging is een verklaring van een overtreder waarin deze erkent dat een overtreding is begaan, verklaart de overtreding te stoppen en instemt met publicatie van deze verklaring door de toezichthouder.

Informele maatregelen

Het aantal informele toezichtmaatregelen daalt van 919 naar 543. Het gaat hier om de zogenaamde normoverdragende gesprekken en (waarschuwings)brieven. De inzet van informele maatregelen hangt af van het te bereiken effect en de aard van de problematiek op een bepaald moment. Een gesprek of brief kan al het gewenste effect van normconform gedrag hebben; de inzet van wettelijke handhavinginstrumenten is dan niet meer nodig.

Juridische procedures

De daling in het aantal heffingsbezwaren heeft in 2012 verder doorgezet. Het aantal bezwaren is ten opzichte van 2011 ongeveer gehalveerd. In 2012 zijn 109 overige bezwaren ingediend, wat vergelijkbaar is aan het niveau van 2011 (100). De meeste bezwaren hebben betrekking op het intrekken van een vergunning (35) dan wel een opgelegde last onder dwangsom of een daaraan gerelateerde beschikking (28). Er is twaalf keer bezwaar gemaakt tegen een opgelegde boete en acht keer tegen een beslissing op de vergunningaanvraag.

AFM-THEMA'S

In de begroting van 2012 heeft de AFM op basis van een risicoanalyse negen thema's in het toezicht geselecteerd:

1. Productaanbieders gaan het belang van de klant centraal stellen;
2. Kwaliteit van de financiële dienstverlening wordt beter;
3. Vermogensopbouwproducten en advisering daarover worden beter;
4. Hoogte en risico's van pensioenen worden transparanter;
5. Bestuurders en commissarissen van financiële ondernemingen nemen hun verantwoordelijkheid;
6. De kwaliteit van informatie op kapitaalmarkten wordt verbeterd;
7. Handel en infrastructuur blijven integer en bestendig;
8. Zware schendingen van integriteit worden doelgericht en snel aangepakt;
9. De kwaliteit van internationaal toezicht wordt bevorderd.

De resultaten van ieder thema worden hierna kort samengevat.

1. Productaanbieders gaan het belang van de klant centraal stellen

Klanten hebben recht op producten en dienstverlening van goede kwaliteit die voorzien in hun behoefte. We streven met dit thema naar een verandering van cultuur, gedrag en werkwijze bij de tien grootste banken en verzekeraars.

In 2012 hebben banken en verzekeraars belangrijke stappen gezet om het klantbelang meer centraal te stellen. De AFM meet via een dashboard hoe banken en verzekeraars hierop presteren. In 2012 is de score gemiddeld een 3,3 op een vijfpuntschaal, vergeleken met een 3 in 2011.

De AFM Consumentenmonitor laat zien dat de consumenten deze inspanningen ook opmerken. Ze ervaren vaker dat instellingen de informatie geven die hen helpt om goede keuzes te maken. Ze hebben meer het gevoel dat instellingen hun best doen om teleurstellingen te voorkomen. Ook hebben zij in toenemende mate de indruk dat de ondernemingen handelen in hun belang.

Medewerkers van de banken en verzekeraars worden meer op dit thema beoordeeld via passende prestatie- en competentieafspraken. Ook wordt aandacht besteed aan de vaardigheden die hierbij passen. Daarnaast zijn een langetermijnfocus en een zelfkritische houding van de organisatie nodig om het gedachtegoed over het centraal stellen van het klantbelang in de organisatie te veranderen. Het is voor de interne controle cruciaal om de raad van commissarissen hierbij te betrekken. Veel financiële ondernemingen kunnen op deze gebieden nog voortgang boeken

Vanaf 2013 is er toezicht op de kwaliteit van producten en het productontwikkelingsproces. In 2012 is de toezichtstrategie ontwikkeld en de praktische en operationele inrichting hiervan vormgegeven.

2. Kwaliteit van de financiële dienstverlening wordt beter

Adviseurs en bemiddelaars voorzien een groot deel van de Nederlandse consumenten van (advies over) financiële producten.

In 2013 is het provisieverbod in werking getreden. Dit betekent een ingrijpende cultuur- en structuurverandering in de markt. De AFM heeft er in het afgelopen jaar aan gewerkt om financieel dienstverleners zoveel mogelijk duidelijkheid te geven over de nieuwe regelgeving. Consumenten kunnen door dit verbod straks direct zien waar ze voor betalen en aan wie.

Financiële dienstverleners onderschrijven het belang van toezicht maar zijn kritisch over de rol en het handelen van de AFM. We hebben hierover veel contact met hen en brancheorganisaties gehad. In 2009 is het Ondernemersloket opgericht. Dit speelt hierbij een belangrijke rol. Marktpartijen kunnen hier via telefoon of e-mail met toezichtgerelateerde vragen terecht. In 2012 is hier veel gebruik van gemaakt. Ook ontvangen wij zo waardevolle toezichtsignalen uit de markt.

Veel ondernemingen zijn goed op weg maar we hebben ook gedrag gezien dat niet door de beugel kan. Zoals bij het verkapt in rekening brengen van een vergoeding voor consumptief krediet of ondernemingen die bemiddelen in schadelijke beleggingsproducten van een buitenlandse aanbieder. Of werkgevers die met behulp van extra financiële prikkels hun adviseurs aansporen om klanten zoveel mogelijk producten te verkopen. Hierbij kiezen we steeds vaker een integrale oorzaakgerichte aanpak van problemen; deze aanpak is bijzonder effectief gebleken.

3. Vermogensopbouwproducten en de advisering daarover worden beter

De AFM wil vermijdbare teleurstellingen voorkomen bij consumenten die vermogen opbouwen door middel van beleggen. Het is belangrijk dat consumenten beleggingsoplossingen krijgen die kostenefficiënt en begrijpelijk zijn, aansluiten bij een reële behoefte en waarmaken wat is beloofd.

Om de kwaliteit van de beleggingsdienstverlening te kunnen beoordelen is het belangrijk om duidelijk te weten wat men als klant mag verwachten. In de leidraad 'Klant in beeld' heeft de AFM een aanzet gegeven voor een discussie over dit onderwerp. De AFM heeft beleggingsfondsen in 2012 handvatten gegeven om vergelijkingen (benchmark) van hun prestaties inzichtelijk te maken.

Zowel de banken als de vermogensbeheerders zijn bezig de overgang te maken naar een verdienmodel met directe beloningen zonder vergoedingen van derden. De consument betaalt dan zelf direct voor de dienstverlening die hij afneemt. De depotbanken faseren retourprovisies ook uit en hebben aangegeven met de door de AFM gewenste beloningsmodellen te gaan werken.

De AFM pleit er bij de markt voor dat zij meer inzicht in de totale kosten geeft door een zogenaamd *total cost of ownership* (TCO) in te voeren. Een aantal partijen heeft de kostenstructuur van hun bedieningsconcepten aangepast en de informatieverstrekking over kosten verbeterd.

Een belangrijke conclusie van onderzoek door de AFM is dat synthetische indextrackers zo complex zijn, dat deze niet of lastig te begrijpen zijn voor de consument. Dit zijn producten waarvan de AFM vindt dat ze niet aangeboden moeten worden aan consumenten of alleen met tussenkomst van een professional. Verschillende distributeurs hebben aangegeven geen synthetische indextrackers meer aan te bieden.

4. Hoogte en risico's van pensioenen worden transparanter

Transparantie over het pensioen vraagt nog veel aandacht. Een AFM analyse toont aan dat veel risico's waar mensen mee te maken kunnen krijgen, niet worden meegenomen in het Uniform Pensioenoverzicht (UPO) of op www.mijnpensioenoverzicht.nl. Verzekeraars gaan daarom in 2013 met een marktconforme rente werken in hun UPO's. Ook is de informatie verder uitgebreid.

Samen met DNB heeft de AFM de crisisplannen van pensioenfondsen beoordeeld. Nagenoeg alle pensioenfondsen hebben nu een adequaat financieel crisisplan met bijbehorende communicatie klaar liggen. Voor transitieplannen naar andere pensioencontracten loopt een vergelijkbaar traject.

De acht pensioenfondsen die in 2012 moesten korten, hebben hun doelgroepen goed geïnformeerd. De Pensioenfederatie heeft een lijst openbaar gemaakt met tachtig van de 103 pensioenfondsen die in 2013 mogelijk gaan korten. Er zijn 23 fondsen onderzocht die niet via de Pensioenfederatie openbaar zijn gemaakt. De acht waarbij de informatie over de korting niet duidelijk was, zijn aangesproken.

In 2011 publiceerde de AFM het onderzoeksrapport Kosten pensioenfondsen verdienen meer aandacht. De Pensioenfederatie heeft onze oproep in aanbevelingen voor haar leden verwerkt. In een eerste tussentijdse rapportage blijkt 85% van de pensioenfondsen transparant te zijn over kosten voor pensioenbeheer, 91% over vermogensbeheerkosten en 76% over transactiekosten.

Een pensioenfonds en twee verzekeraars hebben een boete gekregen voor onvoldoende informatieverstrekking in beëindigingbrieven of het ontbreken van een stopbrief.

5. Bestuurders en commissarissen van financiële ondernemingen nemen hun verantwoordelijkheid

Individuele bestuurders en het bestuur als geheel hebben een grote invloed op het gedrag van financiële instellingen en daarmee op de duurzaamheid van de financiële sector.

In 2012 heeft de AFM relatief veel capaciteit besteed aan de versnelde toetsing van commissarissen. Met de invoering van de norm geschiktheid voor deze groep bestuurders van financiële ondernemingen, is door de wetgever beoogd om naast de uitvoerende bestuurders van financiële ondernemingen ook hun toezichthouders op voldoende niveau te houden. Op verzoek van de Tweede Kamer heeft de AFM samen met DNB de commissarissen van de grootste vier banken en de grootste vier verzekeraars tussentijds getoetst.

6. Kwaliteit van informatie op de kapitaalmarkten wordt verbeterd

Het doel van dit thema is dat de volledigheid, juistheid, tijdigheid en begrijpelijkheid van de financiële informatie wordt verhoogd zodat de transparantie op de kapitaalmarkten toeneemt.

De AFM heeft onderzoeken uitgevoerd bij de grootste vier accountantsorganisaties en bij de overige accountantsorganisaties met een vergunning voor het controleren van organisaties van openbaar belang (OOB). Begin 2013 is een publiek rapport uitgebracht over de generieke uitkomsten hiervan. In 2012 is er een relatief omvangrijk incident rond de controle van woningcorporaties.

In 2012 publiceert de AFM drie bestuurlijke boetes en behandelde de Accountantskamer van de rechtbank in Zwolle drie tuchtklachten van de AFM.

De Eerste Kamer heeft ingestemd met nieuwe regels voor de onafhankelijkheid van de accountantsorganisatie wanneer zij een OOB controleert. Verder verdwijnen de 'Chinese walls' tussen verschillende onderdelen van het AFM- toezicht.

Het percentage jaarrekeningen waarin de AFM materiële fouten ontdekt, is in 2012 ten opzichte van 2011 gedaald van 50% naar 40%. Ook het aantal materiële fouten per jaarrekening is gedaald. Van gemiddeld 2,9 in 2011 naar 1,9 in 2012. De ontwikkelingen duiden op een verbetering van de kwaliteit van de financiële verslaggeving in Nederland. Dit geldt ook voor de halfjaarlijkse financiële verslaggeving die is onderzocht.

De AFM heeft vier thematische onderzoeken uitgevoerd. Hierbij is specifiek gekeken naar waardeverminderingen van activa, de waardering van vastgoed en de manier waarop minderheidsbelangen effect hebben op de financiële situatie van de onderneming. Speciale aandacht ging uit naar staatsobligaties op de balansen van financiële ondernemingen. Beursgenoteerde financiële instellingen bleken in de financiële verslaggeving over 2011 meer informatie verstrekt te hebben over de blootstelling aan de risico's die voortvloeien uit staatsobligaties dan een jaar eerder.

Per 1 juli 2012 zijn er nieuwe prospectusregels van toepassing geworden als gevolg van de herziene Europese prospectusrichtlijn. Door de onzekerheid op de kapitaalmarkt als gevolg van de eurocrisis is het onzeker hoe het jaar zal verlopen wat betreft het aantal aanvragen voor goedkeuring van prospectusdocumentatie en de samenstelling daarvan.

7. Handel en infrastructuur blijven integer en bestendig

In 2012 zijn boetes opgelegd voor het meedelen van voorwetenschap, informatiemanipulatie en marktmanipulatie bij de openingsveiling rond emissies. De AFM heeft twee keer een handelsmaatregel genomen. In 2012 heeft de AFM ook de uitkomsten van haar onderzoeken naar *best execution* en *post-trade* transparantie gepubliceerd. Begin 2012 besteedt de AFM veel aandacht aan de mogelijke fusie van Euronext met Deutsche Börse. Uiteindelijk ketst de fusie af.

De AFM heeft beleggingsondernemingen aangespoord om blijvend aandacht te geven aan vermoedens van marktmisbruik en analyses uitgevoerd om dit structureel te verbeteren. Het aantal meldingen is in 2012 sterk toegenomen, maar is nog steeds laag in vergelijking met collega-toezichthouders in Europa. Vanaf 1 november gelden in Europa nieuwe regels voor het melden van short posities in beursgenoteerde ondernemingen. Hierdoor ontvangt de AFM meer meldingen. Vanaf 1 mei 2012 gelden nieuwe regels voor geautomatiseerde effectenhandel. De AFM heeft beleggingsondernemingen uitgebreid gewezen op deze verplichtingen en geïnventariseerd hoe zij deze toepassen.

In 2012 doet zich een aantal keer een storing voor bij NYSE Euronext. De AFM ziet er met de overige toezichthouders binnen het College op toe dat de procedures gehandhaafd worden, inclusief de *lessons learned* met betrekking tot de oorzaak.

In oktober hebben de Amerikaanse toezichthouder op de effectenmarkten FINRA en AFM een overeenkomst (*Memorandum of Understanding* of MoU) ondertekend om informatie te delen met als doel de onderlinge samenwerking te versterken en verbeteren bij het bestrijden van mogelijk marktmisbruik. De AFM is actief betrokken bij het tot stand komen van de herziene Europese *Market in Financial Instruments Directive* (MiFID) en *Market Abuse Directive* (MAD).

8. Zware schendingen van integriteit worden doelgericht en snel aangepakt

De AFM houdt nog steeds verscherpt toezicht op aanbieders van niet-beursgenoteerd vastgoed voor particulieren. Deze sector laat nog altijd veel tekortkomingen zien. Het aantal signalen over malafide en/of illegale aanbieders van beleggingsobjecten stijgt. Dit heeft onder meer te maken met de verhoging van de vrijstellingsgrens van 50.000 euro naar 100.000 euro. De AFM heeft dit jaar bijzondere aandacht voor partijen die hierdoor een vergunning nodig hebben. Sinds 2010 heeft de AFM een waarschuwingslijst tegen boilerrooms. We zien een daling in het aantal ontvangen signalen. Er is onderzoek gedaan naar de rol van financiële dienstverleners bij het afsluiten van rentederivaten voor woningcorporatie Vestia en hun mogelijke vergunningplicht. Ook is er gekeken naar de beleggingsdienstverlening door banken aan Vestia.

In 2011 is naar één valuta-aanbieder onderzoek gedaan, in 2012 naar negen van dit soort aanbieders. De aanleiding hiervoor is een flinke toename van het aantal aanbiedingen in dergelijke beleggingen. In 2010 is het project *life settlements* gestart, omdat levensverzekeringsproducten op de Nederlandse markt aangeboden worden en er regelmatig sprake is van overtredingen. In 2012 lijkt het erop dat deze markt vrijwel niet meer bestaat.

De AFM heeft verschillende bemiddelaars in consumptief krediet onderzocht en vastgesteld dat zij aan huis verkochten, hoewel dat wettelijk niet is toegestaan. Zij hebben hun activiteiten op last van de AFM gestaakt en enkele bemiddelaars hebben vervolgens hun vergunning ingeleverd.

De AFM heeft zeventien aanbieders van flitskrediet onderzocht. Dit heeft ervoor gezorgd dat de markt van flitskredietaanbieders is opgeschoond. Ook zijn er onderzoeken bij vergunninghouders uitgevoerd waar sprake was van (zware) integriteitschendingen. Veelal blijkt dat de betrouwbaarheid van de beleidsbepaler(s) niet buiten twijfel staat en/of de integere uitoefening van het bedrijf niet gewaarborgd is. Dit heeft onder meer geleid tot drie vergunningintrekkingen en twintig intrekkingen op eigen verzoek.

9. De kwaliteit van internationaal toezicht wordt bevorderd

De kwaliteit van internationale toezichthouders en de regels zijn belangrijk voor Nederland. Mede door de kredietcrisis zijn veel nieuwe Europese regels in de maak en wordt bestaande regelgeving aangepast.

De AFM streeft in 2012 naar een intensievere en efficiëntere samenwerking op zowel regelgeving- als uitvoeringsniveau tussen de financiële toezichthouders uit andere Europese lidstaten en landen buiten de EU. Het gaat hierbij in het bijzonder om samenwerking in het dagelijks toezicht, in crisissituaties en bij kwesties met een gezamenlijk belang. Naast de regelgevende trajecten besteden we bijzondere aandacht aan marktontwikkelingen die grote invloed op Nederland kunnen hebben.

De internationale activiteiten van de AFM in het afgelopen jaar hadden voornamelijk betrekking op de verbetering van internationale regulering, de vertegenwoordiging in internationale gremia, de versterking van de samenwerking tussen financiële toezichthouders en bijdragen aan institutionele veranderingen in het internationale toezicht.

VERSLAG VAN DE RAAD VAN TOEZICHT

BERICHT VAN DE VOORZITTER

Herstel van vertrouwen blijft voor de Raad van Toezicht onverminderd belangrijk en daarom heeft de Raad hier in 2012 veel aandacht aan besteed. Evenals aan de ontwikkelingen in de financiële sector en de uitdagingen waarvoor het toezicht van de AFM staat. De Raad heeft daarnaast ook als klankbord gefunctioneerd voor het bestuur in het nadenken over de wijze waarop de AFM haar bijdrage kan leveren aan het herstel van dat vertrouwen. Daarbij kijkt de Raad specifiek naar de te bereiken effecten en naar de mate waarin ambities gerealiseerd en te realiseren zijn.

In het verslagjaar hebben we het bestuursmodel van de AFM aangepast. Bij het vertrek van René Maatman (zie elders in het verslag) is stilgestaan bij de structuur en is besloten om de managementgroep en het bestuur samen te voegen. Het gevolg is een efficiëntere bestuursstructuur en met het verdelen van taken kon ook tot besparing van inzet gekomen worden.

Tot slot wil ik namens de hele Raad mijn waardering uitspreken voor de goede en constructieve samenwerking met het bestuur en de inzet van alle medewerkers bij het realiseren van de doelstellingen van de AFM.

TOEZICHT

De doelstellingen van de AFM vormen de uitgangspunten voor de werkzaamheden van de Raad van Toezicht. De AFM geeft ondermeer inhoud aan haar toezicht door het kiezen van negen thema's in het toezicht. In 2010 en 2011 heeft de Raad uitgebreid met het bestuur van gedachten gewisseld over deze gekozen thema's. In 2012 heeft de Raad ervoor gekozen om in overleg met het bestuur de meest actuele toezichtonderwerpen te bespreken. Een aantal van deze onderwerpen valt binnen een bepaald thema, een aantal ook binnen meerdere toezichtthema's of daarbuiten. De Raad zorgt ervoor om goed geïnformeerd te blijven door het bestuur over de voortgang en effecten van de thema's, ook als die niet tot de meest actuele onderwerpen behoren.

Naast het bespreken van toezichtonderwerpen bespreekt de Raad in 2012, conform de jaar- en toezichtagenda van de Raad, de reguliere onderwerpen zoals de juridische rapportages en het interne risico framework.

De Raad is in 2012 zeven keer plenair bijeen gekomen. De vergaderingen bestaan steeds uit een vooroverleg van de Raad gevolgd door een bijeenkomst samen met het bestuur.

Verslag toezichthoudende taken RvT

Raad van Toezicht bespreekt toezichtonderwerpen

De Raad start 2012 met de bespreking van de ontwikkelingen bij het toezicht op accountantsorganisaties. Ook gedurende het jaar komt dit onderwerp aan de orde. De Raad ondersteunt de ontwikkeling die is ingezet door Toezicht Accountantsorganisaties om de omslag te maken van handhaving naar het steeds meer voeren van een open dialoog met de sector om problemen te identificeren en op te lossen. In het kader van de te behalen effecten en vast te stellen ambities heeft de Raad in het bijzonder aandacht voor de bezetting bij Toezicht Accountantsorganisaties.

Gezien het belang van de internationale aspecten in het toezicht, behandelt de Raad iedere vergadering de internationale ontwikkelingen. In dit kader bespreekt de Raad de ontwikkelingen bij ESMA, de Europese toezichthouder op de financiële markten en de invoering van de Europese bankenunie. Daarnaast komt iedere vergadering de Europese schuldencrisis aan de orde.

De Raad volgt de ontwikkelingen in, onder meer, enkele Zuid-Europese landen. Verder behandelt de Raad het onderwerp 'vermogensscheiding'. Gezien de ontwikkelingen op de financiële markten is dit onderwerp actueel. In de Raad komt ook geregeld de nieuwe regelgeving over het provisieverbod voor financiële dienstverleners aan de orde. De Raad wisselt hierbij met het bestuur van gedachten over de wijze van invulling van het toezicht hierop.

Het bestuur informeert de Raad over het thema 'hoogte en risico's van pensioenen worden transparanter' en de ontwikkelingen die de pensioensector doormaakt. De Raad wisselt hierbij specifiek met het bestuur van gedachten over de rol en de verantwoordelijkheden van de AFM.

De Raad spreekt in 2012 over het onderwerp 'verzekeraars en beleggingsverzekeringsportefeuilles'. Hierbij is de Raad geïnformeerd over de acties die de AFM onderneemt richting zowel consumenten als verzekeraars met als doel om klanten te activeren om naar hun beleggingsverzekeringen te kijken. Ook neemt de Raad de structurele veranderingen op de hypotheekmarkt door. Hierbij heeft de Raad het onder meer over het onderzoek naar de betalingsachterstanden waarbij is gekeken naar een evenwichtige afweging van het klantbelang.

De Raad behandelt een drietal nieuwe wettelijke taken van de AFM, te weten het toezicht op European Market Infrastructure Regulation (EMIR), Alternative Investment Fund Managers (AIFM) en het toezicht op de kwaliteit van producten en productontwikkelingsprocessen van financiële ondernemingen. De te behalen doelstellingen en effecten van deze nieuwe taken zijn uitgebreid besproken. De Raad keurt voor alle drie de taken de resultaten van de uitvoeringstoets goed en steunt daarmee de mening van het bestuur dat de nieuwe taken uitvoerbaar zijn voor de AFM.

Tot slot behandelt de Raad iedere vergadering de actuele toezichtkwesties. Hierbij is de Raad onder meer op hoofdlijnen geïnformeerd over de voortgang van de toetsing van commissarissen van de vier grootste banken en verzekeraars.

Raad van Toezicht bespreekt overige relevante onderwerpen
Samen met het bestuur bespreekt de Raad de strategische richting van de AFM voor 2013. Hierbij zijn zowel de inhoud van de activiteiten van de AFM als de wijze van tegemoet treden en de toonzetting aan de orde gekomen. Ook de risico's die worden gesignaleerd in de markt worden specifiek bij dit onderwerp besproken. Verder behandelt de Raad het communicatiebeleid en de uitkomsten van het stakeholderonderzoek. Een actieve dialoog met het bestuur vindt hierbij plaats over de wijze waarop de AFM haar stakeholders benadert. In het kader van interne risicobeheersing bespreekt de Raad geïdentificeerde interne risico's bij de AFM en de in dat kader (voor)genomen maatregelen. De Raad heeft in het kader van de financiële verslaggeving goedkeuring verleend aan het jaarverslag en de jaarrekening over 2011 en de begroting voor 2013. Bij de behandeling van de jaarrekening is de certificerende accountant van de AFM aanwezig.

Daarnaast is de halfjaarrapportage besproken in de Raad. De Raad bespreekt ook de verhouding van de AFM met de overheid en andere toezichthouders. De Raad ondersteunt de goede en steeds intensievere samenwerking met DNB die op verschillende terreinen plaatsvindt. In het kader hiervan heeft de Raad voor 2013 een overleg met de Raad van Commissarissen van DNB gepland.

De Raad is op de hoogte gesteld van de relevante ontwikkelingen op het gebied van wet- en regelgeving. Daarbij is onder meer aan de orde gekomen wat de Wet Normering Topinkomens betekent voor de AFM. Tevens is de Raad op de hoogte gesteld van de wetgevingsbrieven aan de ministers van Financiën en Sociale Zaken en Werkgelegenheid waarin de AFM de minister informeert over de knelpunten in wet- en regelgeving.

In het kader van de Wet Versterking Governance AFM en DNB heeft de Raad de profielschets voor het bestuur en de profielschets voor de Raad van Toezicht aangepast en vastgesteld. Het ministerie van Financiën heeft instemming verleend met de genoemde profielschetsen. Ook zijn de functieprofielen voor een lid van de Raad van Toezicht en een lid van het bestuur vastgesteld door de Raad.

Wijziging van sommige regelingen is onderworpen aan goedkeuring van de Raad. In 2012 heeft de Raad onder meer zijn goedkeuring verleend aan de wijzigingen in de declaratieregeling van het bestuur en het reglement van de Auditcommissie. Ook verleent de raad goedkeuring aan de Corporate Governance Code-matrix, waarin wordt aangegeven welke bepalingen worden toegepast van de Corporate Governance Code en welke bepalingen niet van toepassing zijn als gevolg van het feit dat de AFM een stichting is.

Tot slot zijn het personeelsbeleid, de ontwikkelingen bij het pensioenfonds van de AFM, het overzicht van juridische procedures en klachten en het onderwerp maatschappelijk verantwoord ondernemen besproken.

Auditcommissie

De Auditcommissie van de Raad van Toezicht vergadert in 2012 vier keer. De certificerendaccountant is bij deze vergaderingen aanwezig. In het kader van interne risicobeheersing is dit jaar specifiek aandacht besteed aan de beheersing van het heffingenproces en het waarborgen van de integriteit van het CRM-register. Daarnaast wordt ook periodiek een update gegeven van de AFM Architectuur (voorheen ATOM) en de werking van de interne risicobeheersing in het algemeen. Verder is het rapport met de bevindingen van de Auditdienst Rijk over de controle van de declaraties van het bestuur over 2011 van het bestuur aan de orde geweest. Ook zijn de reguliere onderwerpen uit de planning- en controlcyclus behandeld, de rapporten van de Interne Auditdienst en de managementletter van de certificerende accountant. Ook spreken de leden van de Auditcommissie separaat met de certificerend accountant, zonder aanwezigheid van het bestuur. De onderwerpen die hier aan de orde zijn, zijn het functioneren van de interne auditdienst en de ervaringen met de uitvoering van de externe audit.

Benoemingen- en remuneratiecommissie

In verband met de openstaande vacature in de Raad van Toezicht heeft de Benoemingen en Remuneratiecommissie de selectie voorbereid voor een geschikte kandidaat. Tevens heeft de Benoemingen en Remuneratiecommissie de voordracht aan de Minister voor herbenoeming van Theodor Kockelkoren als bestuurder voorbereid. Tot slot heeft de Benoemingen en Remuneratiecommissie de voordrachten die voorzien in de openstaande vacature in het bestuur voorbereid en het voorstel aan de minister om de leiding van de AFM voortaan uit vier bestuurders te laten bestaan. De bezoldiging van de bestuurders wordt conform het gehanteerde beleidskader van de minister van Financiën vastgesteld. Alle genoemde voorstellen aan de Minister zijn ter besluitvorming aan de Raad voorgelegd.

Vertrek en benoemingen Raad van Toezichtleden en bestuurders

Per 1 augustus 2012 is Maarten Schönfeld tot de Raad van Toezicht toegetreden. Hij vult de vacature in die is ontstaan door het vertrek van Tjalling Tiemstra. Maarten Schönfeld heeft kennis van en ervaring opgedaan in het (internationale) bedrijfsleven. Hij heeft verschillende financiële functies bij Shell vervuld (waarvan een groot aantal in het buitenland) en tot 2008 was hij Chief Financial Officer en vice-voorzitter van de Raad van Bestuur van Stork NV. Schönfeld is onder andere lid van de Raad van Commissarissen c.q. Toezicht van Arcadis, Hogeschool der Kunsten in Den Haag en de Technische Universiteit van Delft. Verder is hij lid van de Commissie Financiële Verslaggeving van de AFM (tot 1 oktober 2012).

René Maatman heeft de Raad van Toezicht van de AFM op de hoogte gesteld de AFM per 1 augustus 2012 te verlaten. Hij heeft aangegeven niet beschikbaar te zijn voor herbenoeming voor een nieuwe termijn in verband met zijn toetreding als partner bij De Brauw Blackstone Westbroek. Vanaf 1 mei heeft hij zijn bestuursfunctie beëindigd. De Raad is hem bijzonder erkentelijk voor zijn inzet en betrokkenheid bij de AFM. Per 1 november 2012 zijn Harman Korte en Gerben Everts bij Koninklijk Besluit benoemd tot lid van het bestuur. Met deze benoemingen bestaat het bestuur uit vier leden en is een managementlaag komen te vervallen.

Evaluatie

In 2012 heeft de Raad - conform de ontwikkelde evaluatiesystematiek in 2011 – opnieuw de evaluatie van het bestuur en de Raad van Toezicht evenals de individuele leden van deze organen uitgevoerd aan de hand van evaluatieformulieren. Buiten aanwezigheid van het bestuur bespreekt de Raad het functioneren van zowel de Raad van Toezicht als de Benoemingen- en Remuneratiecommissie, de Auditcommissie en het bestuur. De conclusies hiervan zijn met het bestuur besproken. Onder meer is besloten om met ingang van 2013 de gezamenlijke vergadering met het bestuur steeds meteen na afloop te evalueren binnen de Raad.

Eind 2012 hebben, in het kader van de reguliere evaluatie van de leden van het bestuur, leden van de Raad gesprekken gevoerd met de afzonderlijke leden van het bestuur en afdelingshoofden, waarin het functioneren van de bestuursleden is geëvalueerd. De Raad heeft zich voorgenomen om in 2013 een externe adviseur bij de evaluatie te betrekken.

Onafhankelijkheid

Op grond van de Corporate Governance Code mag maximaal één lid van de Raad niet onafhankelijk zijn. De AFM heeft deze bepaling in de statuten overgenomen, met de mogelijkheid hiervan af te wijken als er zwaarwegende redenen zijn. De onafhankelijkheidseis wordt door de AFM strikter ingevuld dan in de Corporate Governance Code. Leden van de Raad kunnen niet voorafgaand aan hun benoeming tot lid van de Raad van Toezicht een bestuursfunctie bij de AFM hebben vervuld waarbij in tegenstelling tot de Corporate Governance Code geen verjaringstermijn geldt. In dit kader kan voorts genoemd worden de statutaire incompatibiliteitsregeling op grond waarvan het leden van de Raad van Toezicht niet is toegestaan om een functie te vervullen binnen een instelling, die beschikt over een vergunning van de stichting of een andere financiële toezichthouder, respectievelijk een registratie op grond van één van de financiële toezichtwetten.

Naar het oordeel van de Raad zijn alle leden van de Raad onafhankelijk in de zin van best practice-bepaling III.2.2.

Tegenstrijdige belangen

In het kader van een potentieel tegenstrijdig belang is de heer Möller niet aanwezig geweest bij de besprekingen over de ontwikkelingen van het pensioenfonds van de AFM.

Educatie en informatie inwinnen

Leden van de Raad zijn twee keer per jaar aanwezig bij overlegvergaderingen met de Ondernemingsraad. Verder is deelgenomen aan conferenties, seminars, de managementdag en de buitendag van de AFM. Alle leden van de Raad van Toezicht verkrijgen via hun eigen externe netwerk tevens informatie over de AFM en het functioneren van de AFM.

Aanwezigheid

Eén lid van de Raad is dit jaar twee vergaderingen afwezig geweest. Het aanwezigheidspercentage komt daarmee op 94%. Vooraf is de voorzitter schriftelijk van input voorzien over de punten op de agenda.

DEEL I ACTIVITEITENVERSLAG

1 RISICOGESTUURD TOEZICHT

De AFM houdt risicogestuurd toezicht. We stellen prioriteiten om onze toezichtinstrumenten in te zetten waar de risico's het grootst zijn. Voor het risicogestuurd toezicht analyseert de AFM voortdurend marktontwikkelingen en risico's om prioriteiten te kunnen stellen.

Dit wil niet zeggen dat de AFM alle risico's kan wegnemen. Financiële ondernemingen – maar ook anderen die actief zijn op de financiële markten, zoals consumenten en beleggers – hebben en houden hun eigen verantwoordelijkheid. De AFM heeft als toezichthouder de verantwoordelijkheid om duidelijk te zijn over de gesignaleerde ontwikkelingen en daarmee gepaard gaande risico's, te handelen waar we effectief kunnen zijn en vooral daar onze toezichtinstrumenten in te zetten waar de risico's het grootst zijn.

In de begroting van 2012 heeft de AFM op basis van een risicoanalyse van de marktontwikkelingen negen thema's in het toezicht geselecteerd. In dit jaarverslag leggen we daarover verantwoording af. In de begroting van 2013 staan de thema's die de AFM op basis van de risicoanalyse heeft gekozen voor 2013.

1.1 MISSIE EN KERNWAARDEN

De missie van de AFM luidt:

De AFM bevordert eerlijke en transparante financiële markten. Wij zijn de onafhankelijke gedragstoezichthouder op de markten van sparen, lenen, beleggen en verzekeren. De AFM bevordert zorgvuldige financiële dienstverlening aan consumenten en ziet toe op een eerlijke en efficiënte werking van kapitaalmarkten. Ons streven is het vertrouwen van consumenten en bedrijven in de financiële markten te versterken, ook internationaal. Op deze manier draagt de AFM bij aan de welvaart en de economische reputatie van Nederland.

WAAROM IS DE AFM NODIG?

In een ideale financiële wereld kunnen consumenten en beleggers vertrouwen op de goede werking van financiële markten. In die wereld worden zij eerlijk behandeld en krijgen zij begrijpelijke informatie die hen in staat stelt om, op een bestendige marktplaats, financiële producten te kopen die overeenstemmen met hun verwachtingen en die voorzien in hun behoeften. Financiële ondernemers en ondernemingen kunnen rekenen op eerlijke concurrentie. Bedrijven die kapitaal willen aantrekken, hebben daartoe voldoende mogelijkheden.

Wij zien echter dat:

- consumenten in de praktijk nooit zo goed geïnformeerd en onderlegd zijn als professionals;
- de belangen van professionele partijen en van hun klanten tegenstrijdig kunnen zijn;
- consumenten beslissingen maken die leiden tot keuzes die niet in hun eigen financiële belang zijn;
- ook professionele partijen niet allemaal beschikken over dezelfde informatie en afwegingen met onvolkomen informatie gemaakt moeten worden;
- interacties van professionele partijen niet zonder meer het collectieve belang van een efficiënte en stabiele markt dienen.

Daarom is toezicht door de AFM nodig.

WAT DOET DE AFM?

De AFM voert het gedragstoezicht uit in het belang van de gebruikers van de markt zoals consumenten, beleggers en uitgevende instellingen. Wij streven naar een markt waarin financiële ondernemingen op een gelijk speelveld kunnen concurreren en duurzame toegevoegde waarde voor klanten leveren.

Uiteindelijk gaat het op de financiële markten om vertrouwen. Ons streven is het gerechtvaardigd vertrouwen van consumenten, beleggers en bedrijven in de financiële markten te versterken, ook internationaal. Er zijn regels en toezicht nodig om onwenselijk gedrag te voorkomen en te bestrijden. Door bij te dragen aan het vertrouwen in de financiële markten draagt de AFM bij aan het goed functioneren van de Nederlandse economie.

De AFM hanteert in haar toezicht vijf kernwaarden:

- **Doortastendheid**
Als handhaver van wet- en regelgeving treedt de AFM waar nodig doortastend op. Bij het toezicht op de naleving van de wet hebben wij verschillende formele en informele instrumenten tot onze beschikking. De inzet van onze instrumenten is steeds gericht op effectieve beïnvloeding, opdat de regels worden nageleefd.
- **Zorgvuldigheid**
Een doortastende toezichthouder dient zelf zorgvuldig te zijn. De AFM brengt altijd eerst de feiten in beeld voordat ze zich hierover een oordeel vormt en tot acties overgaat. De AFM heeft daarbij steeds oog voor een gelijk speelveld tussen marktpartijen en voor de belangen van consumenten.
- **Oriëntatiepunt**
Wij willen een oriëntatiepunt zijn voor de markt. Wij geven waar nodig duidelijkheid over wat moet of mag, en wat niet mag. We voeren een dialoog met degenen die onder toezicht staan en met anderen die belang hebben bij het werk van de AFM. Wij zijn zo voorspelbaar mogelijk.
- **Verantwoordelijkheid**
Wij gaan uit van de eigen verantwoordelijkheid van consumenten en bedrijven. Consumenten dienen zich ook zelf te verdiepen in de financiële producten waarvoor zij belangstelling hebben. Bedrijven zijn verantwoordelijk voor de kwaliteit van hun producten en diensten en daarmee voor het vertrouwen in de financiële markten. Ons toezicht is op maat: het toezicht is meer op afstand naarmate we kunnen vertrouwen op naleving.
- **Doelmatigheid**
We zijn ons bewust van de kosten van toezicht, van de directe kosten van de AFM én van de kosten van de naleving van wetgeving. Dit vertaalt zich in de ambitie de financiële en andere (administratieve) lasten zoveel mogelijk te beperken en onze middelen zo doelmatig mogelijk in te zetten. Wij werken daarvoor samen met andere toezichthouders en handhavers, in Nederland en over de grens.

1.2 STRATEGISCHE DOELSTELLINGEN

De missie van de AFM vertaalt zich in drie strategische doelstellingen:

- De AFM bevordert zorgvuldige financiële dienstverlening.
- De AFM ziet toe op een eerlijke en efficiënte werking van de kapitaalmarkten.
- De AFM draagt bij aan de stabiliteit van de financiële markten.

DE AFM BEVORDERT ZORGVULDIGE FINANCIËLE DIENSTVERLENING

Consumenten moeten kunnen vertrouwen op zorgvuldige financiële dienstverlening. De AFM bevordert deze zorgvuldigheid door toe te zien op het gedrag van financiële ondernemingen.

Concreet betekent dit dat de AFM erop toeziet dat:

- ondernemingen en personen die financiële diensten verlenen, geschikt en betrouwbaar zijn;
- financiële ondernemingen kostenefficiënte, nuttige, veilige en begrijpelijke financiële producten aanbieden;
- informatie van financiële ondernemingen en pensioenuitvoerders feitelijk juist, begrijpelijk en niet misleidend is;
- financiële ondernemingen in het belang van hun klanten handelen.

Financiële dienstverlening omvat het aanbieden van, adviseren over en bemiddelen in financiële producten aan consumenten. Onder financiële producten vallen kredieten, hypotheeklen, verzekeringen, spaarproducten, beleggingsobjecten en financiële instrumenten (zoals aandelen, obligaties, opties en beleggingsfondsen). Het toezicht van de AFM richt zich op de kwaliteit van financiële dienstverlening van ondernemingen en stuurt daarbij ook op het vergroten van de weerbaarheid van de consument.

Daarnaast streeft de AFM ernaar om malafide partijen van de markt te weren. We richten ons daarbij vooral op malafide activiteiten die grote maatschappelijke invloed (kunnen) hebben, zoals illegale partijen die grote sommen geld aantrekken en criminaliteit op gebied van complexe financiële producten.

DE AFM ZIET TOE OP EEN EERLIJKE EN EFFICIËNTE WERKING VAN DE KAPITAALMARKTEN

Beleggers moeten kunnen vertrouwen op eerlijk en efficiënt functionerende kapitaalmarkten. Vertrouwen in kapitaalmarkten draagt bij aan een gunstig investeringsklimaat en is daarmee goed voor de Nederlandse economie. De AFM bevordert de eerlijke en efficiënte werking van kapitaalmarkten door toe te zien op de handhaving van de spelregels voor kapitaalmarkten.

Het toezicht van de AFM op de kapitaalmarkten richt zich op die markten waar aanbieders, handelaren en investeerders elkaar vinden. Het goed functioneren van de kapitaalmarkten en de daaruit voortkomende informatiestromen, is afhankelijk van het gedrag van een zeer diverse groep van spelers met uiteenlopende rollen en belangen.

Het gaat dan bijvoorbeeld om uitgevende instellingen, financiële intermediairs, aanbieders van handelsinfrastructuur, lange- en kortetermijnbeleggers en poortwachters als accountants en kredietbeoordelaars. Het toezicht moet bewerkstelligen dat dit op een eerlijke en efficiënte wijze gebeurt. Het moet waarborgen dat deze spelers voldoen aan randvoorwaarden voor kwaliteit en stabiliteit, waarbinnen zij concurreren op kwaliteit en efficiëntie. Het is daarom van belang dat het financiële systeem stabiel is en niet wordt misbruikt.

Spelregels voor de markt

De AFM handhaaft de spelregels voor diegenen die actief zijn op de markt van financiële instrumenten.

Concreet betekent dit dat de AFM erop toeziet dat:

- marktmisbruik wordt bestraft en zoveel mogelijk wordt ontmoedigd en voorkomen. Onder marktmisbruik verstaan we het gebruik van voorwetenschap en koersmanipulatie of misleiding;
- beursgenoteerde bedrijven koersgevoelige informatie (kgi) tijdig en correct naar buiten brengen;
- de regels worden nageleefd voor de uitgifte van effecten en openbare biedingen, voor financiële verslaggeving en voor accountants die de verslaggeving controleren.

Dit dient vooral de ondersteuning van het vertrouwen in een eerlijke werking van de markt.

DE AFM DRAAGT BIJ AAN DE STABILITEIT VAN DE FINANCIËLE MARKTEN

De kredietcrisis heeft laten zien hoe systeemrisico's de stabiliteit van het financiële systeem kunnen bedreigen. De AFM creëert samen met de Nederlandsche Bank (DNB) randvoorwaarden voor financiële markten waarop risico's transparant en beheersbaar zijn.

De missie van de AFM kan niet los worden gezien van de noodzaak van stabiliteit in het financiële systeem, die weer van groot belang is voor het goed functioneren van de economie als geheel.

De kredietcrisis heeft aangetoond dat er grote systeemrisico's kunnen ontstaan door een zichzelf versterkende dynamiek van kapitaalmarkten en gedragingen van financiële ondernemingen. Dit heeft zijn doorwerking op zowel de kapitaalmarkt als de consumentenmarkt. Daarbij speelt het massaal vertrouwensverlies van beleggers en consumenten een cruciale rol. Risico's op gedrags- en prudentieel terrein hangen met elkaar samen en gaan dus zowel prudentiële als gedragstoezichthouders aan. Dit geldt voor individuele bedrijven en voor het financiële systeem.

De AFM werkt daarom nauw samen met DNB in het signaleren en identificeren van systeem- en systeemrelevante risico's. Op nationaal niveau gebeurt dat onder meer via het Financieel Stabiliteitscomité (FSC) en op internationaal niveau via de Europese samenwerkingsverbanden *European Securities and Markets Authority (ESMA)* en *European Systemic Risk Board (ESRB)* en de mondiale organisatie van effectentoezichthouders IOSCO (*International Organization of Securities Commissions*).

Geïntegreerde benadering

Gelet op bovengenoemde strategische doelstellingen is de strategische focus van de AFM met name naar buiten toe gericht, op de financiële markten en financiële instellingen. Vanzelfsprekend moet onze eigen interne organisatorische inrichting goed geëquipeerd zijn voor deze rol. De AFM streeft naar een eerlijke en duurzame financiële sector. Dit streven zit in het DNA van onze organisatie en motiveert al onze medewerkers.

Onze eigen *footprint* als organisatie heeft echter slechts een minimaal effect op de duurzaamheid van de sector als geheel en de concrete producten die we zelf tot stand brengen zijn niet richtinggevend voor het behalen van onze strategische doelstellingen. Om *leverage* te creëren voor een meer duurzame financiële sector, komt onze strategische rol met name tot uitdrukking in de rol als toezichthouder op instellingen, markten en de aandacht voor duurzaamheid van financiële producten, concepten, dienstverlening en de verantwoording die daarover wordt afgelegd.

Om de strategische focus van onze eigen organisatie optimaal tot uitdrukking te brengen wordt het jaarverslag van de AFM primair vanuit deze strategische doelen opgebouwd, met veel aandacht voor risico's en goed ondernemerschap, naast – vanzelfsprekend - het sluitstuk van de financiële rapportage.

1.3 MARKTONTWIKKELINGEN EN MARKTRISICO'S

De groei van de wereldeconomie blijft naar verwachting ook in 2013 laag. Dit komt met name door matige economische vooruitzichten voor de rijke landen die een aantal jaar na de kredietcrisis moeite hebben om voldoende macro-economische buffers op te bouwen en de economie voldoende te herstructureren om financiële houdbaarheid te herwinnen.

De kans op nieuwe ongelukken voor de wereldeconomie blijft echter wel aanwezig door de dreiging van omvangrijke bezuinigingen in de VS, als gevolg van het bereiken van het schuldenplafond van de Amerikaanse overheid (de zogenaamde *fiscal cliff*), en doordat een aantal landen in het eurogebied nog steeds beperkte toegang tot de kapitaalmarkten heeft.

Er is echter weer enig herstel van vertrouwen op de Europese financiële markten maar het vertrouwen is nog altijd fragiel. De huidige constructieve initiatieven om de Europese schulden crisis op te lossen moeten zich nog bewijzen, wil het herstel van het vertrouwen in Europese financiële markten beklijven. Dit blijft zorgen voor onzekere tijden voor consumenten en beleggers in Europa en Nederland. Ook Nederlandse financiële instellingen opereren in een lastige internationale omgeving. Als gevolg van de ernst en diepte van de crisis, de economische teruggang en de nieuwe regelgeving als antwoord daarop, staan zij financieel onder druk, moeten zij zich voorbereiden op nieuwe wet- en regelgeving en dienen zij zich financieel te versterken. De nieuwe marktordering biedt op haar beurt ook nieuwe kansen, mits de financiële instellingen tijdig de daarvoor benodigde aanpassingen kunnen maken.

Tegen deze achtergrond houdt de AFM toezicht op financiële markten. Op vrijwel alle terreinen waarop de AFM actief is, spelen zich belangrijke ontwikkelingen af. Deze ontwikkelingen vragen uiteraard veel van de markt en van de financiële toezichthouders.

BELANGRIJKE STRUCTURELE HERVORMINGEN

Hieronder signaleren wij allereerst de belangrijkste structurele hervormingen in de financiële sector waaraan in de afgelopen jaren is gewerkt.

1. Gecoördineerd toezicht op systeemrisico's

Systeemrisico's binnen het aandachtsgebied van de AFM

In het kader van financiële stabiliteit richt de AFM de aandacht ook op systeemrisico's, voor zover die tot ons aandachtsgebied horen. Deze zijn complementair aan, en overlappen gedeeltelijk met, de risico's die DNB signaleert. De risico's zijn niet tot de professionele markt beperkt en werken door op de consumentenmarkt. Omgekeerd beïnvloeden risico's op de retailmarkt de soliditeit van financiële ondernemingen en raken ook de fundamentele functies van de kapitaalmarkt.

Hierbij kan bijvoorbeeld in de retailmarkt gedacht worden aan grootschalige niet passende verkoop ('mis-selling') van financiële producten aan consumenten, met massaclaims (en prudentiële risico's) als gevolg.

Op de kapitaalmarkt kunnen verstoringen van het handelsverkeer systeemrisico's veroorzaken door tekortschietende interne beheersingsmaatregelen van handelsplatformen of onvoldoende harmonisatie van de eisen die hieraan gesteld worden.

Ook de wetgever heeft onderkend dat het gedragstoezicht in het teken kan staan van de bevordering van financiële stabiliteit. De minister van Financiën heeft – in zijn wetgevingsbrief aan de Tweede Kamer van september 2012 - aangekondigd en in de Wijzigingswet Financiële Markten 2014 voorgesteld om de wettelijke opdracht van de AFM met betrekking tot financiële stabiliteit nader te specificeren.

Internationale samenwerking

Voor goed toezicht op systeemrisico's is de samenwerking tussen prudentiële toezichthouders en markt- en gedragstoezichthouders van cruciaal belang. Een van de eerste institutionele hervormingen waarbij dit wordt erkend, is het nieuwe systeem voor financieel toezicht dat in 2011 van kracht is geworden. Dit nieuwe raamwerk bestaat uit de ESRB - een comité voor de monitoring van systeemrisico's - met onder zich drie sectorale toezichthoudende autoriteiten: de European Banking Authority (EBA), de European Insurance and Occupational Pensions Authority (EIOPA) en de European Securities and Markets Authority (ESMA). De AFM is in dit kader vooral actief binnen de ESRB en ESMA, en beperkt binnen EBA en EIOPA.

Nationale samenwerking

Om risico's goed te kunnen overzien, is op nationaal niveau het Financieel Stabiliteitscomité (FSC) opgezet. Het FSC bestaat uit het ministerie van Financiën, DNB en AFM. Het comité signaleert ontwikkelingen die belangrijk zijn voor de financiële stabiliteit en kan daarover aanbevelingen doen. De AFM signaleert en vraagt binnen het FSC aandacht voor systeemrisico's die voortkomen uit het gedrag van spelers en producten op effecten- en andere markten, instabiliteit in de handelsinfrastructuur en onvolkomen transparantie.

2. *Nederlandse financiële sector verandert onder druk van de maatschappij*

De financiële sector heeft in 2012 een lastig jaar doorgemaakt. De slechte economische situatie, de onzekerheid over de schulden crisis en de stagnatie op de woningmarkt hebben bijgedragen aan uitdagende marktomstandigheden.

De komende jaren zal het vertrouwen herwonnen moeten worden, en dient de financiële sector zijn plek in de maatschappij opnieuw te rechtvaardigen. De vraag naar innovatieve oplossingen voor vraagstukken in de reële economie blijft onverminderd groot. Daarnaast zien we een roep vanuit de maatschappij om de financiële sector beheersbaar te houden. Met name consumenten en de semi-professionele markt vragen om eenvoudige en begrijpelijke producten.

De sector draagt uiteraard primair zelf bij aan veranderingen en realiseert zich steeds meer dat teleurstellingen bij klanten aan de basis liggen van veel problemen. Banken, verzekeraars en financiële dienstverleners moeten zich opnieuw uitvinden in een economisch onzekere tijd. Hierin zijn de afgelopen jaren zichtbare stappen gezet, onder meer door de belangen van klanten meer dan voorheen voorop te stellen. Ook de partijen die actief zijn op de kapitaalmarkt staan onder druk en moeten zich aanpassen aan de risico-averse belegger. Dit vraagt om ingrijpende veranderingen en plaatst de financiële sector voor veel moeilijke vragen.

Er is een spanning tussen kortetermijnwinstgevendheid en het voorkomen van teleurstellingen bij beleggers op de langere termijn. Dat vraagt om strategieën die verdienmodellen van instellingen (kunnen) raken. De uitdaging voor financiële instellingen is nu deze strategische doelstellingen om te zetten in concrete acties en beleid.

(Inter)Nationale wetgeving noopt tot vergaande hervormingen

Alle (voor)genomen maatregelen proberen te bevorderen dat de financiële sector beweegt naar nieuwe bedrijfsmodellen die op de lange termijn rendabel en stabiel zijn en kunnen rusten op voldoende gerechtvaardigd vertrouwen van de klanten.

Het gaat om maatregelen op het gebied van beloningen en daaraan gerelateerde prikkels, deskundigheid, vakbekwaamheid, provisies en het productontwikkelingsproces van productaanbieders.

Op gebied van kapitaalmarkten zien de maatregelen op bijvoorbeeld het bestrijden van marktmisbruik en -manipulatie, Europese harmonisatie van de regels die toezien op de clearingmarkt en het onder toezicht brengen van bijvoorbeeld *hedge* fondsen en *private equity* fondsen. Het pakket aan beleidsmaatregelen dat nu voorligt of in ontwikkeling is, vraagt om vergaande hervormingen van financiële ondernemingen.

Een groot aantal nieuwe regels is op 1 januari 2013 in werking getreden en heeft een grote invloed op de bedrijfs- en verdienmodellen van financiële ondernemingen. Vooral in de financiële dienstverlening hebben de veranderingen grote gevolgen.

3. *Hypotheekmarkthervormingen*

Ook in de koopmarkt voor woningen is herstel van vertrouwen essentieel. Door een combinatie van factoren is het lastig voor starters om hun eerste woning te kopen. Zolang prijzen blijven dalen is er onzekerheid over het reële prijsniveau. Starters hebben te maken met strengere hypotheekvoorwaarden, mindere flexibiliteit in het uitstellen van aflossing en een beperking in de aftrek van de hypotheekrente. Veel huishoudens die de laatste tien jaar een woning hebben gekocht, zien dat hun huis minder waard is geworden. Eigenaren die hun woning verkopen, lopen het risico om met een restschuld te blijven zitten. Hierdoor is het aantal transacties in de huizenmarkt op een zeer laag niveau beland. Pas als de bodem is bereikt wat betreft prijsdaling, zal het vertrouwen terugkomen en de huidige stagnatie worden vlotgetrokken.

Nieuwe maatregelen voor hypotheek

De overheid heeft maatregelen genomen om de aftrekbaarheid van hypothecaire schulden te beperken. De maatregel heeft structureel gunstige effecten doordat ze de prikkel wegneemt om maximale schulden aan te gaan. Ook verdwijnen de complexe opbouwconstructies waardoor hypotheek eenvoudiger worden. Maar tegelijkertijd is de verwachting dat huizenprijzen hierdoor verder zullen dalen. Als potentiële kopers te weinig vertrouwen hebben in een stabiele of opgaande ontwikkeling van de huizenprijzen, kan dit de huizenprijzen verder onder druk zetten. De huizenmarkt kan evenwel weer aantrekken naarmate er meer duidelijkheid is over de fiscale behandeling van hypotheek en de bereidheid van banken als het gaat om de financiering hiervan.

Meer duidelijkheid brengt mee dat huizenprijzen weer een nieuw evenwicht vinden. Starters en doorstromers weten dan beter waar zij aan toe zijn. Als dit resulteert in een oplevende vraag voor koopwoningen, moet ook de financiële sector deze uitdaging aan kunnen gaan. Er zijn signalen dat de noodzaak om kapitaalbuffers aan te sterken, de kosten van en mogelijkheden voor het aantrekken van geld door banken en de grotere risicoaversie van financiële instellingen het consumenten lastiger maken om een hypotheek te krijgen. De AFM vindt het van groot belang dat daar waar het verstrekken van een lening verantwoord is, er geen onnodige belemmeringen zijn om een hypotheek te verkrijgen. Het vlot trekken van de economie gaat enkel als financiële instellingen hun rol als intermediair van de herallocatie van liquiditeit innemen.

4. *Europese bankenunie*

De discussie over Europees toezicht en de inrichting van de financiële sector blijft actueel. Meest recentelijk mondde dit uit in afspraken over de inrichting van Europees banktoezicht. Vanzelfsprekend heeft een verdere Europese integratie door het invoeren van een Europese bankenunie grote invloed op het Europese en Nederlandse toezicht op financiële instellingen.

Harmonisatie van regels voor banken

De hervorming impliceert dat de *default* risico's van banken in individuele lidstaten naar Europa verschuiven. Verschillende regels die direct of indirect de gezondheid van banken raken, moeten worden versterkt en geharmoniseerd. Dit betreft niet alleen prudentiële regels, ook gedragsregels hebben indirect invloed op de gezondheid van banken.

De balans tussen het prudentieel toezicht en het gedragstoezicht in Nederland zal daardoor worden beïnvloed. De AFM volgt deze ontwikkelingen nauwgezet en adviseert daarbij het ministerie van Financiën over verdere Europese ontwikkeling van het gedragstoezicht op de banken.

De Europese banken dienen zich daarnaast transparant te verantwoorden. Hiervoor is Europees toezicht nodig op de uniforme toepassing van verslaggevingstandaarden (IFRS) en de verantwoording door banken in Europa. Uniform toezicht is dus ook nodig op de accountants van banken. De AFM draagt ook bij aan deze discussie vanuit het perspectief van het toezicht op financiële verslaggeving en accountants.

5. *Verschuiving van financiering door banken naar financiering door de markt*

Onder meer door verscherpte eisen aan de kapitaalbuffers van banken (Basel III) vindt er een verschuiving plaats van traditionele bankfinanciering naar financiering door de markt. In voorbereiding op Basel III verhogen banken hun eigen vermogen en bouwen ze schulden af. Dit kan het vertrouwen in de banken laten toenemen.

De andere kant van de medaille is dat banken terughoudender worden met het verstrekken van krediet. Dat kan tot financieringsproblemen leiden voor bedrijven, waaronder midden- en kleinbedrijf, die op zoek zijn naar kapitaal, waarbij ze bijvoorbeeld gebruik maken van *crowd funding of* kredietunies. De AFM werkt hier samen met DNB bij de beoordeling van innovatieve crowd funding concepten, en besteedt daarbij aandacht aan de productkenmerken en de wenselijkheid van passende regulering.

De ECB heeft een herfinancieringsoperatie voor de langere termijn (*LTRO*) in het leven geroepen om in bankfinanciering te voorzien en daarmee ook de voorwaarden van kredietverlening aan het MKB te verzachten. Dat laatste blijkt vooral in landen met een relatief zwakke bancaire sector een sterk effect te hebben gesorteerd.

Alternatieve vormen van bankfinanciering

De markt zoekt ondertussen naar alternatieven voor traditionele vormen van bankfinanciering, waaronder *schaduwbankieren*. Schaduwbankieren is een verzamelnaam voor bancaire activiteiten die buiten het reguliere bancaire systeem worden verricht en grotendeels nog buiten het (directe) blikveld van de toezichthouder vallen. Voorbeelden zijn *securities lending*, *securitisaties*, *covered bonds*, *money market funds* en bepaalde typen hedgefondsen. De sterke opkomst van schaduwbankieren is een mogelijke bron van instabiliteit en heeft de aandacht van internationale organen zoals de Europese Commissie, de Financial Stability Board (FSB) en IOSCO, het internationale netwerk voor effectentoezichthouders.

Beleggers zijn vaak onvoldoende op de hoogte of schatten de risico's verbonden aan alternatieve vormen van financiering mogelijk verkeerd in. Waar nodig zal de AFM een bijdrage leveren aan het verkleinen van dit probleem. Daarbij proberen wij te voorkomen dat er voor een benadering wordt gekozen die geen oog heeft voor de verschillende belangen van betrokken stakeholders.

Het toezicht op (nieuwe) alternatieve financieringsproducten vereist daarnaast een gezamenlijke aanpak van de AFM en DNB. De AFM heeft een belangrijke rol bij het borgen van transparantie, bij verhandelbaarheid en goede prijsvorming van financiële instrumenten en bij het goed functioneren van de financiële infrastructuur.

6. *Meer Europese harmonisatie op retailgebied*

Op Europees niveau krijgen de Europese toezichthouders op de banken (EBA), de verzekeraars (EIOPA) en de effectenmarkten (ESMA), steeds meer invloed op nieuwe wet- en regelgeving. Zij krijgen ook meer toezichtbevoegdheden op het gebied van consumentenbescherming.

Daarnaast hebben de Europese toezichthouders een duidelijke taak als het gaat om het waarborgen van de harmonisatie van toezicht op de retailsector.

De AFM signaleert dat er steeds meer (directe werking van) regelgeving vanuit Brussel komt. De komende jaren zal Europese wet- en regelgeving ook steeds meer consequenties hebben voor de nationale regulering van de retailsector. Daarbij geldt dat harmonisatie van regelgeving veelal in het belang is van de financiële sector en de consument omdat die bijdraagt aan een gelijk speelveld voor marktpartijen.

Aan de andere kant zijn de verschillen tussen nationale consumentenmarkten vaak nog groot en is er verscheidenheid in het niveau van bescherming dat aan consumenten geboden wordt. Maximale harmonisatie en directe werking is daarom nog niet in alle gevallen wenselijk. Als er te grote verschillen bestaan tussen nationale markten of als de consumentenbescherming afneemt, is grotere flexibiliteit op Europees niveau vooralsnog noodzakelijk.

ACTUELE MARKTONTWIKKELINGEN EN RISICO'S WAAROP DE AFM HAAR TOEZICHT AANPAST

Hieronder worden de belangrijkste actuele marktontwikkelingen en risico's geschetst. Hierop heeft de AFM haar risicogestuurd toezicht het afgelopen jaar ingericht en aangepast. De ontwikkelingen die hieronder genoemd worden, geven een beknopte weergave van de belangrijkste markteffecten en worden verderop in het jaarverslag uitgebreider behandeld in de thema's.

1. Toezicht op productontwikkelingsproces

Per 1 januari 2013 zijn de nieuwe regels op het gebied van het productontwikkelingsproces van financiële producten van kracht geworden. Deze regels zijn ingevoerd omdat de grote financiële schandalen in het verleden (aandelenlease, beleggingsverzekeringen) hun grond hadden in ongeschikte producten. De AFM heeft in 2012 het toezicht op het productontwikkelingsproces voorbereid en heeft daarbij een aantal onderzoeken naar de kwaliteit van producten verricht. In voorbereiding op dit toezicht is een constructieve wisselwerking ontstaan tussen de markt en de AFM.

Nieuwe eisen aan producten

De nieuwe regels eisen dat producten veilig en efficiënt zijn. Onnodige complexiteit en onredelijke kosten moeten vermeden worden. Hierdoor zijn op verschillende terreinen aanpassingen nodig. In het bijzonder geldt dit bij producten voor vermogensopbouw. Dit zal vervolgens weer gevolgen hebben voor de strategie en de verdien- en bedrijfsmodellen van financiële ondernemingen.

2. Provisieverbod

Consumenten betalen vanaf 2013 hun dienstverlener direct voor advies over complexe producten. Dit geldt onder meer voor hypotheek en levensverzekeringen. In aanloop naar het provisieverbod heeft de AFM veel geïnvesteerd om de markt voor te bereiden. Daarbij heeft de AFM in het afgelopen jaar veel aandacht geschonken aan de voorgestelde wet- en regelgeving.

Van het provisieverbod wordt verwacht dat het een positieve uitwerking zal hebben op de kwaliteit van het advies. Adviseurs krijgen niet langer financiële prikkels die strijdig zijn met het belang van de klant. Dit zal ook de kwaliteit van dienstverlening die aan consumenten wordt aangeboden, verbeteren.

Mogelijke negatieve gevolgen van het verbod

Tegelijkertijd bestaat nog onzekerheid over bijeffecten. Het risico bestaat dat als consumenten geconfronteerd worden met een rekening voor advies, ze afzien van advies. Consumenten kunnen er voor kiezen een product zonder advies af te nemen en dat vergroot het risico dat de klant verkeerde keuzes maakt. Ook moet worden voorkomen dat via andere wegen alsnog vergoedingsprikkels ontstaan die ingaan tegen het belang van de klant.

3. *Pensioen*

De pensioensector is door de financiële crisis sterk onder druk komen staan. Indexering (verhoging van pensioenrechten om inflatie te compenseren) blijft al enige jaren afwezig en in 2013 zullen vele pensioenen ook daadwerkelijk gekort worden. Het vertrouwen in het stelsel is daardoor onder druk komen staan.

Individuele verantwoordelijkheid neemt toe

Bovenstaande ontwikkelingen brengen mee dat er onduidelijkheid is over het pensioen. Ook is nog niet duidelijk welke maatregelen genomen moeten worden. De uitkomst van het pensioen is lager en meer onzeker. Hierdoor neemt de individuele verantwoordelijkheid voor het eigen pensioen toe. Het is daarom essentieel dat de informatie voor consumenten over het pensioen drastisch verbetert. De informatie moet eenvoudig te begrijpen zijn en een geïntegreerd overzicht bieden over de gehele te verwachten pensioensituatie. Ook moet aan consumenten een handelingsperspectief geboden worden: praktische suggesties hoe zij hun verwachte pensioensituatie kunnen verbeteren. De AFM spoort de pensioensector aan om hun deelnemers in dit opzicht beter te ondersteunen. Ook is het voor de AFM prioriteit om nationaal en internationaal betere regels voor pensioeninformatie te helpen ontwikkelen. Daarnaast moet er handelingsperspectief worden geboden.

Pensioenstelsel onder de loep

Er komt een discussie op gang over de uitgangspunten van het pensioenstelsel. Hoewel de fundamenteën van het Nederlandse stelsel sterk zijn, is het begrijpelijk dat in de huidige omstandigheden kritisch gekeken wordt op welke gebieden modernisering mogelijk en gewenst is.

4. *Financiële debacles in de (semi-)publieke en/of zakelijke sector*

De dienstverlening aan – en de professionaliteit van – de zakelijke klant heeft in 2012 onze aandacht gehad door financiële debacles in de (semi-)publieke sector. Er waren veel verschillende publieke en andere ‘professionele’ beleggers die bereid waren om in complexe financiële producten te stappen, waaronder rentederivaten.

Daarbij is het de vraag of deze partijen altijd in staat waren de risico's te voorzien. Onder professionele beleggers die complexe producten of diensten hebben afgenomen, is een groot verschil in de mate van professionaliteit op het gebied van governance, kennis, expertise en ervaring met deze producten.

In het afgelopen jaar is de AFM begonnen met een analyse om inzicht te krijgen in de markt, in de risico's dan wel problemen die daar spelen en in de gewenste rol van de AFM. In deze analyse wordt gekeken naar meerdere soorten complexe producten en diensten in de markt. De AFM neemt haar verantwoordelijkheid door ook passende oplossingen te zoeken en goede voorbeelden van dienstverlening of producten te benoemen.

5. *Beleidsontwikkelingen naar aanleiding van manipulatie Libor*

In 2012 was er veel aandacht voor het zogenaamde Libor-schandaal. Verschillende banken hebben hierbij de rentestand van Libor gemanipuleerd voor eigenbelang. Als reactie op deze affaire zijn er verschillende initiatieven ontplooid door internationale toezichthouders om dergelijke manipulatie van zogenoemde *benchmarks* in de toekomst te voorkomen.

De AFM is actief betrokken bij het herstellen van de integriteit van en het vertrouwen in de verschillende *benchmarks*. Zo neemt de AFM actief deel aan de werkgroepen die door ESMA en IOSCO zijn opgezet met als doel om in de loop van 2013 met nieuwe beleidsvoorstellen te komen. Daarnaast is de AFM samen met het ministerie van Financiën nauw betrokken bij de verschillende initiatieven vanuit de Europese Commissie om de manipulatie van benchmarks in de toekomst te voorkomen.

6. Grote ontwikkelingen in Europese regelgeving voor kapitaalmarkten

MiFID II/ MIFIR en Market Abuse Directive (MAD)

MiFID II en MAD zullen grote invloed hebben op de regulering van de kapitaalmarkten en daarmee op het toezicht van de AFM. De AFM heeft afgelopen jaar geïnvesteerd in de voorbereiding van regelgeving op het gebied van marktmisbruik, het provisieverbod voor beleggingsdienstverlening, bevoegdheden voor toezichthouders, publicatieregimes voor sancties, concurrentie in de *clearing*markt, transparantievereisten voor de effectenhandel en het regelgevend kader voor algoritmehandel en handelsplatformen. Verder worden bepalingen ontwikkeld die specifiek zien op de goede werking en integriteit van de markten voor grondstofderivaten.

EMIR- en CSD-Verordeningen

Daarnaast vindt aanscherping op toezicht op handelsinfrastructuur, buitenbeurshandel (OTC) en derivatenmarkt plaats via de EMIR-verordening en CSD-verordening. Hierdoor komt er een geharmoniseerd toezicht op de Europese markt voor het afwickelen van effectentransacties. Met de komst van EMIR is het centraal afwickelen (*clearen*) van gestandaardiseerde derivaten verplicht gesteld. Ook wordt de *post-trading* infrastructuur versterkt door harmonisatie en uitbreiding van regels voor centrale tegenpartijen (CCP's). Daarnaast moeten gegevens over transacties in OTC-derivatencontracten aan 'data-pakhuizen' (zogenoemde *trade repositories*) worden gerapporteerd. De regels dragen bij aan het transparant maken van de risico's en het verminderen van interconnectie tussen partijen. De AFM houdt sinds 2013 samen met DNB toezicht op de regels uit EMIR.

Harmonisatie van toezichteisen staat ook centraal bij een verordening op het gebied van centrale effectenbewaarinstellingen (*Central Securities Depositories*, ofwel CSD's) die naar verwachting in 2015 in werking treedt. Op dat moment zal de gehele keten van handel (MiFID), *clearing* (EMIR) en *settlement* (CSD) onder Europese regelgeving vallen.

Alternative Investment Fund Managers Richtlijn (AIFM-richtlijn)

Tot slot stond het afgelopen jaar ook in het teken van voorbereidingen op de AIFM-richtlijn, die halverwege 2013 in werking treedt. De reikwijdte van de AIFM-richtlijn is zeer ruim en is van toepassing op beheerders van beleggingsinstellingen die niet kwalificeren als een 'instelling voor collectieve belegging in effecten' (icbe). Concreet betekent dat dat vele tot nu toe nog niet gereguleerde beheerders onder toezicht komen te staan, zoals beheerders van *hedge* fondsen, *private equity* fondsen en andersoortige institutionele fondsen gericht op de professionele belegger. Daarnaast zullen ook de beheerders van niet-icbe fondsen, die nu onder het nationale Wft-regime vallen, onder de AIFM-richtlijn vallen.

Maatregelen op het gebied van short selling

De EU-verordening inzake short selling van beursgenoteerde aandelen en staatsobligaties is op 1 november 2012 in werking getreden. De verordening zorgt ervoor dat in alle lidstaten dezelfde regels gelden met betrekking tot notificatie en/of publicatie van short sell posities. Door de nieuwe wetgeving is het 'naked' short gaan via zogenoemde 'sovereign credit default swaps' verboden geworden. In uitzonderlijke omstandigheden kan een toezichthouder van een lidstaat – via consultatie van collega-toezichthouders in ESMA-verband – tijdelijk van de verordening afwijkende maatregelen treffen (dit is bijvoorbeeld gebeurd voor Griekenland en Spanje).

7. Groei in elektronische handel

De handel in financiële instrumenten kenmerkt zich door groeiende complexiteit en een toenemend belang van technologie, met handelsnelheid en precisie als onderscheidende factor. *High frequency traders*, maar ook geautomatiseerde systemen van bijvoorbeeld *brokers* en grote investeringsfondsen, nemen steeds meer handelsbeslissingen en administratieve werkzaamheden uit handen.

Dit brengt voordelen met zich mee, zoals afnemende handelskosten en toegenomen precisie, maar ook een aantal nieuwe risico's. Om deze reden vraagt de groei van algoritmehandel, waaronder HFT, om aanvullende regelgeving en toezichtinspanningen om de eerlijke en ordelijke werking van de markt te blijven waarborgen, bijvoorbeeld op het gebied van interne beheersing en risicomanagement alsook het voorkomen van marktmisbruik. Hierbij is het tevens van belang dat de Europese marktstructuur (die thans wordt herzien) zondanig wordt ingericht dat er een goede balans bestaat tussen de legitieme (maar soms tegengestelde) belangen van de verschillende soorten spelers die op de markt actief zijn.

Toezicht op risicobeheersing van handelssystemen

De AFM speelt internationaal een actieve rol bij het tot stand brengen van regelgeving voor geautomatiseerde handel en de inrichting van het toezicht daarop. De AFM heeft het afgelopen jaar ingezet op Europese regels op het gebied van risicobeheersing van handelssystemen en ziet vanaf dit jaar toe op de naleving van deze regels die zijn uitgebracht door ESMA.¹ Om nieuwe verschijningsvormen van marktmisbruik het hoofd te kunnen bieden, paste de AFM afgelopen jaar de toezichtstrategie verder aan en speelden we een voortrekkersrol bij de ontwikkeling van een internationaal gecoördineerde aanpak.

8. *Meer samenhang tussen financiële verslaggeving, accountancy en governance.*

De markt heeft in 2012 meer dan ooit laten zien dat de kwaliteit van de financiële verslaggeving samenhangt met de kwaliteit van de accountantscontrole en met de kwaliteit van de governance binnen andere ondernemingen. Ook de maatschappelijke gevolgen van misslagen bij Vestia en andere woningcorporaties maakte dat eens te meer duidelijk.

Poortwachterrol van de accountant

De accountant heeft een belangrijke maatschappelijke rol in het uitvoeren van de wettelijke controle op de jaarrekening. De in de afgelopen jaren gesignaleerde problemen en risico's ten aanzien van de kwaliteit van wettelijke controles zijn nog niet weggenomen. In 2012 zijn wel stappen gezet door de Big4 kantoren in het verbeteren van de professioneel-kritische houding van de accountant en het verhogen van aandacht voor de kwaliteit van de controles.

Nieuwe regels voor accountants

Ook de wet- en regelgeving op dit gebied is nadrukkelijk in beweging, zowel op Europees als nationaal niveau. De nieuwe regels beogen vooral een versteviging van de kwaliteit, objectiviteit en onafhankelijke positie van de accountants(organisaties) die 'organisaties van openbaar belang' controleren. Nederland loopt vooruit op Europese regelgeving op het gebied van verplichte rotatie van accountantsorganisaties bij controleklanten en het aanbrengen van een strikte scheiding tussen controle- en andere dienstverlening.

Publieke discussie over toezicht op financiële verslaggeving

Financiële verslaggeving van hoge kwaliteit verkleint de informatieasymmetrie tussen vragers en aanbieders van kapitaal, en verkleint daarmee in potentie de kapitaalskosten. Daarbij is een getrouwe weergave van bezittingen en verplichtingen; opbrengsten en kosten, solvabiliteit en liquiditeit van een (financiële) onderneming in de jaarrekening van groot belang.

¹ ESMA Guidelines on Systems and Controls

De AFM is het afgelopen jaar zichtbaarder geworden op het gebied van financiële verslaggeving. Door publicatie van onze themaonderzoeken over *impairments*, waardering van commercieel vastgoed en staatsobligaties hebben we bijgedragen aan de publieke discussie hierover. Daarnaast is de discussie rondom het begrip materialiteit aangezwengeld, en met resultaat. Door deze discussie neemt het bewustzijn over de kwalitatieve aspecten van materialiteit toe, hetgeen de kwaliteit van de verslaggeving ten goede komt.

Wijziging wetgeving verbetert samenwerking tussen toezichtafdelingen binnen AFM

In 2012 hebben wetwijzigingen plaatsgevonden waardoor vertrouwelijke informatie die vanaf 1 januari 2013 wordt verkregen, kan worden uitgewisseld binnen de AFM als hier aanleiding toe is. Het wegvallen van de zogeheten '*Chinese walls*' betekent dat met name het toezicht op de kapitaalmarkten door middel van een integrale aanpak kan plaatsvinden. De uitwisseling van vertrouwelijke informatie zal het mogelijk maken om gecoördineerd en efficiënt toezicht te houden.

1.4 RISICOVERKLARING

Deze risicoverklaring beslaat de voornaamste risico's die de AFM, vanwege beperkte invloed, onvoldoende kan tegengaan. Deze risico's vormen een bedreiging voor onze strategische doelstellingen. Ze zijn tot op zekere hoogte onvermijdbaar of hangen mede samen met beperkingen in wettelijke bevoegdheden.

Deze risicoverklaring moet worden gezien tegen de achtergrond waarin de crisis nog altijd voortduurt. Op korte termijn is het onduidelijk of de huidige initiatieven voldoende zijn om uit de Europese schulden crisis te komen, waardoor een periode van gematigd herstel, of zelfs mogelijke krimp, in 2013 wordt voortgezet. Dit heeft een negatieve invloed op de stabiliteit van het Europese en Nederlandse financiële stelsel. Doordat het functioneren van de Europese financiële markten sterk afhankelijk is van de financiële positie van de eurolanden, blijft het risico op verder dalend vertrouwen aanwezig. Een structurele oplossing van de huidige (Europese) schulden crisis en herstel van vertrouwen vragen om gezamenlijk en doortastend optreden van Europese lidstaten en instituten. De bankenunie is een eerste stap, maar er moet nog veel uitgewerkt worden. De voortdurende crisis betekent ook dat de risico's die hieronder staan beschreven, kunnen aanhouden of zich versterken.

1. FIJNMAZIG STELSEL VAN NIEUWE EUROPESE WET- EN REGELGEVING KAN INEFFECTIEF BLIJKEN

Er is internationale regelgeving nodig omdat financiële markten en hun problemen ook internationaal van aard zijn. In reactie op de in de crisis gebleken tekortkomingen van regulering en toezichtarrangementen, zijn veel maatregelen aangekondigd.

Een substantieel deel van de regelgeving moet nog tot stand worden gebracht. Inter- of supranationale organisaties, zoals de Financial Stability Board (FSB), de Europese Commissie (EC) of de European Securities and Markets Authority (ESMA), hebben deze regelgeving voorbereid of zijn daar mee bezig.

Ingewikkelde overleg- en onderhandelingsprocessen

Europese wet- en regelgeving komt tot stand langs ingewikkelde en langdurige overleg- en onderhandelingsprocessen waarbij vaak tegengestelde belangen spelen. Deze processen kunnen onbedoeld leiden tot inconsistente, tegenstrijdige en/of niet-passende regelgeving.

Daarnaast speelt ook de vraag of alle problemen (tijdig) zijn op te lossen met nieuwe wet- en regelgeving. Er is een risico dat we eindigen met een fijnmazig stelsel van wet- en regelgeving dat ineffectief blijkt of afdoet aan de eigen verantwoordelijkheid van instellingen en meer verwachtingen wekt dan het kan waarmaken.

Risico's die de effectiviteit van wet- en regelgeving belemmeren

De AFM signaleert risico's op Europees niveau die wet- en regelgeving ineffectief maken of tot ongewenste effecten leiden.

Deze risico's zijn:

- Richtlijnen met ruime reikwijdtes kunnen leiden tot 'toezicht-arbitrage'
Als bij Europese richtlijnen de reikwijdte (bewust) onvoldoende duidelijk is en/of onvoldoende wordt afgebakend, heeft dit tot gevolg dat er op nationaal niveau te veel ruimte is voor een individuele nadere invulling. Dit leidt tot inconsistenties in implementatie en interpretaties wat indruist tegen het doel van Europees geharmoniseerde regelgeving en zich mogelijk leent voor 'toezicht-arbitrage'. De AIFM richtlijn is een voorbeeld hiervan.
- Stapeling van Europese regelgeving leidt tot (zware) lasten voor de markt
Er bestaat een risico op stapeling van Europese regelgeving waardoor instellingen aan veel regels moeten voldoen. Dit wordt bijvoorbeeld al gesignaleerd bij instellingen die meerdere soorten fondsen beheren en daarnaast aan individueel vermogensbeheer doen waardoor MiFID, UCITS en AIFM van toepassing zijn;
- Strijdigheden of inconsistenties tussen verschillende Europese regels geven onduidelijkheid
Tussen verschillende Europese regels kunnen strijdigheden of inconsistenties ontstaan als de reikwijdtes overlappen. Dit speelt bijvoorbeeld bij MiFID II en PRIPS op het gebied van het toezicht op productontwikkeling. Ook bestaat een risico dat dezelfde normen sectoraal verschillend worden ingevuld. Dit komt doordat Europese regelgeving nog veelal sectoraal wordt ingericht. Dit risico zou zich bijvoorbeeld kunnen voordoen bij CRD IV en MiFID II, waarbij CRD IV de geschiktheid van beleidsbepalers van banken bepaalt en MiFID II dit doet voor beleggingsondernemingen.
- Strengere Europese regels kunnen leiden tot ongewenste marktconcentratie
De uitwerking van nieuwe regulering op (Nederlandse) marktpartijen zou ook kunnen leiden tot ongewenste marktconcentratie. Kleine partijen die niet kunnen voldoen aan de strengere regels en (kapitaal)eisen krijgen het moeilijker (denk aan bijvoorbeeld Basel III en Solvency II). Deze (onbedoelde) indirecte effecten van nieuwe regulering kunnen leiden tot meer marktconcentratie.
- Onvoldoende aandacht voor de extraterritoriale werking kan de concurrentiepositie schaden
De extraterritoriale werking van nieuwe financiële wet- en regelgeving in de Verenigde Staten en in Europa sluit mogelijk onvoldoende op elkaar aan. Dit kan effect hebben op de concurrentiepositie van financiële ondernemingen die mondiaal actief zijn, maar ook op de positie van financiële ondernemingen in Nederland.
- Korte tijdslijnen zetten druk op het kwaliteitsniveau van Europese regelgeving
Het kwaliteitsniveau van Europese wetgeving (en daarmee nationale regelgeving) staat onder druk door de grote hoeveelheid aan nieuwe regelgeving en de korte termijn waarin deze moet worden uitgewerkt. Dit zien we op het niveau van de Europese Commissie, maar ook bij ESMA, die onder grote tijdsdruk adviezen moet uitbrengen aan de Europese Commissie of zelf richtsnoeren moet uitbrengen. Op nationaal niveau zien we dit ook in voor ons belangrijke wetgevings- en implementatieprocessen waarbij de AFM (vanuit haar eigen rol) samenwerkt met het ministerie.

Kritische overwegingen moeten ten grondslag liggen aan nieuwe wet- en regelgeving

De AFM is beducht voor de risico's van de effecten van nieuwe wet- en regelgeving. Ineffectieve regelgeving gaat ten koste van de efficiënte werking van markten, waarbij de markt haar functies ten behoeve van de reële economie in het belang van professionele partijen en consumenten niet meer effectief kan vervullen.

Het is daarom van belang dat we nationaal en binnen Europa kritischer kijken naar het stelsel van wet- en regelgeving. Daarbij moeten we steeds overwegen of de regels op Europees of nationaal niveau moeten worden georganiseerd en welk detailniveau dan gewenst is. Regelgeving dient daarnaast te voldoen aan randvoorwaarden die bovenstaande risico's zoveel mogelijk tegengaan. Immers, een effectief stelsel met doeltreffende regelgeving draagt bij aan het toezichtkader waarmee wij uit de voeten kunnen.

2. EFFECTIVITEIT VAN INVESTERINGEN IN EXPERTISE EN MIDDELEN HANGT AF VAN BUITENLANDSE TOEZICHTHOUDERS

De kapitaalmarkten kenmerken zich door een groeiende complexiteit. Verdergaande financiële innovatie, fragmentatie van de internationale markt en een forse groei in elektronische handel versterken dit. De internationalisering van de kapitaalmarkten vraagt ook om versterking van toezicht op dit gebied. Zeker aangezien het internationale kapitaalmarkttoezicht nog steeds in hoge mate versnipperd is.

Investeringen in middelen en expertise nodig

Een toezichthouder als de AFM zal per definitie altijd volger zijn van de markt. Deze achterstand moet echter wel zo klein mogelijk blijven. Daarom zullen alle toezichthouders aanvullende investeringen in middelen en expertise moeten doen om effectief toezicht te kunnen blijven houden op een steeds complexere en technologisch geavanceerdere internationale markt. Dit wordt vooral zichtbaar bij het beschermen van de integriteit van de markt en het bestrijden van marktmisbruik. De mogelijkheden om de noodzakelijke expertise op te bouwen en te organiseren, verschilt per land. De wijze waarop deze expertise in internationaal verband adequaat gedeeld en benut kan worden, vergt ook de nodige tijd. Hierin is de AFM afhankelijk van de middelen en expertise van andere buitenlandse toezichthouders.

3. AFM IS AFHANKELIJK VAN DE EFFECTIVITEIT VAN EUROPEES TOEZICHT

De AFM zet in verschillende toezichtgebieden sterk in op een gecoördineerde aanpak met andere lidstaten via de overkoepelde *European Securities and Markets Authority* (ESMA). De AFM oefent bilateraal en via ESMA druk uit om consistentie en gewenste harmonisatie te bereiken maar de mogelijkheden om zaken af te dwingen zijn zeer beperkt.

Europese toezichtinstituties moeten hun effectiviteit nog bewijzen

ESMA en de andere ESA's staan voor de opgave hoge verwachtingen van de markt waar te maken. De ESA's krijgen daartoe weliswaar steeds meer bevoegdheden maar moeten hun effectiviteit nog bewijzen. De organisatie van individuele ESA's moet nog groeien, zowel in effectiviteit als in capaciteit. De AFM maakt deel uit van de ESA's maar is ook afhankelijk van de positie en ambities voor het Europese toezicht van andere lidstaten. Dit bepaalt mede hoe effectief de AFM zal zijn in trajecten die via de ESA's lopen, en vooral via ESMA.

4. INVOERING VAN TRANSACTIEBELASTING KAN LEIDEN TOT ONGEWENSTE MARKTEFFECTEN

De AFM is erg bezorgd over de mogelijke negatieve effecten van de voorgestelde financiële transactiebelasting waarover op dit moment in Europees verband wordt onderhandeld. De zorgen van de AFM richten zich met name op de negatieve markteffecten die transactiebelasting kan veroorzaken. Samengevat: een niet-mondiaal geharmoniseerde invoering van transactiebelasting zal waarschijnlijk leiden tot allerlei ontwijkend gedrag. Hierbij verplaatst de handel zich naar jurisdicties zonder transactiebelasting.

Ongewenste ontwikkelingen als gevolg van transactiebelasting

Een transactiebelasting kan leiden tot nieuwe (complexe) financiële producten en diensten die tot doel hebben de transactiebelasting te omzeilen of minimaliseren. Dit effect is reeds zichtbaar in landen die recent een dergelijke belasting hebben ingevoerd, zoals Frankrijk. Ook kan een transactiebelasting een negatief effect hebben op marktpartijen die in het huidige marktlandschap een belangrijke functie vervullen maar hun activiteiten niet (kunnen) verplaatsen. Gedacht kan worden aan *market makers*, *brokers*, vermogensbeheerders en pensioenuitvoerders en beursgenoteerde ondernemingen. Deze partijen zouden last kunnen krijgen van negatieve effecten op de kwaliteit van liquiditeit en prijsvorming en zouden (waar mogelijk) de kosten van een transactiebelasting doorkunnen berekenen aan eindbeleggers.

Risikant en ineffectief

De AFM ziet gezien bovenstaande risico's een risico voor het efficiënt functioneren van de (inter)nationale financiële markten. Voor zover de transactiebelasting beoogt om, naar aanleiding van de recente crises, geïdentificeerde tekortkomingen in de financiële sector te adresseren, heeft het de voorkeur van de AFM om deze tekortkomingen door middel van gerichte, specifieke regelgeving aan te pakken. Een transactiebelasting is hiervoor echter naar onze mening een te grof en niet-effectief instrument.

1.5 AFM IN CIJFERS

AFM in cijfers	2012 Realisatie	2011 Realisatie	2010 Realisatie
Algemeen			
Som der lasten (in miljoenen euro's) ¹	81,0	80,3	83,7
Netto lasten (in miljoenen euro's) ²	79,8	76,1	77,7
Totale baten (in miljoenen euro's)	80,8	79,3	90,8
Aandeel overheidsbijdrage als percentage van de totale baten	32%	36%	34%
Aandeel marktbijdrage als percentage van de totale baten	67%	62%	65%
Aandeel overige baten als percentage van de totale baten	2%	2%	1%
Gemiddelde bezetting medewerkers in dienst (in fte's)	526	483	474
Gemiddelde totale bezetting (inclusief tijdelijke inhuur; in fte's)	549	500	495
Percentage direct toezicht	55%	53%	54%
Aantal onder toezicht staande instellingen ³	12.200	12.600	13.300
Overzicht toezichtmaatregelen			
<i>Formele toezichtmaatregelen</i>			
Opgelegde boetes	22	36	53
Opgelegde lasten onder dwangsom	28	19	42
Aangiftes	5	11	12
Intrekking vergunning	93	102	29
Aanwijzingen	16	64	201
Publieke waarschuwingen	5	7	3
Instelling van een Wft curator	2	0	1
Civielrechtelijke maatregelen (Wtfv)	15	22	25
Toezeggingen (Whc)	1	0	0
Totaal aantal formele toezichtmaatregelen	187	261	366
<i>Informeel toezichtmaatregelen</i>			
Aantal normoverdragende gesprekken/brieven	543	919	673

1. Dit zijn de totale jaarlijkse lasten zoals deze zijn gepresenteerd in de staat van baten en lasten van de betreffende jaarrekening.
2. Dit zijn de totale jaarlijkse lasten zonder de afschrijvingslasten op geactiveerde voorbereidingskosten van nieuwe taken, zonder de geactiveerde lasten die verband houden met intern ontwikkelde software en zonder de lasten die door derden worden vergoed, grotendeels in verband met de onderverhuur van een deel van het kantoorpand aan de Vijzelgracht in Amsterdam.
3. Dit betreft een telling op basis van het aantal instellingen per heffingscategorie. Wanneer een instelling onder meerdere toezichtcategorieën valt, wordt deze ook meer keren geteld.

FINANCIËN

De nettolasten in 2012 bedragen 79,8 miljoen euro en komen daarmee 1% boven de begroting van 2012 (78,7 miljoen euro) uit. De baten in 2012 zijn 80,8 miljoen euro. Van de baten is 67% (54,0 miljoen) afkomstig van bijdragen door marktpartijen en 32% (25,6 miljoen) van bijdragen door de overheid.

Naast bovengenoemde primaire financieringsbronnen is 2% (1,2 miljoen) afkomstig uit overige baten die grotendeels verband houden met de verhuur van een deel van het kantoorpand.

De overschrijding van de begroting 2012 met 1,1 miljoen euro wordt voornamelijk veroorzaakt door een niet begrote dotatie aan de pensioenvoorziening als gevolg van het achterblijvende herstel van de dekkingsgraad en door de kosten van een aantal nieuwe werkzaamheden die niet waren begroot.

De toetsing van de commissarissen van de grote banken en verzekeraars is daarvan de belangrijkste. Deze extra lasten worden grotendeels gecompenseerd, vooral door de lagere salarislasten en een gedeeltelijke vrijval van de voorziening die verband houdt met de mogelijke oninbaarheid van vorderingen.

PERSONEEL

Het aantal medewerkers in dienst is in 2012 gestegen van 495 fte naar 534 fte. Het gemiddeld aantal medewerkers bedraagt in 2012 526 fte en inclusief tijdelijke inhuur 549 fte. Dit ligt iets boven de voor 2012 begrote gemiddelde bezetting van 543 fte (inclusief inhuur).

PERCENTAGE DIRECT

Het percentage direct toezicht geeft aan welk deel van het totaal aantal gewerkte uren van AFM-medewerkers wordt besteed aan het direct aan categorieën van instellingen te relateren deel van het toezicht. Het percentage direct komt in 2012 1% boven de begroting en 2% boven de realisatie van 2011 uit en bedraagt 55%. Het indirecte toezicht bestaat uit toezicht en toezichtondersteunende activiteiten die niet direct zijn toe te rekenen aan een groep van onder toezicht staande instellingen en uit overhead.

ONDER TOEZICHT STAANDE INSTELLINGEN

In 2012 is het aantal onder toezicht staande instellingen verder gedaald met 400 naar 12.200 instellingen. De daling is in lijn met voorgaande jaren en wordt veroorzaakt door de financiële crisis, schaalvergroting en doordat de AFM vergunningen heeft ingetrokken aan de 'onderkant' van de markt.

TOEZICHTMAATREGELEN

Het gewenste effect is leidend in het toezicht van de AFM. Dat houdt in dat toezichtmaatregelen altijd in dienst staan van dat te bereiken effect. Ze zijn 'slechts' een instrument om een doel te bereiken. Daarbij houdt de AFM rekening met de aard van de problematiek in specifieke financiële deelsectoren, waardoor per sector de aanpak kan verschillen. Door deze strategie kan het aantal toezichtmaatregelen jaarlijks fluctueren, afhankelijk van de verwachte effectiviteit van een maatregel op een bepaald moment. In 2012 was dit aantal lager dan het jaar daarvoor.

Afgelopen jaar heeft de AFM aan de onderkant van de markt bijvoorbeeld veel energie gestoken in bewustwording bij financiële dienstverleners over wet- en regelgeving en de noodzaak hieraan te voldoen. Vrijwel alle financiële dienstverleners hebben de noodzakelijke aanpassingen doorgevoerd.

Schadelijk gedrag op de financiële markt

De AFM heeft zich in 2012 gericht op de groep financiële dienstverleners die dusdanig schadelijk gedrag vertoonden waardoor het vertrouwen van consumenten werd geschaad en het gelijke speelveld verstoord.

Begin 2012 is een aantal probleemgedragingen in de markt geïdentificeerd die met voorrang zijn opgepakt. Voorbeelden hiervan zijn het verkapt in rekening brengen van een vergoeding voor kredietverstrekking, een onzorgvuldige klantbehandeling door een onbeheerst beloningsbeleid en de bemiddeling in een schadelijk beleggingsproduct van een buitenlandse aanbieder.

Per probleemgedraging is er door de keten heen bekeken welke partijen betrokken waren, wat de kern van het probleem was en welke middelen dienden te worden ingezet voor een structurele oplossing. Door deze uitvoerige analyses bestaat een scherp beeld van de problematiek op een aantal deelmarkten en de spelers die daarop actief zijn.

Er is met name veel energie gestoken in de bewustmaking bij financiële dienstverleners van wet- en regelgeving en de noodzaak om hieraan te voldoen.

Dit is vooral bewerkstelligd door in gesprek te gaan met alle betrokken partijen. In dit verband heeft de AFM bijvoorbeeld 39 normoverdragende gesprekken gevoerd die ertoe geleid hebben dat partijen hun bedrijfsvoering hebben aangepast zodat de wet- en/of regelgeving niet meer wordt overtreden, ervoor hebben gekozen bepaalde producten niet meer aan te bieden of te bemiddelen, of zelfs hun volledige werkzaamheden te staken.

Ook is er een seminar georganiseerd en is er samengewerkt met een branchevereniging en met andere (buitenlandse) toezichthouders. Verder zijn er 64 financiële dienstverleners schriftelijk gewaarschuwd. Zo zijn diverse bij schadelijk gedrag betrokken partijen bewust gemaakt van de geldende normen en de noodzaak tot naleving. Daarbij is ervoor gekozen om een groot aantal partijen de kans te bieden om vrijwillig aanpassingen door te voeren en compliant te worden. Zo is getracht de (deel)markt in zijn geheel te bewegen naar een kwalitatief hoger niveau waar het belang van de klant beter gediend wordt.

Deze aanpak bleek effectief. Vrijwel alle financiële dienstverleners die door de AFM zijn aangesproken, hebben de noodzakelijke aanpassingen verricht. De AFM heeft bovendien geconstateerd dat deze manier van werken ervoor heeft gezorgd dat de normen marktbreed beter worden uitgedragen en nageleefd. De bewustmaking van de geldende normen en de noodzaak tot naleving heeft er bij twaalf partijen toe geleid dat ze zich hebben teruggetrokken uit de (deel)markt waarop zij actief waren. De aanpak heeft er bovendien toe geleid dat de AFM in 2012 diverse malen heeft kunnen ingrijpen bij ontduikings- en/of stromanconstructies.

Daarnaast is in 2012 ook een aantal formele handhavingmiddelen ingezet als middel om schadelijk gedrag tegen te gaan. In totaal zijn zes boetes (waaronder een persoonlijke boete), een last onder dwangsom en een aanwijzing opgelegd. Daarbij zijn er twee vergunningen ingetrokken en is één voornemen uitgebracht tot intrekking vergunning, drie voornemens tot aanwijzing, een voornemen tot een last onder dwangsom en een voornemen tot boete.

De AFM zal in 2013 haar aanpak continueren. Die aanpak is gebaseerd op een integrale benadering van het schadelijk gedrag en bewustmaking van de noodzaak om te voldoen aan de geldende wet- en regelgeving. Wanneer toch blijkt dat financiële dienstverleners bepaald schadelijk gedrag blijven vertonen, wordt sneller overgegaan tot formele handhaving.

Onbeheerst beloningsbeleid

Door onder andere een seminar, het voeren van diverse normoverdragende gesprekken en communicatie via verschillende media, zijn financiële dienstverleners beter gaan voldoen aan de geldende normen op het gebied van een beheerst beloningsbeleid. Deze normen gelden om onzorgvuldige klantbehandeling tegen te gaan.

Van de door de AFM onderzochte financiële dienstverleners (295) heeft inmiddels 98% het beloningsbeleid schriftelijk vastgelegd en maakt een beschrijving hiervan bekend aan klanten. Daarnaast heeft 50% in 2012 het beloningsbeleid aangepast of geeft aan dit op korte termijn te zullen doen. Bovendien kiezen steeds meer van deze financiële dienstverleners ervoor om geen variabele beloning uit te keren aan het personeel. Als er wel een variabele beloning wordt uitgekeerd is dit in grotere mate op basis van kwalitatieve criteria.

Schadelijk beleggingsproduct

Een als schadelijk geïdentificeerd beleggingsproduct van een buitenlandse aanbieder dat in de vorm van een verzekering aan consumenten werd geadviseerd, wordt niet langer in Nederland aangeboden. De AFM heeft dit bereikt door 54 financiële dienstverleners een waarschuwingsbrief te versturen. Ook is de AFM in gesprek gegaan met een buitenlandse toezichthouder. Daarnaast heeft de AFM de buitenlandse aanbieder en de belangrijkste schakel tussen deze aanbieder en financiële dienstverleners gewaarschuwd voor het schadelijk effect van het product.

Verkapte vergoeding voor consumptief krediet

Ook op de consumptief kredietmarkt is in 2012 veel voortgang geboekt in het tegengaan van de (verkapte) (afsluit)vergoeding van klanten voor de bemiddeling in krediet.

Een dergelijke vergoeding is verboden. De wetgever heeft met dit verbod beoogd consumenten te beschermen tegen *product pushing* door bemiddelaars in consumptief krediet. De AFM constateerde echter dat een groot gedeelte van de bemiddelaars niet handelde in lijn met het verbod op het in rekening brengen van een (afsluit)vergoeding aan de klant en het doel van de wetgever. Zij rekenden advieskosten voor bijverzekeringen zoals een overlijdens-risicoverzekering die in sommige gevallen opliep tot duizenden euro's.

Door intensief in gesprek te gaan met diverse spelers, is deze praktijk in grote mate teruggedrongen. Tientallen belangrijke bemiddelaars in consumptief krediet hebben naar aanleiding van normoverdragende gesprekken aan de AFM bevestigd reëel te zullen gaan rekenen voor de advisering over eventuele bijverzekeringen.

Daarnaast is de AFM in gesprek gegaan over de maximale vergoeding in de gedragscode van de branchevereniging die de meerderheid van de totale kredietomzet door bemiddelaars vertegenwoordigt. Gevolg hiervan is dat er voor de advisering over bijverzekeringen reëel dient te worden gerekend (met een maximum van 500 euro). Deze norm geldt niet alleen voor de leden van de branchevereniging zelf, maar is ook voor niet-leden een belangrijk uitgangspunt. Met deze stappen heeft de markt getoond een belangrijke bijdrage te willen leveren aan een eerlijke en gezonde leenmarkt.

Een ander voorbeeld is het zogenoemde dashboard waaruit duidelijk wordt hoe verzekeraars en banken scoren op het centraal stellen van het belang van de klant. Dat blijkt effectiever dan toezichtmaatregelen alleen.

In het toezicht op marktmisbruik heeft de AFM in 2012 met succes ingezet op het voorkomen van marktmisbruik en op een korte responsetijd naar aanleiding van verdacht gedrag in de markt, waaronder op gevallen van marktmanipulatie.

Marktmisbruik

De AFM heeft in haar toezicht op marktmisbruik in 2012 ingezet op het voorkomen van marktmisbruik en op een korte responsetijd naar aanleiding van verdacht gedrag in de markt, waaronder op gevallen van marktmanipulatie.

Het tegengaan van marktmanipulatie

In 2012 is door de AFM in meerdere gevallen marktmanipulatie vastgesteld. Op het moment dat het schadelijke gedrag werd vastgesteld, heeft de AFM contact opgenomen met:

- het platform waarop gemanipuleerd werd en is in samenwerking met dat platform ervoor gezorgd dat het schadelijke gedrag werd gestaakt; dan wel met
- de broker of de cliënt die het manipulatieve gedrag vertoonde, waarna het schadelijke gedrag eveneens werd gestaakt.

Een voorbeeld hiervan in 2012 is dat de AFM intensief samengewerkt heeft met 10 buitenlandse toezichthouders bij het detecteren en voorkomen van manipulatief gedrag op de Europese financiële markten (zogenoeten layering/spoofing). Op het moment dat dit manipulatieve gedrag werd waargenomen is via het platform contact opgenomen met de faciliterende broker. Hierdoor stopte het manipulatieve gedrag.

Op 14 december 2012 is hierover door de groep toezichthouders een brief¹ verstuurd aan een groot aantal marktpartijen. Partijen worden gewezen op hun verplichtingen om vormen van marktmisbruik te detecteren en te melden bij de toezichthouder. Deze werkwijze leidt in samenwerking met marktpartijen tot snelle en efficiënte aanpak van marktmanipulatie.

Het omgaan met niet-openbaar gemaakte koersgevoelige informatie en insiders

De afgelopen jaren heeft de AFM met regelmaat vastgesteld dat het op een juiste wijze omgaan met niet-openbaar gemaakte koersgevoelige informatie geen eenvoudige opgave vormt voor diverse betrokken marktpartijen.

Wanneer koersgevoelige informatie bijvoorbeeld ziend op overnametrajecten niet vertrouwelijk wordt gehouden, ontstaan mogelijkheden tot markt-misbruik zoals tippen en handel met voorwetenschap, verliest de uitgevende instelling het recht op uitstel en kan sprake zijn van inbreuken op de biedingsregels.

Om te kunnen beoordelen waar vooral kansen zich voordoen in trajecten die leiden tot koersgevoelige informatie, zijn in 2012 gesprekken gevoerd met een selectie van uitgevende instellingen, juridische en financiële adviseurs. De benaderde partijen hebben zich zonder uitzondering zeer open opgesteld wat de waarde van de gesprekken heeft vergroot. Door deze gesprekken is relevante informatie verkregen die de AFM in staat stelt om in 2013 met nuttige handvatten te komen voor het nog beter kunnen omgaan met koersgevoelige informatie en insiders.

Het vergroten van de aandacht voor de meldingsplicht (STR)

Bij de presentatie van het jaarverslag van vorig jaar is aangekondigd dat beleggings-ondernemingen een informatieverzoek over de meldingsplicht zouden ontvangen. In die brief heeft de AFM het belang van het melden van verdachte transacties nog eens extra onder de aandacht gebracht en de beleggingsondernemingen verzocht om informatie aan te leveren over hun beleid en procedures aangaande de manier waarop zij omgaan met (preventie van) marktmisbruik.

Daarnaast zijn in 2012 met de drie grootste en een aantal middelgrote beleggingsondernemingen gesprekken gevoerd. Op die manier is gewerkt aan het beter op de kaart zetten van de meldingsplicht die bijdraagt aan het voorkomen van marktmisbruik. Deze inzet heeft ondermeer geleid tot aanzienlijk meer meldingen door diverse soorten beleggingsondernemingen van verdacht gedrag. Echter, zoals de AFM eerder heeft **gemeld** ligt het aantal meldingen nog steeds te laag, vooral vergeleken met collega-toezichthouders in Europa. De AFM zet zich ook in 2013 in om het aantal meldingen te stimuleren door onder andere onze contacten met de markt te intensiveren.

¹ <http://www.afm.nl/nl/nieuws/2013/jan/layering-spoofing.aspx>

Ook heeft de AFM een begin gemaakt met mediation bij vergunningaanvragen. De AFM heeft daarnaast in 2012 meer aandacht besteed aan de 'voorkant' van het toezichtproces wegens nieuwe wet- en regelgeving. Dat gold onder meer voor het toezicht op het productontwikkelingsproces per 1 januari 2013 en voor het provisieverbod en nieuwe vakbekwaamheidseisen voor financiële dienstverleners. We zien dat nieuwe regelgeving aanvankelijk vaak gepaard gaat met een extra inzet op voorlichting en overleg, om te bereiken dat marktpartijen zich soepel kunnen aanpassen aan de nieuwe eisen.

Mediationvaardigheden

In 2012 is de AFM op beperkte schaal begonnen met het trainen van medewerkers in het inzetten van mediationvaardigheden bij vergunningaanvraagprocedures, in het doorlopend toezicht en in bepaalde bezwaarprocedures. Door bij (dreigende) conflicten actief te luisteren naar het verhaal van de instelling, begrip te tonen, begrip te kweken en de instelling mee te laten denken over aanvaardbare oplossingen wordt de rechtvaardigheidsbeleving van de gevolgde procedure vergroot. De-escalerende interventies die de AFM in een informele setting toepast, zijn vaak effectief om boven het niveau van de juridische standpunten uit te stijgen naar waar het bij partijen werkelijk om gaat.

De AFM is betrokken bij het landelijke project 'Prettig contact met de overheid' dat door het ministerie van Binnenlandse Zaken wordt gecoördineerd. Uit onderzoek dat in opdracht van dit ministerie is uitgevoerd, blijkt dat een meer horizontale vorm van communiceren leidt tot een grotere acceptatie van overheidsbesluiten en tot een afname van juridische procedures.

INFORMELE MAATREGELEN

Het aantal informele toezichtmaatregelen daalt van 919 naar 543. Het gaat hier om de zogenoemde normoverdragende brieven en gesprekken en waarschuwingsbrieven. De inzet van informele maatregelen hangt af van het te bereiken effect en de aard van de problematiek op een bepaald moment.

Een gesprek of brief kan al het gewenste effect van normconform gedrag hebben; de inzet van wettelijke handhavinginstrumenten is dan niet meer nodig. Dit betekent overigens niet dat in alle gevallen waarin een overtreding wordt geconstateerd in eerste instantie een normoverdragend gesprek zal worden gevoerd of een waarschuwingsbrief zal worden verzonden.

In 2011 werd nog een grootschalig self-assessment georganiseerd onder pensioenuitvoerders. Deze actie leidde tot een groot aantal 'normoverdragende' brieven, wat de vergelijking met 2011 enigszins vertekent.

FORMELE MAATREGELEN

Het aantal formele maatregelen is in 2012 gedaald naar 187. Dat waren er in 2011 261.

Boetes

Zoals gezegd richt de AFM haar toezicht op specifieke sectoren en specifieke problemen. In 2012 betekende dat onder meer dat er veel is ingezet op brede beïnvloeding van de markt en op het voorkomen van overtredingen. Dat gebeurde onder meer bij de aanpak van de onderkant van de markt voor adviseurs en bemiddelaars en bij de aanpak van marktmisbruik. Deze strategie sorteert duidelijk effect en leidt tot minder handhavingmaatregelen. Dat was in 2012 dan ook het geval. De onder toezichtstaande instellingen worden meer gestimuleerd om normconform gedrag te vertonen. Daarnaast verkeren sommige sectoren waar in het verleden veel boetes werden uitgedeeld momenteel in rustiger vaarwater.

Lasten onder dwangsom

Het aantal opgelegde lasten onder dwangsom is ten opzichte van 2011 gestegen. Er zijn meer informatielasten opgelegd. Bijvoorbeeld bij de opvolging van self-assessments daar waar vroeger vooral gebruik werd gemaakt van aanwijzingen. Daarnaast zijn in een tweetal dossiers meerdere lasten onder dwangsom opgelegd omdat de betrokken ondernemingen niet voldeden aan de informatieverzoeken van de AFM.

Aangiftes

Het aantal aangiftes is ten opzichte van afgelopen jaren afgenomen. In 2012 waren er minder handhavingstrajecten waarbij de aangifte als meest effectieve en efficiënte instrument kon worden ingezet. Daarnaast zorgt ook hier de beïnvloedingsstrategie voor een afname van het aantal maatregelen.

Vergunningintrekking

Het aantal vergunningintrekkingen ligt in lijn met 2011. Het gaat hier evenals vorig jaar grotendeels om adviseurs en bemiddelaars die zonder vergunning niet langer activiteiten mogen verrichten op de financiële markt. Intrekking als maatregel kan volgen op ondermaats presteren. Het gaat hierbij vooral om de 'onderkant' van de markt die bestaat uit ondernemingen die niet kunnen voldoen aan de eisen die de wet stelt.

Aanwijzingen

In het kader van het toezicht op financiële verslaggeving wordt sinds 2012 in plaats van een formele aanwijzing vaker gebruik gemaakt van een herinneringsbrief. Een dergelijke brief sorteert zeker zo veel effect als een formele aanwijzing maar is administratief aanzienlijk minder belastend en maakt het toezicht efficiënter. Hierdoor zijn aanzienlijk minder aanwijzingen opgelegd waardoor het aantal formele toezichtmaatregelen met 48 is gedaald. Er zijn in 2012 ruim 120 herinneringsbrieven verstuurd.

In het toezicht op adviseurs en bemiddelaars zijn in 2009 en 2010 veelvuldig aanwijzingen gegeven, voornamelijk als self-assessments niet werden ingediend. Afgelopen jaar heeft 99 procent van de adviseurs en bemiddelaars hun self-assessment ingevuld. Het besef van de noodzaak om mee te werken aan het onderzoek is duidelijk gegroeid. De AFM hoeft dan ook veel minder vaak op te treden. In plaats van een aanwijzing wordt bovendien in dergelijke gevallen steeds vaker een last onder dwangsom opgelegd of worden waarschuwingsbrieven gestuurd.

Publieke waarschuwingen

In sommige gevallen gaat de AFM over tot het doen van een publieke (of openbare) waarschuwing. In die gevallen is het belangrijk consumenten snel op de hoogte te brengen van bepaalde risico's. In 2012 is deze maatregel vijf keer gebruikt. De waarschuwing vindt plaats door publicatie op de website van de AFM en door plaatsing op de waarschuwingslijsten.

Benoemen van een Wft-curator

De AFM kan op grond van de Wet op het financieel toezicht (Wft) een curator benoemen bij een financiële onderneming. De benoeming van een Wft-curator is een van de zwaarste maatregelen die de AFM kan nemen en wordt daarom terughoudend ingezet. In 2012 is tweemaal een Wft-curator aangesteld.

Civielrechtelijke maatregelen (Wtfdv)

Het percentage jaarrekeningen waarin de AFM materiële fouten ontdekte is in 2012 ten opzichte van 2011 gedaald van 50% naar 40%. Ook is het aantal materiële fouten per jaarrekening gedaald; van gemiddeld 2,9 in 2011 naar 1,9 in 2012. Deze ontwikkelingen duiden op een geleidelijke verbetering van de kwaliteit van de financiële verslaggeving in Nederland.

Verdere verbetering is noodzakelijk omdat 40% van de onderzochte jaarrekeningen nog minimaal één materiële fout bevat. In 2012 zijn er 15 civielrechtelijke maatregelen opgelegd. Dit waren er zeven minder dan in 2011.

Toezeggingen

In 2012 is voor het eerst van een instelling een 'toezegging' afgedwongen. Een toezegging is een verklaring van een overtreder waarin deze erkent dat een overtreding is begaan, verklaart de overtreding te stoppen en instemt met publicatie van deze verklaring door de toezichthouder. Dit instrument wordt ingezet op grond van de Wet handhaving consumentenbescherming.

JURIDISCHE PROCEDURES

De daling in het aantal heffingsbezwaren heeft in 2012 verder doorgezet. Het aantal bezwaren is ten opzichte van 2011 ongeveer gehalveerd. Een deel van de verklaring hiervoor is dat er - in tegenstelling tot voorgaande jaren - geen collectieve procedure is gestart door de beleggingsondernemingen (betreft ongeveer 40 instellingen).

In 2012 zijn 109 overige bezwaren ingediend, wat vergelijkbaar is aan het niveau van 2011 (100). De meeste bezwaren hadden betrekking op het intrekken van een vergunning (35) dan wel een opgelegde last onder dwangsom of een daaraan gerelateerde beschikking (28).

Er werd 12 keer bezwaar gemaakt tegen een opgelegde boete en 8 keer tegen een beslissing op de vergunningaanvraag.

Ook het totaal aantal aanhangig gemaakte rechtelijke procedures komt overeen met het beeld uit 2011. In meer dan driekwart van de gevallen wordt de AFM in deze procedures (gedeeltelijk) in het gelijk gesteld.

Vergunningverlening

De AFM fungeert als poortwachter en oriëntatiepunt. Ze beantwoordt via het team vergunningzaken de vragen, vergunningaanvragen en toetsingen van beleggingsondernemingen, beleggingsinstellingen en aanbieders van krediet en beleggingsobjecten. Het doel is al bij een vergunningaanvraag eventuele problemen te identificeren.

De AFM heeft afgelopen jaar meer toetsinggesprekken gevoerd met bestuurders en commissarissen van ondernemingen omdat de beleidsregel geschiktheid vanaf 2012 ook geldt voor commissarissen. In deze gesprekken worden de competenties nader onderzocht. Ze leiden tot een nog beter beeld van de geschiktheid van personen. Dit heeft geleid tot een aantal vrijwillige terugtrekkingen. Ook is in een aantal gevallen een voorschrift gesteld aan de vergunning.

Dankzij informele beïnvloeding hebben vier partijen zich teruggetrokken. Zij wilden zich vooral op de markt voor consumptieve kredietverlening begeven. Bij deze vergunningaanvragen heeft de AFM gekeken naar het arbeidsverleden.

Ook hebben we de wenselijkheid van bepaalde bedrijfsmodellen meegewogen in onze beoordeling.

De AFM heeft één voornemen tot afwijzing van een vergunningaanvraag van een kredietaanbieder verstuurd wegens onbetrouwbaarheid van het bestuur.

Ook heeft de AFM één beleidsbepaler van een aanbieder van beleggingsobjecten onbetrouwbaar verklaard door een voornemen tot afwijzing.

We hebben één voornemen tot afwijzing van een vergunningaanvraag van een beleggingsonderneming uitgedaan wegens ongeschiktheid van de bestuurder.

Naast de formele maatregelen heeft de AFM zeven vergunningen verstrekt met voorschriften.

HOORCOMMISSIE AFM

Voordat de AFM op een bezwaar beslist, stelt zij belanghebbenden in de gelegenheid om de bezwaren mondeling toe te lichten bij de hoorcommissie. Alleen als er redelijkerwijs geen twijfel mogelijk is over de te nemen beslissing op bezwaar, wordt hiervan afgezien. Dit geldt voor het overgrote deel van de heffingsbezwaren. Wanneer belanghebbenden hebben verklaard geen gebruik te willen maken van het recht om te worden gehoord, wordt uiteraard ook geen hoorzitting gehouden.

De hoorcommissie van de AFM, niet zijnde een adviescommissie in de zin van artikel 7:13 van de Algemene wet bestuursrecht, bestaat in de regel uit een externe voorzitter, een jurist van de afdeling Juridische Zaken van de AFM en een vertegenwoordiger van de afdeling die het primaire besluit waartegen bezwaar wordt gemaakt, heeft voorbereid. De hoorcommissie had in 2012 twee externe voorzitters: de heer mr. drs. C.O.W. Dubbelman en mevrouw prof. mr. drs. C.M. Grundmann - Van de Krol.

Onderwerp/primair besluit	2012	2011	2010
Aanwijzing	0	1	3
Boete	12	15	11
Last onder dwangsom	13	5	6
Intrekking/afwijzing/toewijzing vergunning of ontheffing	6	10	10
Overig	5	5	6
Totaal	36	36	36
Geen doorgang	5	3	10

In 2012 vonden er 36 hoorzittingen plaats. Bij het merendeel van de zittingen draait het om besluiten die de AFM ambtshalve heeft genomen (zoals een boete of last onder dwangsom). Van de hoorzitting wordt een verslag gemaakt. Dit is onderdeel van de uiteindelijke beslissing op bezwaar. De AFM heeft in 2012 in ongeveer 88 procent van de gevallen een beslissing op bezwaar genomen binnen de daarvoor geldende wettelijke termijnen.

2 AFM-THEMA'S

Op basis van de risicoanalyse heeft de AFM negen thema's uitgewerkt. Een aantal van de gekozen thema's heeft meerdere jaren prioriteit. Op basis van concrete signalen past de AFM gedurende het jaar de prioriteiten binnen de thema's aan.

In de begroting van 2012 heeft de AFM op basis van een risicoanalyse negen thema's in het toezicht geselecteerd. In dit hoofdstuk legt de AFM verantwoording af over haar activiteiten op het gebied van de negen thema's in 2012.

- Productaanbieders gaan het belang van de klant centraal stellen.
- Kwaliteit van de financiële dienstverlening wordt beter.
- Vermogensopbouwproducten en advisering daarover worden beter.
- Hoogte en risico's van pensioenen worden transparanter.
- Bestuurders en commissarissen van financiële ondernemingen nemen hun verantwoordelijkheid.
- Kwaliteit van informatie op kapitaalmarkten wordt verbeterd.
- Handel en infrastructuur blijven integer en bestendig.
- Zware schendingen van integriteit worden doelgericht en snel aangepakt.
- De kwaliteit van internationaal toezicht wordt bevorderd.

In de begroting van 2013 staan de thema's die de AFM op basis van de risicoanalyse heeft gekozen voor het komende jaar.

2.1 PRODUCTAANBIEDERS GAAN HET BELANG VAN DE KLANT CENTRAAL STELLEN

IN 2012 HEBBEN BANKEN EN VERZEKERAARS BELANGRIJKE STAPPEN GEZET OM HET KLANTBELANG MEER CENTRAAL TE STELLEN.

In het thema Klantbelang Centraal bevordert de AFM dat banken en verzekeraars de klant en zijn belang verder centraal stellen. Dit thema staat sinds 2010 op onze agenda. Wij hebben bij onze onderzoeken dit jaar geconstateerd dat banken en verzekeraars gestage vooruitgang boeken.

VERTROUWEN KOMT TE VOET EN GAAT TE PAARD

Het vertrouwen in de financiële sector heeft een flinke klap gekregen en is nog niet hersteld. De hele sector zal jarenlang consequent het belang van de klant centraal moeten stellen, omdat dan pas het vertrouwen zal herstellen.

EEN JAAR VAN VERBETERING

2012 was een jaar van verbetering, maar de sector is er nog niet. Voor een duurzame oplossing moet de klant doorlopend ervaren dat zijn belang centraal staat. Dat lukt alleen als dit in de genen van de sector gaat zitten. In 2013 streeft de AFM ernaar om bij banken en verzekeraars dit gedachtegoed een wezenlijk onderdeel van de bedrijfsvoering te laten worden.

TASTBARE RESULTATEN VOOR CONSUMENTEN

Jaarlijks meet de AFM hoe banken en verzekeraars scoren op het gebied van het centraal stellen van het klantbelang. Dat gebeurt met een zogenoemd dashboard, waaruit een totaalscore per aanbieder komt. Dit jaar scoorden de banken en verzekeraars gemiddeld een 3,3 op een vijfpuntschaal, vergeleken met 3.0 vorig jaar.

Op basis van de resultaten uit het jaarlijkse AFM-consumentenonderzoek (de Consumentenmonitor) zien we dat de consumenten de inspanningen van de sector opmerken. Consumenten ervaren vaker dat instellingen de informatie geven die hen helpt om goede keuzes te maken. Zij hebben meer het gevoel dat instellingen hun best doen om teleurstellingen te voorkomen en zij hebben in toenemende mate de indruk dat de ondernemingen handelen in hun belang.

ACTIVITEITEN IN 2012

In 2012 heeft de AFM de banken en verzekeraars op verschillende vlakken gecontroleerd en aangespoord om verbeteringen door te voeren.

De AFM heeft vooral gestuurd op:

- Dashboard; gericht op concrete verbeteringen voor klanten via modules
- Integrale verandering; verbetering van de aansturing van de organisatie en van de medewerkers om klantbelang centraal te verankeren
- Producttoezicht; verbetering productontwikkelingsprocessen en concrete producten

2.1.1 DASHBOARD GEEFT BANKEN EN VERZEKERAARS RICHTING

Het Dashboard brengt in kaart in welke mate de tien grote banken en verzekeraars het klantbelang centraal stellen. Het helpt banken en verzekeraars hun werk in perspectief te zien.

Er zijn verschillende modules waarmee we over de gehele linie in kaart brengen hoe banken en verzekeraars op basis van een vijfpuntsschaal scoren ten opzichte van elkaar en. De modules (en bijbehorende submodules) van 2012 zijn:

SECTOR SCOORT OPNIEUW BETER

Net als in 2011 laten banken en verzekeraars dit jaar een gestage verbetering zien. Ze hebben gemiddeld een 3,3 behaald op een schaal van 5. Dat is 0,3 punt hoger dan het gemiddelde in 2011. De banken behaalden dit jaar gemiddeld een 3,4; de verzekeraars een 3,3. Daarmee lopen de verzekeraars de achterstand, die zij vorig jaar op banken hadden, grotendeels in. De AFM leidt hieruit af dat de aanpak, die zij sinds 2010 in overleg met marktpartijen heeft ontwikkeld, effect heeft.

Pas bij een 5 wordt de klantbelangcentraalgedachte integraal in praktijk gebracht.

5	Klantbelangcentraalgedachte wordt bewust meegewogen en in praktijk gebracht (good practice)
4	Klantbelangcentraalgedachte speelt herkenbaar een rol; op de goede weg
3	Klantbelangcentraalgedachte komt voor, maar wordt in de praktijk (nog) te vrijblijvend toegepast
2	Klantbelangcentraalgedachte speelt geen belangrijke rol; reden tot aandacht
1	Klantbelangcentraalgedachte onvoldoende aanwezig; reden tot zorg (poor practice)

LANGER GEHANTEERDE MODULES SCOREN BETER

Uit resultaten op verschillende onderwerpen blijkt dat banken en verzekeraars betere resultaten behalen op al eerder gehanteerde modules en slechtere resultaten op nieuwe modules. Marktpartijen scoren dus hoger op onderwerpen waarbij zij al langer aandacht van de AFM ervaren. Hieruit leiden wij af dat druk vanuit de AFM nog nodig is. Het risico bestaat dat ondernemingen dashboardscores als doel op zich gaan zien en daarmee de noodzakelijke cultuurverandering niet doorzetten. Het centraal stellen van het klantbelang zit dus nog niet volledig in de genen. Dat is wel de langetermijnambitie. In 2013 verwachten we verdere stappen op dit gebied.

Enkele goede voorbeelden uit de markt

Betalingsachterstanden hypotheek:

Het inrichten van speciale teams die preventief informeren en gespecialiseerde hulp bieden bij (het voorkomen van) betalingsachterstanden

Consumptief Krediet:

Roodstanden worden automatisch aangevuld met spaartegoeden (of klanten worden actief gewezen op spaartegoeden bij roodstand)

Arbeidsongeschiktheidsverzekeringen:

Bijna alle verzekeraars hebben budget-arbeidsongeschiktheidsverzekeringen uit hun portefeuille gehaald

2.1.2 OP WEG NAAR EEN NIEUWE CULTUUR

Onder de vlag 'integrale verandering' beoordeelde de AFM bij de grote banken en verzekeraars hoe de organisatie en de medewerkers worden aangestuurd. Ook wordt gekeken in hoeverre het lerende organisaties zijn en hoe ze veranderingen aanpakken. Het klantbelang centraal stellen vergt een blijvende cultuurverandering.

De AFM ziet dat financiële ondernemingen langzaam maar zeker veranderen in organisaties, waar daadwerkelijk in het belang van consumenten wordt gewerkt. We zien dat aan de voortvarendheid waarmee ondernemingen hun veranderingen doorvoeren. Medewerkers worden meer dan voorheen hierop aangestuurd door passende prestatie- en competentieafspraken op te nemen in beoordelingsafspraken. Daarnaast wordt aandacht besteed aan de vaardigheden die bij de veranderde ondernemingen passen, door nieuwe medewerkers hierop te selecteren en bestaande medewerkers op te leiden.

We kwamen hierbij de volgende goede voorbeelden tegen.

- Het centraal stellen van het klantbelang is als competentie opgenomen in beoordelingsafspraken (competentie is uitgeschreven in concrete gedragscriteria)
- Bestuurders en managers geven het goede voorbeeld door het onderwerp periodiek te bespreken
- Medewerkers krijgen ruimte om zelf initiatieven te bedenken waarbij het klantbelang nog meer centraal staat.

WORSTELING MET MEETBAARHEID

We zien dat diverse banken en verzekeraars het lastig vinden om inzichtelijk en meetbaar te maken in hoeverre zij consumenten in de organisatie centraal stellen. Veel ondernemingen kunnen hier in de aansturing van hun organisatie nog meer aandacht aan besteden.

Voorbeelden hiervan zijn:

- Het formuleren van key performance indicators (KPI's) die gaan over zorgvuldige klantbehandeling
- Aandacht voor het eenduidig toepassen van KPI's door de hele organisatie (van werkvloer tot raad van bestuur).

FOCUS, ZELFKRITISCHE HOUDING EN INTERN TOEZICHT

Daarnaast zijn een langetermijnfocus en een zelfkritische houding van de organisatie nodig om het gedachtegoed over het centraal stellen van het klantbelang in de organisatie te veranderen. Het is cruciaal om de raad van commissarissen hierbij te betrekken, om die zodoende in staat te stellen bij te sturen waar nodig. Veel financiële ondernemingen kunnen op deze gebieden nog voortgang boeken.

We kwamen hierbij goede praktijken tegen:

- De organisatie bespreekt voortgang periodiek met raad van commissarissen
- Behoeft van klant wordt geïdentificeerd met behulp van klantpanels en klantdialogen
- Organisatie doet onderzoek onder medewerkers naar ervaringen die het klantbelang centraal stellen met zich brengt.

2.1.3 KLANTBELANG BEGINT IN DE KEUKEN

Vanaf 1 januari 2013 houdt de AFM toezicht op de kwaliteit van producten en het productontwikkelingsproces van banken en verzekeraars. 2012 stond in het teken in het teken van voorbereiding op dit toezicht.

De AFM vindt de nieuwe norm belangrijk, omdat ze hiermee eerder in het proces (al bij het ontwikkelen van producten) erop kan toezien dat het klantbelang voldoende centraal wordt gesteld. Financiële ondernemingen onderkennen zelf het belang van een adequaat productontwikkelingsproces, dit maakt onderdeel uit van verschillende zelfreguleringsinitiatieven zoals de Code Banken en de Code Verzekeraars.

Op informele wijze is de AFM daarom al enkele jaren met de markt over productontwikkeling in gesprek. In 2012 heeft de AFM een toezichtstrategie ontwikkeld en de praktische en operationele inrichting van dit toezicht in de organisatie vormgegeven. Daarbij hebben we nauw samengewerkt met het ministerie van Financiën en marktpartijen.

2.1.4 PRAKTIJKVOORBEELDEN KLANTBELANG CENTRAAL

In 2012 ging onze aandacht ook uit naar specifieke onderwerpen die het belang van de klant raken. Zo besteedden wij aandacht aan:

- Klantcontact verzekeraars
- Woekerpolissen
- Betalingsachterstanden hypotheek

KLANTCONTACT VERZEKERAARS: DUIDELIJKE TAAL OP DE AGENDA

Klant informatie is niet altijd vindbaar en begrijpelijk. Om die reden is het voor de klant niet altijd duidelijk hoe een product in elkaar zit. De teleurstelling is altijd groot wanneer het product vervolgens niet doet wat een klant had verwacht. Het voorkómen van voorzienbare teleurstellingen is essentieel om het vertrouwen van de consument op termijn terug te winnen.

Belangrijke informatie vergelijkingssites nog altijd moeilijk vindbaar voor consumenten

De AFM heeft onderzoek gedaan naar de informatieverstrekking door 33 vergelijkingssites voor financiële producten. Bij veel van deze sites informatie over wat ze precies doen, hoe ze hun geld verdienen, hoe een vergelijking tot stand komt en hoe volledig de vergelijking is nog steeds moeilijk vindbaar of te beperkt.

Consumenten kunnen hierdoor in de meeste gevallen niet beoordelen welke waarde ze kunnen hechten aan de uitkomsten van een vergelijking. Wel is de informatieverstrekking verbeterd vergeleken met eind 2011, toen de AFM een eerste marktscan onder vergelijkingssites heeft gehouden. De AFM volgt bij alle betrokken partijen of ze de noodzakelijke verbeteringen doorvoeren.

Op verzoek van de AFM hebben verzekeraars dit jaar duidelijke taal in klant informatie hoger op de agenda gezet. De basis hiervoor ligt in de 'klant informatie verbeterplannen' die zij hebben opgesteld, en in de acties die zij doorvoerden. Een gemiddelde dashboardscore van 3 is een goed begin, maar er moeten nog belangrijke stappen worden gezet.

Ook al zijn de voorbereidingen in volle gang, het echte herschrijfwerk van bijvoorbeeld polisvoorwaarden moet in een aantal gevallen nog op gang komen. Als verzekeraars op de ingeslagen weg doorgaan, hebben klanten in de loop van 2013 meer vindbare en begrijpelijke klant informatie tot hun beschikking.

WOEKERPOLIS? KOM IN ACTIE!

Verzekeraars hebben in 2012 vrijwel alle klanten per brief geïnformeerd over de compensatie van te hoge kosten bij beleggingsverzekeringen. Opvallend genoeg lijken veel klanten het daarbij te laten, terwijl er mogelijk meer nodig is om bijvoorbeeld alsnog het vermogen op te bouwen dat nodig is voor pensioen of hypotheek. In veel situaties kan het aanpassen van het bestaande contract of het overstappen naar een ander product noodzakelijk zijn om de oorspronkelijke doelstellingen van de klant (alsnog zo goed mogelijk) te realiseren.

De AFM is van mening dat het goed is dat als eerste stap voor de te hoge kosten compensaties worden geboden, maar voorziet nog steeds toekomstige teleurstelling indien de klant zich nu onvoldoende realiseert dat de uiteindelijke uitkering van bijvoorbeeld een beleggingsverzekering nog steeds kan tegenvallen.

Daarom heeft de AFM gemeten welke inspanningen verzekeraars hebben gedaan om klanten te activeren om een bewuste keuze te maken over het al dan niet repareren van een beleggingsverzekering. De uitkomsten laten zien dat er voor verzekeraars nog veel te doen valt op dit punt.

In oktober 2012 heeft de AFM de publiciteit gezocht om klanten met een beleggingsverzekering rechtstreeks aan te spreken om in actie te komen, maar herhaling van de boodschap is noodzakelijk.

De AFM heeft ook onderzoek gedaan naar de kostenstructuren van nieuwe producten die kunnen dienen als vervanging van de oude beleggingsverzekeringen. De meeste nieuwe producten hebben lagere kosten dan de oude producten en daarmee kan de klant over het algemeen een hoger rendement verwachten ten opzichte van de oude producten.

Voor adviseurs publiceerde de AFM een stappenplan kosteloos hersteladvies beleggingsverzekeringen. De AFM heeft adviseurs, de ketens en het bancaire kanaal opgeroepen om klanten proactief te benaderen voor een gratis hersteladvies.

BETALINGSACHTERSTANDEN HYPOTHEKEN

Uit onderzoek naar betalingsachterstanden bij hypotheek blijkt dat kredietverstrekkers bezig zijn het proces rondom het beheer van de hypotheekportefeuille te verbeteren. Op het gebied van preventief beheer kunnen zij nog verdere stappen zetten. Zo onderneemt het merendeel van de kredietverstrekkers nog geen actie richting consumenten met een risicovolle uitgangssituatie. Wel besteedt een aantal van hen aandacht aan het beschikbaar stellen van gemakkelijk vindbare en begrijpelijke informatie over (dreigende) betalingsproblemen.

2.2 KWALITEIT VAN DE FINANCIËLE DIENSTVERLENING WORDT BETER

Dit thema streeft naar een hogere kwaliteit van financiële dienstverlening aan consumenten. Dit vraagt om een cultuurverandering in de sector, waarbij financieel dienstverleners daadwerkelijk in het belang van de klant handelen. De AFM heeft afgelopen jaar daarom veel tijd besteed aan het voorbereiden van het toezicht en de markt op ingrijpende maatregelen die deze cultuurverandering tot doel hebben. Het gaat dan onder meer om het provisieverbod en strengere vakbekwaamheidseisen.

We zien dat veel ondernemingen de noodzaak onderkennen van deze cultuurverandering en de goede weg zijn ingeslagen. Het is van belang dat de toezichthouder een constructieve werkrelatie heeft met deze adviseurs en bemiddelaars, zodat ze effectief kan communiceren met deze doelgroep. Ook in deze noodzakelijke verbetering van die relatie heeft de AFM afgelopen jaar veel energie gestoken.

Daarnaast heeft de AFM nog altijd veel aandacht voor een relatief klein aantal partijen dat consumenten schade berokkent door de wet- en regelgeving niet na te leven. Deze ondernemingen duperen niet alleen consumenten; ook andere financiële dienstverleners hebben hier last van.

DE KRITISCHE ADVISEUR

In 2013 is het provisieverbod in werking getreden. Het doel van het provisieverbod is om de omslag van een productgerichte verkoop naar klantgerichte advisering te bevorderen. De adviseur wordt voortaan rechtstreeks betaald door de klant en kan zich volledig richten op het belang van de klant. Financiële of andere prikkels waar een sturende werking vanuit kan gaan zijn niet langer toegestaan. Hierdoor kan een adviseur of bemiddelaar zich volledig richten op het belang van de klant.

Het provisieverbod is meer dan alleen een verbod op een bepaalde vorm van belonen. Het staat voor een ingrijpende cultuur- en structuurverandering in de markt. Er is een duidelijke scheiding tussen product en dienst. Dit moet leiden tot meer concurrentie op beide gebieden. Dit zal leiden tot meer verscheidenheid in prijs en kwaliteit van de proposities en tot een verbetering van de gemiddelde advieskwaliteit. Daarnaast verwachten wij een toenemende concurrentie tussen verschillende advieskanalen en tussen adviseurs onderling.

De AFM heeft er in het afgelopen jaar aan gewerkt om zoveel mogelijk duidelijkheid te geven over de nieuwe regelgeving, zodat marktpartijen zich zo goed mogelijk konden voorbereiden. Er zijn diverse bijeenkomsten geweest met adviseurs en aanbieders en met behulp van nieuwsbrieven hebben we de markt zo goed mogelijk op de hoogtegehouden van de ontwikkelingen. Daarnaast biedt onze website veel informatie over het provisieverbod aan zowel financiële dienstverleners als consumenten.

We hebben de markt duidelijkheid geboden over ongewenste verdienmodellen, voordat het provisieverbod daadwerkelijk in werking trad. De AFM heeft marktpartijen erop gewezen dat het kwijtschelden van advieskosten naar haar mening onwenselijk is, net als het pas in rekening brengen van deze kosten als de consument daadwerkelijk een product afsluit.

Het is niet toegestaan dat consumenten de advieskosten van een adviseur/bemiddelaar betalen via een opslag op de rente of premie of een afslag van de inleg. Advies- en distributiekosten van een aanbieder dienen ook separaat en rechtstreeks bij de consument in rekening te worden gebracht.

EEN KRITISCHE CONSUMENT

Voor de consument betekent het provisieverbod: ‘weet waar je voor betaalt’. Consumenten zien onder meer met behulp van het nieuwe dienstverleningsdocument (DVD), dat vanaf 1 juli 2013 verplicht is, direct waar ze voor betalen en aan wie. Doordat consumenten beter inzicht hebben in de diensten waar ze voor betalen zullen ze ook kritischer worden over de kwaliteit en prijs. En dat is goed; juist in tijden waarin veel mensen onzeker zijn over hun baan, hypotheeklast en pensioen is het van belang dat ze zich goed voorbereiden op de te maken financiële keuzes en kritisch zijn op wat ze daarvoor betalen. Er ligt hierin dus ook een stevig verantwoordelijk voor de consument zelf.

ADVISEURS NAAR EEN HOGER NIVEAU

Steeds meer zijn consumenten voor het verzorgen van hun toekomst aangewezen op de financiële markten. Voor de meeste mensen geldt dat zij dat niet alleen kunnen – zij hebben behoefte aan een deskundig advies. Adviseurs kunnen daar op inspelen. Zij moeten hiervoor over de juiste kennis en vaardigheden beschikken. Het niveau van de huidige Wft-opleidingen is te laag. Het ministerie van Financiën, het College Deskundigheid Financiële Dienstverlening (CDFD), brancheverenigingen, de ondernemingen zelf en de AFM hebben gewerkt aan een verbetering van de opleidingen. De opleidingen worden specifiek en de eisen hoger. Ook wordt er naast kennis aandacht besteed aan specifieke adviesvaardigheden. In 2013 zullen deze opleidingen en de nieuwe opleidingseisen meer vorm krijgen.

INZICHT IN ONDERNEMINGEN

‘Hoeveel werknemers heeft u’, ‘welke producten adviseert u’ en ‘hoeveel omzet wordt er behaald uit provisie’. Het is een aantal voorbeelden van vragen uit het jaarlijks self-assessment (SA) van de AFM. Dit is een belangrijk toezichtinstrument, waarmee de AFM een beter beeld krijgt van de duizenden onafhankelijk financieel dienstverleners. In dit onderzoek worden ondernemingen gevraagd naar allerlei aspecten van hun bedrijfsvoering. Met dit instrument kan de AFM vroegtijdig ontwikkelingen in de markt zien en daar zo nodig snel op in springen. Bovendien kunnen ondernemingen zelf zien in welke mate ze aan de regelgeving voldoen. Voorheen vulde de meeste ondernemingen het self-assessment in bij de Stichting Financiële Dienstverlening. Afgelopen jaar heeft voor het eerst de AFM alle ondernemingen de vragenlijst gestuurd; 99 procent van alle financieel dienstverleners heeft het SA ingevuld.

We zijn ons ervan bewust dat het SA door de omvang en grote hoeveelheid vragen een relatief groot tijdsbeslag legt op financiële ondernemingen. Daarom werkt de AFM aan verbeteringen om partijen niet onnodig te belasten. In 2012 hebben we een eerste stap gezet door de vragen uitgebreid te laten testen door een panel van financiële dienstverleners.

DE TOEZICHTHOUDER EN DE MARKT

Goed contact met de markt is belangrijk om effectief contact te kunnen leggen met adviseurs en bemiddelaars. Uit onder meer stakeholdersonderzoek van de AFM is gebleken dat de afstand tussen de markt en de AFM onnodig groot is. Financiële dienstverleners onderschrijven het belang van toezicht, maar zijn kritisch over de rol en het handelen van de AFM. Daarom hebben we over onze rol en wat we doen als toezichthouder veel contact met financiële dienstverleners en brancheorganisaties.

Eind december heeft de AFM een seminar georganiseerd waar wij in gesprek zijn gegaan met financiële dienstverleners over de mogelijkheden voor een betere samenwerking. In 2013 krijgt dit seminar een vervolg.

Het Ondernemersloket van de AFM speelt een belangrijke rol bij de contacten met marktpartijen. Het Ondernemersloket is onderdeel van het Toezicht Service Centrum (TSC). Marktpartijen kunnen met toezichtgerelateerde vragen terecht bij het loket, dat een oriëntatiepunt voor de financiële sector is. Vragen komen binnen via de telefoon, e-mail of post. De onderwerpen lopen uiteen van toetreding tot de markt en naleving van wet- en regelgeving tot heffingen en het self-assessment. Ook het type vragensteller varieert van een beleidsbepaler van een klein bemiddelaarskantoor tot een compliance officer of advocaat van een grote onderneming.

Het loket heeft in 2012 bijna 30.000 telefoontjes en ruim 7.000 e-mails met vragen van marktpartijen beantwoord. Marktpartijen wisten het ondernemersloket vooral te vinden met vragen over de nieuwe vergunning voor het verlenen van financiële diensten in pensioenverzekeringen, over het provisieverbod en met vragen over het self-assessment.

Ook ontvangt het Ondernemersloket veel signalen over mogelijke misstanden. Deze signalen zijn waardevol voor ons toezicht. Niet alleen consumenten zijn namelijk de dupe van kwaadwillende marktpartijen, ook de integere marktpartijen hebben er last van. Op basis van signalen zijn onderzoeken opgestart en misstanden aangepakt. Zo werken we samen aan een eerlijke markt.

BLIJVENDE AANDACHT VOOR DE ONDERKANT

Zoals gezegd, zijn veel financiële ondernemingen op de goede weg. Echter, er is ook specifieke aandacht voor partijen die het nog niet goed doen. Deze partijen vertonen gedrag dat het vertrouwen van consumenten ernstig schaadt en waarvan andere ondernemingen ook de dupe worden. Afgelopen jaar hebben wij gedrag van ondernemingen gezien dat niet door de beugel kan. Denk bijvoorbeeld aan het verkapt in rekening brengen van een vergoeding voor consumptief krediet of ondernemingen die bemiddelen in schadelijk beleggingsproducten van een buitenlandse aanbieder. Ook hebben wij gemerkt dat adviseurs door hun werkgever met behulp van extra financiële prikkels worden aangespoord om klanten zoveel mogelijk producten te verkopen, ook als zij deze niet nodig hebben.

Naast de 'traditionele' toezichtaanpak van het opleggen van maatregelen of het uitdelen van boetes aan deze ondernemingen, kiezen we steeds vaker voor een integrale en oorzaakgerichte aanpak van deze problemen. Hierbij maken wij gebruik met behulp van zowel formele als niet-formele middelen. Denk bijvoorbeeld bij informele middelen aan het aangaan van gesprekken en duidelijkheid geven over wat de AFM wel en niet wenselijk vindt; deze werkwijze is bijzonder effectief gebleken.

OP NAAR 2013

Verandering en nieuwe ontwikkelingen roepen vaak veel vragen en weerstand op. 'Zijn deze regels nu echt noodzakelijk' of 'Staat de markt niet al genoeg onder druk' zijn vragen die de AFM regelmatig hoort. Wij staan achter deze nieuwe regels omdat het de markt eerlijker maakt en consumenten beter in staat stelt om goede keuzes te maken.

We zien dat een groep financiële dienstverleners de voorbereiding op de nieuwe regels uitstelt en zich niet wezenlijk afvraagt waar hun toegevoegde waarde ligt. We begrijpen dat de regelgeving een grote impact heeft op financieel dienstverleners. Tegelijkertijd zijn we ervan overtuigd dat het ook kansen biedt. De nieuwe regelgeving biedt de mogelijkheid om het bedrijfsmodel aan te passen en zo in te spelen op de verschillende klanten en behoeftes.

2013 is het jaar waarin adviseurs hun nieuwe rol in de praktijk moeten brengen. Dat betekent dat de AFM marktpartijen helpt en ondersteunt bij het oplossen van mogelijke problemen. Ook zullen wij de consument ondersteunen door het dienstverleningsdocument goed vorm te geven en standaardiseren. Tegelijkertijd zullen wij duidelijk blijven maken wat wij als schadelijk gedrag zien. Partijen die er alles aan doen in 'de oude wereld' te blijven werken met constructies die lijken op het in stand houden van provisie kunnen rekenen op onze kritische aandacht. Daarnaast zullen we ook de nodige aandacht besteden aan passende volmacht beloning en het volmacht kanaal in het algemeen, om een mogelijk waterbedeffer tegen te gaan.

Uitbreiding van het toezicht op Caribisch Nederland

De AFM houdt sinds 10 oktober 2010 toezicht op assurantiebemiddelaars gevestigd in Caribisch Nederland (Bonaire, Sint Eustatius en Saba). Op 1 juli 2012 heeft een belangrijke wijziging plaatsgevonden in het toezicht door de inwerkingtreding van de Wet financiële markten BES (Wfm BES) en onderliggende wetten. Hiermee heeft de AFM het volledig gedragstoezicht op alle financiële instellingen gekregen.

Verlenen vergunningen

Door de staatkundige veranderingen zijn bijvoorbeeld Curaçao en Bonaire twee aparte landen geworden. Dit betekent dat als er (financiële) activiteiten worden ontplooid vanuit Curaçao op Bonaire hiervoor een vergunning van de AFM is vereist.

Ook nieuw is dat aanbieders, bemiddelaars en adviseurs van kredieten een vergunning moeten aanvragen. Als gevolg hiervan heeft de AFM diverse vergunningaanvragen ontvangen. Een aantal is inmiddels verleend.

Voorbereiding nieuwe regelgeving

In de Wfm BES zijn meer gedrageregels opgenomen dan voorheen op de eilanden golden. Deze regels zien onder meer op verantwoorde kredietverstrekking, passende advisering, koppelverkoop, passende provisies en informatieverstrekking.

De AFM heeft er in de eerste helft van 2012 aan gewerkt om zoveel mogelijk duidelijkheid te geven over de nieuwe regelgeving, zodat marktpartijen zich zo goed mogelijk konden voorbereiden. Er zijn diverse bijeenkomsten geweest met lokale marktpartijen.

Daarnaast is de AFM-website uitgebreid met specifieke informatie over Caribisch Nederland. Begin 2013 heeft de AFM het eerste nieuwsbulletin Caribisch Nederland uitgebracht.

Naleving gedragsregels

Net zoals het toezicht in Nederland, houdt de AFM risicogestuurd toezicht op Caribisch Nederland. Na inwerkingtreding van de Wfm BES op 1 juli 2012 hebben wij door middel van onderzoeken ter plaatse een eerste indruk gekregen of de nieuwe regels worden nageleefd.

Voor 2013 zijn verantwoorde kredietverstrekking en passende advisering de belangrijkste speerpunten. De AFM gaat bij de meeste instellingen een vervolgonderzoek uitvoeren. Verder gaat de AFM dit jaar voor het eerst een self-assessment bij de vergunninghoudende instellingen uitzetten. Daarnaast pakt de AFM het toezicht op informatieverstrekking in 2013 verder op. Daarbij zal vooral worden gelet of de informatieverstrekking feitelijk juist, duidelijk en niet misleidend is.

2.3 VERMOGENSOPBOUWPRODUCTEN EN ADVISERING DAAROVER WORDEN BETER

De AFM streeft er naar vermijdbare teleurstellingen te voorkomen bij consumenten die vermogen opbouwen door middel van beleggen. Het is belangrijk dat consumenten beleggingsoplossingen krijgen die kostenefficiënt en begrijpelijk zijn, aansluiten bij een reële behoefte van de consument en waarmaken wat is beloofd.

Vermogensopbouw vormt een belangrijk onderdeel van de financiële huishouding van veel consumenten. Ze hebben vaak een specifiek doel in de toekomst, bijvoorbeeld het aflossen van een hypotheek of opbouwen van pensioen. Door de lange looptijd, complexiteit van veel producten en lastige (fiscale) voorwaarden is het voor consumenten moeilijk vast te stellen wat een verstandige financiële oplossing is voor de lange termijn. Dit wordt nog ingewikkelder als de vermogensopbouw gebeurt door middel van beleggen. Door onzekerheid over de einduitkomst is het beoordelen van kwaliteit en prijs van producten en diensten voor de meeste consumenten niet gemakkelijk. Goede dienstverlening en goede producten zijn dan van belang.

In 2012 is de markt voor beleggingsdienstverlening duidelijk in beweging gekomen.

ADVIES

Om de kwaliteit van de beleggingsdienstverlening te kunnen beoordelen is het belangrijk om allereerst duidelijk te weten wat een klant mag verwachten. Banken en vermogensbeheerders moeten daarom op een doordachte, onafhankelijke en kritische manier hun beleggingsbeleid en beleggingsproces vormgeven, uitvoeren en evalueren. Niet alle adviseurs en vermogensbeheerders hebben voldoende vaardigheden om op een goede manier een diepgaand gesprek te voeren met consumenten en daadwerkelijk het specifieke doel te achterhalen dat de consument heeft met beleggen. In de leidraad 'Klant in beeld' heeft de AFM een aanzet gegeven voor een discussie over dit onderwerp.

De AFM vindt bijvoorbeeld dat adviseurs (en vermogensbeheerders) in het adviestraject een goede afweging moeten maken tussen actief en passief beleggen. Adviseurs zouden hun cliënten zowel over actieve als passieve beleggingsmogelijkheden moeten kunnen adviseren. Het aantal particuliere beleggers dat (ook) passief belegt is in twee jaar gestegen van 11% naar 17%. Een derde van dit passief beheerde vermogen is overgeheveld vanuit actief beheerde fondsen.

PROVISIES

Zowel de banken als de vermogensbeheerders zijn bezig de overgang te maken van een verdienmodel met indirecte beloningen/provisies naar een verdienmodel met directe beloningen. In een systeem van directe beloningen betaalt de consument zelf direct voor de dienstverlening die hij afneemt. Banken en vermogensbeheerders ontvangen in deze situatie geen vergoedingen meer van derden zoals distributievergoedingen en retourprovisies. De depotbanken faseren retourprovisies ook uit en hebben aangegeven met de door de AFM gewenste beloningsmodellen te gaan werken.

De huidige bedrijfsmodellen van veel beleggingsondernemingen en –instellingen bevatten prikkels om niet in het belang van de klant te handelen, zoals distributievergoedingen en retourprovisies. Dit vormt een belemmering om te handelen in het belang van de klant. Om die reden is de AFM voorstander van een provisieverbod. Met een provisieverbod worden beleggingsondernemingen alleen nog direct door de klant betaald.

Fondsaanbieders bieden bovendien in toenemende mate fondsen zonder distributievergoedingen aan, zodat de banken en vermogensbeheerders de stap kunnen maken naar dienstverlening zonder dat sprake is van provisie.

De AFM verwacht dat begin 2014 de markt volledig is overgestapt naar dienstverlening waar alleen nog maar sprake is van directe betalingen/beloningen.

KOSTEN

Vermogensopbouwproducten met een beleggingscomponent zijn vaak onnodig duur en complex. Uit onderzoek van de AFM blijkt dat het voor de belegger moeilijk is om eenvoudig inzicht te krijgen in de *totale* kosten van beleggingsdienstverlening. Kosten hebben een belangrijke invloed op het nettorendement dat de belegger met beleggen realiseert. Het is daarom extra belangrijk dat beleggers de *totale* kosten van beleggen kunnen beoordelen en kunnen vergelijken.

De AFM pleit er bij de markt voor dat zij meer inzicht in de totale kosten geeft, door een zogenoemd *total cost of ownership* (TCO) in te voeren. We hebben daarom een 'discussiedocument' over dit onderwerp aan de markt voorgelegd om daarover in 2013 samen met marktpartijen in gesprek te gaan. Resultaat dat nu al is gerealiseerd is dat de discussie over de totale kosten wordt gevoerd. Naar aanleiding van het onderzoek heeft een aantal partijen de kostenstructuur van hun bedieningsconcepten aangepast en de informatieverstrekking over kosten verbeterd.

In de AFM-Consumentenmonitor van voorjaar 2012 is het kostenbewustzijn van particuliere beleggers onder de loep genomen. Negen op de tien respondenten vindt kosten een belangrijk aspect van de dienstverlening. Ondanks die constatering heeft maar 50% zich vooraf verdiept in de kosten. De AFM zal zich in 2013 inspannen om de beleggende consument te ondersteunen bij het makkelijker verkrijgen van het inzicht in de kosten.

BEGRIJPELIJKE PRODUCTEN

Als consumenten producten aanschaffen die ze niet begrijpen, bestaat er een kans op een grote teleurstelling achteraf. Als ze de risico's van een product vooraf onvoldoende kunnen inschatten, kan dit resulteren in onverwacht vermogensverlies wanneer één van de risico's zich voordoet. De rendementen of kosten kunnen tegenvallen.

De AFM heeft aandacht voor het feit dat indextrackers over het algemeen goedkoper zijn dan beleggingsfondsen, maar een belangrijke conclusie van onderzoek door de AFM is dat synthetische indextrackers zo complex zijn dat ze niet of lastig te begrijpen zijn voor de consument. Dit zijn producten waarvan de AFM vindt dat ze niet aangeboden moeten worden aan consumenten of alleen aangeboden moeten worden aan consumenten met tussenkomst van een professional, zoals een adviseur. Een voorwaarde hierbij is dat dit een goede adviseur moet zijn, die op basis van de beschikbare productinformatie in staat is om te kunnen oordelen over de passendheid van een product voor zijn klanten. Verschillende distributeurs hebben aangegeven geen synthetische indextrackers meer aan te bieden. Bij deze indextrackers worden de aandelen zelf niet daadwerkelijk aangeschaft, maar wordt de index met derivaten gesimuleerd.

De AFM ziet dat het percentage beleggers in indextrackers sinds 2010 is verdubbeld van 2% naar 4%. Dat is een relatief laag percentage vergeleken met andere landen. Ook institutionele beleggers maken relatief vaker gebruik van indextrackers. Het is belangrijk dat er een zorgvuldige afweging plaatsvindt tussen actief en passief beleggen. Als beleggers ervoor kiezen via indextrackers passief te beleggen, is kennis van het type tracker (fysiek of synthetisch) essentieel. De beleggers die nu indextrackers gebruiken, zijn relatief hoger opgeleid zijn. Slechts een op de drie kent echter het verschil tussen synthetische en fysieke indextrackers.

Daarbij tekent de AFM wel aan dat ze ook kritisch kijkt naar fysieke trackers, waarvan de onderliggende waarden worden uitgeleend. In sommige gevallen worden de onderliggende stukken tegen betaling uitgeleend. In ruil daarvoor wordt een onderpand verkregen. Dat heet *securities lending*. Dit kan de complexiteit en het risico van een fysieke tracker sterk vergroten, omdat er tegenpartijrisico ontstaat. Door securities lending bestaat het risico dat consumenten het product niet langer begrijpen.

Ook de Europese toezichthouder ESMA heeft richtsnoeren gepubliceerd voor onder meer indextrackers. De AFM verwelkomt deze richtlijnen. Net als de aanbevelingen van de AFM zelf zorgen zij voor meer transparantie en betere bescherming van de (retail-) belegger.

De AFM heeft beleggingsfondsen in 2012 handvatten gegeven om vergelijkingen (benchmark) van hun prestaties inzichtelijk te maken. De AFM is voorstander van duidelijke vergelijkmogelijkheden bij het presenteren van rendementen om de belegger maximaal inzicht te geven in prestaties van beleggingsfondsen. Uit een verkenning bleek dat het gebruik van benchmarks beter kon. De AFM vindt het onder meer belangrijk dat de benchmark goed vergelijkbaar is met de beleggingen in het fonds dat ermee vergeleken wordt. Dit betekent dat het beleggingsbeleid van het fonds (grotendeels) overeen moet komen met dat van de gekozen benchmark.

2.4 HOOGTE EN RISICO'S VAN PENSIOENEN WORDEN TRANSPARANTER

PENSIOEN IN DUIDELIJKE TAAL

In juni 2012 informeert de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) over voorstellen tot verbetering van de pensioencommunicatie aan pensioendeelnemers. De uitkomsten van de werkgroep pensioencommunicatie van SZW geven de sector duidelijke handvatten. De AFM is actief lid van deze werkgroep. We waren dan ook nauw betrokken bij het rapport Pensioen in duidelijke taal en het onderzoek van TNS-NIPO "Behoeften en barrières met betrekking tot pensioeninformatie".

Handelingsperspectief

De AFM **onderschrijft** de aanbevelingen over pensioencommunicatie van SZW; zo moet informatie gelaagd aangeboden worden en is een handelingsperspectief van belang waarbij het voor een deelnemer zo makkelijk mogelijk gemaakt is. Verder is helder communiceren over risico's essentieel.

We pleiten wel nog voor een verplichte en vergelijkbare pensioenvergelijker voor (onderdelen van) alle pensioenregelingen. Deelnemers moeten weten wat de kwaliteit van hun pensioenregeling is, zodat zij rekening kunnen houden met een eventueel tegenvallende pensioenaanspraak en indien nodig tijdig actie kunnen ondernemen. Ook vinden we dat alle informatie die een deelnemer van zijn pensioenuitvoerder ontvangt begrijpelijk, juist en tijdig moet zijn, en niet alleen de wettelijk verplichte informatie.

Goede voorbeelden

De AFM benadrukt al enkele jaren het belang van communicatie die is afgestemd op de deelnemer. Steeds meer pensioenfondsen doen onderzoeken naar de wensen van hun deelnemers en ook, voor de lange termijn, wat bijvoorbeeld hun risicobereidheid is. Op die manier zet de sector stappen in de verbetering van pensioencommunicatie vanuit deelnemersperspectief. De AFM benoemt die goede voorbeelden in haar nieuwsbrief. De markt waardeert deze stimulans zeer, blijkt onder meer uit de vele meldingen voor deze rubriek. Op een gezamenlijk seminar van DNB en AFM, bracht de AFM bestuurders en deelnemers direct met elkaar in contact. Titel van dit seminar: 'Niet boos worden omdat ik het niet begrijp!'

Samen met DNB heeft de AFM de crisisplannen van pensioenfondsen **beoordeeld**. Door individuele beoordelingen, normoverdracht en een rapport hebben nu nagenoeg alle pensioenfondsen een adequaat financieel crisisplan, met bijbehorende communicatie klaar liggen. Voor transitieplannen naar andere pensioencontracten loopt een **vergelijkbaar traject**.

RISICO-INFORMATIE EN GEDRAGSECONOMIE

Meer Nederlanders zijn ook realistisch geworden over hun pensioeninkomen, in de najaarsmeting van de AFM-Consumentenmonitor blijkt dat de meerderheid niet meer in de 70%-mythe gelooft (alsof het inkomen na pensionering 70% van laatst verdiende loon zou zijn).

Overschatting

Er zijn wel meer deelnemers die geen schatting kunnen maken, of geen realistische inschatting, want ontbrekende risico-informatie leidt tot overschatting van het pensioenresultaat. Een AFM analyse toonde aan dat veel risico's waar mensen mee te maken kunnen krijgen, niet worden meegenomen in het Uniform Pensioenoverzicht (UPO) of op www.mijnpensioenoverzicht.nl. Bijvoorbeeld over wel of niet indexeren, korten, of bijvoorbeeld een scheiding, tijdelijk ontbreken van pensioenopbouw of wisseling van baan. Deelnemers hebben recht op een realistisch beeld. Een effect is dat verzekeraars in 2013 met een realistischere rente gaan werken in hun UPO's.

Meer dan een kwart van de deelnemers is zich meer gaan verdiepen in pensioen door de aandacht in de media, blijkt uit consumentenonderzoek van de AFM (voorjaar 2012). Het pensioenbewustzijn in de monitor van Wijzer in geldzaken schommelt nog steeds rond de 30% van de Nederlanders. Deze groep biedt de AFM bijvoorbeeld informatie op de consumentenwebsite www.afm.nl/pensioen en via Wijzer in geldzaken (Pensioen3Daagse). Samen met DNB organiseerden we voor iedereen een open dag in het bezoekerscentrum van DNB. Vooral de individuele gesprekken met toezichthouders waren erg in trek.

Gedragseconomie

Met gedragseconomische kennis wil de AFM groepen bereiken die tot dusver weinig of niet openstaan voor pensioeninformatie. De AFM heeft hierover en hiervoor met andere leden van Europese toezichthouder EIOPA een rapport geschreven over de ontwikkeling van pensioencommunicatie met goede voorbeelden uit verschillende lidstaten en een stappenplan voor beleidsmakers.

Consumentenonderzoek voor SZW wijst ook uit dat vier determinanten bepalen in welke mate deelnemers wél openstaan voor pensioeninformatie:

- 1) betrokkenheid bij het thema pensioen
- 2) urgentie van een (goed) pensioen inzien
- 3) eigen vaardigheid om met de informatie om te gaan
- 4) beoordeling van de pensioeninformatie.

PENSIOENDASHBOARD EN FINANCIËLE PLANNING

In 2012 is www.mijnpensioenoverzicht.nl verder uitgebreid. In het pensioenregister is nu ook te zien hoeveel pensioen voor de ex-partner is bestemd., kan de informatie makkelijker geëxporteerd worden en wordt de informatie van www.pensioenkijker.nl hier ondergebracht.

Pensioendashboard

De AFM blijft oproepen www.mijnpensioenoverzicht.nl verder door te ontwikkelen tot een individueel pensioendashboard; "het Pensioenregister verdient verdere uitbouw". We pleiten voor een pensioendashboard, zodat consumenten pensioeninformatie actief kunnen gebruiken.

In consumentenonderzoek voor SZW zegt 85% een online pensioendashboard (waarschijnlijk) te gaan gebruiken. Dit kan ook passen bij een fysiek loket met online hulpmiddelen om inzicht in de totale pensioensituatie te krijgen. Zoals de twee Geldloket-pilots van Wijzer in geldzaken in Amersfoort en Den Bosch, initiatieven die de AFM steunt.

Financiële planning

De AFM vindt dat communicatie over pensioenen zich niet moet beperken tot alleen het geven van overzicht. Met het rapport “Een volgende stap naar meer pensioeninzicht: pensioeninformatie actief gebruiken” onderstrepen we het belang om bij de consument het inzicht te verhogen of zijn beoogde inkomen bij pensionering toereikend is. En als gevolg van dat inzicht mogelijk actie neemt.

Door de druk op de pensioenen is het nodig eerder naar de financiële planning voor de oude dag te kijken. En dat beperkt zich niet tot het werknemerspensioen alleen, maar betreft ook bijvoorbeeld de hypotheek, privé aanvullende oudedagsvoorzieningen of vermogen. De AFM vindt het belangrijk dat persoonlijk financieel advies betaalbaar en breed beschikbaar is en blijft.

DUIDELIJKHEID OVER PENSIOENKORTING

Deelnemers moeten goed op de hoogte zijn van eventuele kortingen op hun pensioen. Een korting per 1 april moet uiterlijk 1 maart aan deelnemers doorgegeven worden. De acht pensioenfondsen die in 2012 moesten korten, hebben hun (gewezen) deelnemers en gepensioneerden op tijd en op een begrijpelijke manier geïnformeerd.

Openbare lijst kortende fondsen

De Pensioenfederatie, de branchevereniging van pensioenfondsen, heeft eind februari 2012 een lijst openbaar gemaakt met de 80 van de 103 pensioenfondsen die in 2013 mogelijk gaan korten. Deze lijst bevatte ook namen van niet-leden omdat de AFM deze pensioenfondsen had opgeroepen om ook aan de Pensioenfederatie door te geven of er gekort moet gaan worden. Inmiddels publiceert de Pensioenfederatie ook regelmatig de dekkingsgraden van de 100 grootste fondsen.

De AFM heeft 23 fondsen onderzocht die niet via de Pensioenfederatie openbaar gemaakt zijn. Voor de 15 van deze 23 fondsen heeft de AFM kunnen vaststellen dat de informatieverstrekking over de korting duidelijk was. De overige acht zijn op hun tekortkomingen aangesproken.

Om in 2013 volledige transparantie te krijgen, heeft de AFM in samenwerking met DNB alle mogelijk kortende pensioenfondsen aangeschreven. De AFM benoemt hierin de verplichtingen en doet aanbevelingen zodat deelnemers in 2013 nog beter inzicht krijgen in de effecten van verlaging van het pensioen.

Duidelijk over kosten

In 2011 publiceerde de AFM het onderzoeksrapport Kosten pensioenfondsen verdienen meer aandacht. De Pensioenfederatie heeft onze oproep in aanbevelingen voor haar leden verwerkt. In een eerste tussentijdse rapportage blijkt 85% van de pensioenfondsen transparant te zijn over kosten voor pensioenbeheer, 91% over vermogensbeheerkosten en 76% over transactiekosten. In 2014 moeten de beheerskosten voor alle fondsen transparant zijn. Door de AFM worden deelnemers nu beter geïnformeerd over de kosten, die een grote invloed hebben op de uiteindelijke pensioenuitkering.

WETTELIJKE INFORMATIEVERPLICHTINGEN

In 2011 hebben we vastgesteld dat pensioenuitvoerders in hoge mate voldoen aan de wettelijke communicatieverplichtingen. In 2012 hebben we risicogestuurd onderzoek gedaan naar het versturen van start- en stopbrieven, het Uniform Pensioenoverzicht (UPO) of aansluiting op het pensioenregister.

Ook blijven we in dialoog met pensioenfondsen, pensioenuitvoeringsorganisaties, verzekeraars en brancheverenigingen. Met de sector zijn we continue in gesprek over wettelijke plichten ten aanzien van informatie maar ook over pensioencommunicatie in de volle breedte.

Normoverdracht

De AFM houdt toezicht op de aansluiting van pensioenuitvoerders bij het pensioenregister. De meeste gegevens zijn volledig en op tijd zichtbaar voor de deelnemer. Wanneer dit niet zo is, heeft de AFM normoverdagend opgetreden zodat bezoekers alsnog een compleet van hun pensioen hebben.

Een pensioenfonds en twee verzekeraars hebben een boete gekregen voor onvoldoende informatieverstrekking in beëindigingsbrieven of het ontbreken van een stopbrief. Na optreden van de AFM zien we ook dat arbeidsongeschikte deelnemers nu de juiste informatie ontvangen op hun UPO.

In 2012 publiceerden we resultaten van een steekproef uit 2011 onder acht pensioenuitvoerders met een hoog risico. Pensioeninformatie bleek vaak te laat en niet altijd correct. Ook schadeverzekeraars die collectieve arbeidsongeschiktheidsverzekeringen uitvoeren, voldeden niet aan hun informatieverplichtingen. De oorzaak lag in beide gevallen vaak in de afstemming met de werkgever, die nodig is voor juiste en tijdige pensioeninformatie.

Werkgevers spelen ook een cruciale rol bij het vergroten van pensioenbewustzijn van hun werknemers, blijkt uit onderzoek van Wijzer in geldzaken.

2.5 BESTUURDERS EN COMMISSARISSEN VAN FINANCIËLE ONDERNEMINGEN NEMEN HUN VERANTWOORDELIJKHEID

Individuele bestuurders en het bestuur als geheel hebben een grote invloed op het gedrag van financiële instellingen en daarmee op de duurzaamheid van de financiële sector.

In 2012 heeft de AFM relatief veel capaciteit besteed aan de versnelde toetsing van commissarissen. Met de invoering van de norm geschiktheid voor deze groep bestuurders van financiële ondernemingen, is door de wetgever beoogd om naast de uitvoerende bestuurders van financiële ondernemingen ook hun toezichthouders op voldoende niveau te houden.

Op verzoek van de Tweede Kamer heeft de AFM samen met DNB de commissarissen van de grootste vier banken en de grootste vier verzekeraars tussentijds getoetst. De wet voorziet in principe in toetsing van commissarissen bij aantreden of bij herbenoeming. AFM en DNB kregen zes maanden de tijd om 68 commissarissen te toetsen. Deze toetsingen zijn conform planning eind 2012 afgerond.

De raden van commissarissen van de grootste vier banken en verzekeraars in Nederland zijn in het algemeen geschikt voor hun toezichthoudende taak, maar moeten op verschillende onderdelen wel verbeterd worden. Dit is des te meer van belang nu door de financiële crisis hogere eisen worden gesteld aan intern toezicht bij financiële ondernemingen. Van de 68 individuele commissarissen die zijn getoetst, bleken er 61 aan de norm geschiktheid te voldoen.

GESCHIKTHEID

Geschiktheid is een brede norm waarbij gekeken wordt naar de ervaring, opleiding en expertise van een bestuurder of commissaris. De dagelijkse bestuurders van financiële ondernemingen werden al langer op hun deskundigheid getoetst.

Per 1 juli 2012 is deze eis ook voor commissarissen gaan gelden. Bij de invoering van nieuwe eisen voor commissarissen bij financiële ondernemingen is op verzoek van de Tweede Kamer een versnelde toets gedaan bij de vier grootste banken en de vier grootste verzekeraars. De commissarissen van de overige financiële ondernemingen worden getoetst bij (her)benoeming.

De versnelde toetsing betrof de commissarissen van ABN AMRO Bank N.V., Achmea B.V., Aegon Groep, Delta Lloyd N.V., ING Groep N.V. (ING Bank en ING Verzekeren), Rabobank Nederland en SNS Reaal N.V.. De toetsingen hebben plaatsgevonden conform de Beleidsregel Deskundigheid 2011 (thans Beleidsregel Geschiktheid 2012) van DNB en AFM. <Link>

TOETS

De toetsing betrof een feitenonderzoek naar de ervaring, expertise en geschiedenis van de commissarissen en één of meerdere gesprekken met toezichthouders van AFM en DNB. De toetsing heeft plaatsgevonden op basis van een grondig bureauonderzoek, aangevuld met gesprekken met meerdere referenten en een individueel toetsingsgesprek met elke commissaris. Tijdens de gesprekken zijn commissarissen bevraagd op inhoudelijke kennis, competenties en de wijze waarop zij hun kennis, ervaring en professioneel gedrag inzetten als commissaris bij de betreffende ondernemingen.

Daarbij is tevens het functioneren van de commissaris getoetst op basis van concrete (probleem)situaties die in het heden of verleden zijn opgetreden. Bij bijna driekwart van de commissarissen volstond één gesprek. Met ruim een kwart heeft een tweede individueel gesprek plaatsgevonden, omdat er na het eerste gesprek nog vragen open stonden, of omdat er sprake was van twijfel over de geschiktheid.

RADEN VAN COMMISSARISSEN

De toezichthouders hebben naast de individuele commissarissen ook een oordeel gevormd over de samenstelling en het functioneren van de raden van commissarissen. Dat heeft in meerdere gevallen geleid tot afspraken met de voorzitters van deze raden over versterking van de expertise op bepaalde onderdelen en de werkwijze.

De reeks van toetsingen heeft ook geleid tot een aantal algemene bevindingen over het functioneren van een raad van commissarissen van een financiële onderneming. Het gaat onder meer over de gewenste (basis)kennis van financiële producten, de kritische houding om actief informatie te verkrijgen uit de onderneming en indien nodig ook actie te ondernemen.

Daarnaast is een aanbeveling om een goede balans te vinden tussen de omvang van de raad van commissarissen en het tijdsbeslag. Een volwaardig commissariaat neemt veel tijd in beslag, zeker bij een grote financiële onderneming. Uitbreiding van de raad van commissarissen en een bredere verdeling van taken lijkt dan een logische keuze, maar blijkt in de praktijk minder effectief. Bij een grote raad ontstaat het risico dat essentiële discussies zich beperken tot een relatief kleine groep, zoals de auditcommissie. De voorkeur gaat daarom uit een raad van commissarissen met minder leden, waarvan vervolgens verwacht wordt dat deze meer tijd uittrekken voor hun toezichthoudende taak.

2.6 KWALITEIT VAN INFORMATIE OP KAPITAALMARKTEN WORDT VERBETERD

ACCOUNTANTSORGANISATIES

Het toezicht op accountantsorganisaties stond in 2012 wederom in het teken van de verdere verhoging van de kwaliteit van wettelijke controles die accountants en hun organisaties uitvoeren.

De AFM heeft in dit kader onderzoeken uitgevoerd bij zowel de grootste vier accountantsorganisaties als bij de overige middelgrote accountantsorganisaties met een vergunning voor het controleren van organisaties van openbaar belang (OOB).

Bij deze laatste categorie kantoren heeft de AFM gedurende 2012 reguliere toezichtonderzoeken uitgevoerd om vast te stellen in hoeverre zij voldoen aan de eisen die de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta) aan hen stelt. Eind 2012 bevond dit onderzoek zich in de afrondende fase; begin 2013 heeft de AFM een publiek rapport uitgebracht over de generieke uitkomsten van deze onderzoeken.

Het was bovendien het jaar van het relatief omvangrijke incident rond de controle van woningcorporaties en een aantal belangrijke wijzigingen in de regelgeving. In 2012 publiceerde de AFM verder nog drie bestuurlijke boetes en behandelde de Accountantskamer van de rechtbank in Zwolle drie tuchtklachten ingediend door de AFM. Daarnaast heeft de AFM in 2012 de nationale en internationale samenwerking met andere toezichthouders verder versterkt. Ten slotte heeft de AFM de interne organisatie verder versterkt op het gebied van accountantstoezicht.

ACCOUNTANTSCONTROLE BIJ WONINGCORPORATIES

Begin 2012 ontstond grote maatschappelijke onrust toen bleek dat woningcorporatie Vestia in grote financiële problemen was geraakt door een omvangrijke portefeuille rentederivaten. Hierbij rezen publieke vragen over de kwaliteit van de verslaggeving en de accountantscontrole van woningcorporaties. In februari is de AFM direct gestart met een specifiek incidentenonderzoek naar zowel de jaarrekeningcontrole 2010 als de jaarrekeningcontrole 2009 van Vestia. Bij een incidenten-onderzoek doet de AFM zelfstandig onderzoek naar de uitvoering van een specifieke wettelijke controle. De focus van de incidentenonderzoeken naar de controles van Vestia lag op de controle van de derivaten.

De AFM heeft in oktober 2012 een tuchtklacht bij de Accountantskamer ingediend tegen de accountant die de jaarrekeningcontrole 2010 van Vestia heeft verricht. Het incidentenonderzoek in het kader van de jaarrekeningcontrole 2009 was eind 2012 nog niet afgerond.

In het voorjaar startte de AFM ook een breder themaonderzoek bij de grootste vier accountantsorganisaties naar de kwaliteitsmaatregelen rondom de controle van woningcorporaties. In december heeft de AFM geconcludeerd dat deze vier accountantsorganisaties verhoogde aandacht hebben voor de kwaliteit van de jaarrekeningcontrole bij woningcorporaties.

Twee van de vier grootste kantoren hadden al bij hun controle over boekjaar 2010 - en dus eerder dan de maatschappelijke onrust over Vestia - maatregelen genomen om de kwaliteit van de controles te verbeteren en te bewaken. Van de andere twee nam er één extra maatregelen, maar pas relatief laat, nadat er veel aandacht was ontstaan voor woningcorporaties. Eén accountants-organisatie heeft kwaliteitsmaatregelen ingezet, maar hierbij verricht de AFM nog nader onderzoek naar de kwaliteit van de interne dossieronderzoeken.

Dat accountantsorganisaties de interne dossieronderzoeken zelf voldoende kritisch hebben uitgevoerd en waar nodig gepaste maatregelen hebben getroffen, beschouwt de AFM als effect van haar toezichtinspanningen van de afgelopen jaren.

SANCTIES (BOETES EN TUCHTKLACHTEN)

Daar waar de AFM primair de accountantsorganisatie verantwoordelijk acht voor de geconstateerde overtredingen, maakt de AFM gebruik van haar bestuursrechtelijke handhavinginstrumentarium, zoals het opleggen van bestuurlijke boetes. Als de AFM vooral een individuele accountant verantwoordelijk houdt voor een overtreding, dan dient de AFM een tuchtklacht in bij de Accountantskamer van de rechtbank in Zwolle.

In 2012 heeft de AFM gepubliceerd over twee bestuurlijke boetes die zij eind 2011 heeft opgelegd aan Ernst & Young (EY): één voor het niet naleven van de zorgplicht die een accountantsorganisatie heeft voor het juist naleven van de beroepsregels en verplichtingen uit de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta) en één voor het onvoldoende invullen van de functie van de compliance officer. De AFM constateerde in haar reguliere toezicht in 2009 dat de externe accountants de beroepsregels en verplichtingen uit de Wta die zien op de kwaliteit van de controle niet hebben nageleefd.

Verder stelde de AFM vast dat de compliance officer in 2009 onvoldoende intern toezicht heeft gehouden. EY heeft mede door het onderzoek en de boetes van de AFM maatregelen getroffen om de tekortkomingen in de toekomst tegen te gaan en de functie van de compliance officer binnen EY te verbeteren. EY heeft ook haar juridische stappen tegen de boetes van de AFM gestaakt, waardoor deze boetes definitief zijn geworden.

In februari legde de AFM een boete op aan Deloitte voor het niet naleven van de zorgplicht. In mei is deze boete definitief geworden, omdat Deloitte niet tegen de boete in bezwaar is gegaan. De AFM constateerde in haar reguliere toezicht in 2009 tekortkomingen in de kwaliteit van de controles. Deloitte heeft mede door het onderzoek en de boete van de AFM maatregelen getroffen om tekortkomingen in de toekomst tegen te gaan.

In 2012 behandelde de Accountantskamer de tuchtklachten van de AFM tegen drie individuele accountants. Deze klachten hadden achtereenvolgens betrekking op de accountantscontrole van de jaarrekening 2006 van Philips Pensioenfondsen (fraudesignalen), de jaarrekening 2008 van DSB (controle balanspost kredieten/verhouding met DSB Beheer) en de jaarrekening 2008 van handelshuis Van der Moolen (continuïteit/integriteit).

De Accountantskamer heeft de AFM in de eerste twee tuchtklachten gedeeltelijk gelijk gegeven: de accountants hebben op onderdelen onvoldoende werkzaamheden uitgevoerd of hebben de werkzaamheden onvoldoende professioneel-kritisch en met onvoldoende diepgang verricht. De twee verantwoordelijke accountants zijn tuchtrechtelijk berispt respectievelijk gewaarschuwd. Tegen beide uitspraken is de AFM inmiddels in beroep gegaan bij het College van Beroep van het Bedrijfsleven. Over de derde tuchtklacht heeft de Accountantskamer eind 2012 nog geen uitspraak gedaan.

NIEUWE REGELGEVING

De Eerste Kamer heeft in december ingestemd met een aantal belangrijke wijzigingen in de regelgeving die van toepassing is op accountants en hun organisaties. In de nieuwe Wet op het accountantsberoep (Wab) is een aantal bepalingen opgenomen die de Wta wijzigen. Er zijn nieuwe regels voor de onafhankelijkheid van de accountantsorganisatie wanneer deze een OOB controleert: per 1 januari 2013 een verplichte scheiding tussen controle- en overige werkzaamheden en (per 1 januari 2016) een verplichte kantoorrotatie.

Verder verdwijnen de Chinese muren tussen verschillende onderdelen van het toezicht van de AFM. De mogelijkheid die de AFM door de nieuwe regelgeving krijgt om per 1 januari 2013 meer vertrouwelijke informatie te delen tussen het financieel toezicht, het toezicht op financiële verslaggeving en het toezicht op accountantsorganisaties zal bijdragen aan de effectiviteit van het toezicht van de AFM en bevordert daarmee eerlijke en transparante financiële markten. Om bij te dragen aan de verhoging van de kwaliteit van de regelgeving op het gebied van de accountantscontrole, heeft de AFM zich gemengd in de publieke discussie die vooraf is gegaan aan deze nieuwe voorstellen. Dat geldt ook voor de Nederlandse inbreng in de Europese discussie die naar aanleiding van de plannen van eurocommissaris Barnier (Interne Markt) in 2012 is gestart.

De AFM is naast de nationale en Europese discussies eveneens actief aanwezig in de wereldwijde organisatie van accountantstoezichthouders IFIAR. Eind 2012 heeft IFIAR voor het eerst een internationaal overzicht gepubliceerd van bevindingen uit het wereldwijde toezicht op accountantsorganisaties. Het doel van de inventarisatie was om vast te stellen welke bevindingen regelmatig voorkomen bij het onderzoek door toezichthouders naar de jaarrekeningcontroles van beursgenoteerde ondernemingen.

De AFM heeft als ambitie om de komende jaren binnen IFIAR een actieve rol te blijven spelen om ook op die manier bij te dragen aan goede regelgeving en goed toezicht op accountants internationaal. Dit versterkt ook het toezicht in Nederland.

INTERNATIONALE SAMENWERKING

In 2012 heeft de AFM samen met de Amerikaanse toezichthouder op accountants, de PCAOB, op basis van een samenwerkingsovereenkomst gezamenlijke toezichtonderzoeken ('joint inspections') uitgevoerd bij twee Big 4-kantoren. Verder heeft de AFM actief deelgenomen aan de verschillende internationale Colleges of Regulators voor de identificatie van belangrijke focusgebieden en risico's

Samenwerkingsconvenanten NBA/CFV/Internationaal

Convenant NBA en AFM over toetsing van accountantsorganisaties <LINK>

06-09-2012

De Autoriteit Financiële Markten (AFM) en de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) hebben nieuwe afspraken gemaakt over het toetsen van de kwaliteit.

AFM en CFV sluiten convenant over kennisdeling en uitwisseling van informatie <LINK>

12-12-2012

De Autoriteit Financiële Markten (AFM) en het Centraal Fonds Volkshuisvesting (CFV) hebben op 11 december 2012 een convenant gesloten over kennisdeling en informatie-uitwisseling.

AFM en CPAB sluiten samenwerkingsovereenkomst in grensoverschrijdend toezicht op accountantsorganisaties <LINK>

06-07-2012

De AFM heeft op 6 juli 2012 een overeenkomst gesloten met de toezichthouder op accountantsorganisaties in de Canada, de Canadian Public Accountability Board (CPAB).

AFM en FAOA sluiten samenwerkingsovereenkomst in grensoverschrijdend toezicht op accountantsorganisaties <LINK>

22-11-2012

De AFM heeft op 22 november 2012 een overeenkomst gesloten met de toezichthouder op accountantsorganisaties in Zwitserland, de Federal Audit Oversight Authority (FAOA).

FINANCIËLE VERSLAGGEVING

In ons toezicht op financiële verslaggeving spant de AFM zich in om beleggers te voorzien van kwalitatief hoogwaardige financiële verslaggeving. Daarbij is de juiste toepassing van de internationale verslaggevingsstandaarden IFRS cruciaal om een getrouw beeld van de financiële stand van zaken te geven. Daarbij is de onderneming primair verantwoordelijk, maar heeft ook de accountant met zijn wettelijke controle een belangrijke rol.

Naast het reguliere toezicht op jaarverslagen, doet de AFM ook enkele thematische onderzoeken. De keuze van thema's is risicogestuurd en vindt plaats in samenspraak met de markt, zoals vertegenwoordigd in de commissie Financiële Verslaggeving & Accountancy, en met andere Europese toezichthouders in ESMA-verband. In 2012 deed de AFM ook voor het eerst onderzoek naar halfjaarberichten van ondernemingen uit boekjaar 2011. Daaruit volgde, net als uit de thematische onderzoeken, aanbevelingen en aandachtspunten.

Het percentage jaarrekeningen waarin de AFM materiële fouten ontdekte is in 2012 ten opzichte van 2011 gedaald van 50% naar 40%. Ook is het aantal materiële fouten per jaarrekening gedaald. Van gemiddeld 2,9 in 2011 naar 1,9 in 2012. Deze ontwikkelingen duiden op een gestage verbetering van de kwaliteit van de financiële verslaggeving in Nederland. Verdere verbetering is noodzakelijk, omdat 40% van de onderzochte jaarrekeningen nog minimaal één materiële fout bevat.

In 2011 had de AFM hierover aan vier vastgoedbeleggingsinstellingen nog een mededeling gedaan. De AFM heeft in 2012 aan geen van de vastgoedbeleggingsinstellingen een mededeling hoeven doen omdat de veronderstellingen die zijn gehanteerd bij het bepalen van de reële waarde van de vastgoedbeleggingen niet goed waren toegelicht.

Zes ondernemingen hebben op last van de AFM een mededeling moeten doen omdat de jaarrekening niet, of in onvoldoende mate transparant was over de veronderstellingen. Het betrof de veronderstellingen bij de uitvoering van de test om bijzondere waardeverminderingen vast te stellen en de aannames bij de resultaten van de uitgevoerde gevoeligheidsanalyse.

De AFM heeft geen mededelingen gedaan die betrekking hebben op de waardering van vastgoedbeleggingen en de hoogte van eventuele toegepaste bijzondere waardeverminderingen. Dit betekent niet dat de AFM een positief oordeel heeft over deze posten in de jaarrekening. De beperkte bevoegdheden van de AFM in dit toezicht en de grote terughoudendheid van ondernemingen bij de waardering van activa en verplichtingen verhinderen dit.

In 2012 kon de AFM slechts op basis van eventuele onvolkomenheden in de toelichting aanknopingspunten zoeken om nadere inlichtingen te vragen bij ondernemingen. Dit kwam omdat alleen openbare informatie kon leiden tot formele informatieverzoeken en deze te beperkt was in het geval van vastgoedwaarderingen. Inmiddels heeft de wetgever de AFM de mogelijkheid gegeven om eerder inlichtingen te vragen bij twijfels aan de juistheid van jaarrekeningen. Wel constateert de AFM dat het oordeel van beleggers op dit punt minder positief lijkt te zijn dan dat van het management van de ondernemingen.

RONDETAFLGESPREKKEN MET VASTGOEDSECTOR

AFM en DNB maken zich zorgen over het realiteits- en actualiteitsgehalte van taxaties. Om de vastgoedpartijen tot meer transparantie aan te zetten en om de taxateur zodoende meer in staat te stellen om tot reële waardes te komen, heeft de AFM samen met DNB in 2012 twee rondetafelgesprekken met de markt georganiseerd. Daarmee is bereikt dat de markt nu concrete stappen zet om centrale vastgoedregisters (huur-, transactie-, taxatieregisters) op te zetten. Dat zijn positieve ontwikkelingen. Wij wachten de ontwikkelingen hieromtrent nader af. De rondetafel is het platform tussen toezichthouders zoals de AFM, DNB en de Belastingdienst en marktpartijen om elkaars zorgen te delen en om waar mogelijk tot oplossingen te komen. Wij gaan daarmee door in 2013.

HALFJAARLIJKSE VERSLAGGEVING

In 2012 publiceerde de Autoriteit Financiële Markten (AFM) voor het eerst specifieke aandachtspunten voor de halfjaarlijkse financiële verslaggeving. Dit naar aanleiding van de uitgevoerde onderzoeken van de halfjaarlijkse financiële verslaggeving 2011 en een nadere analyse van de bevindingen. In verband met de naderende wijziging in de verslaggevingsregels voor pensioenen nam de AFM ook dat onderzoek speciaal onder de loep. In dit kader hebben ook enkele interviews met analisten, belangrijke gebruikers van halfjaarlijkse financiële verslaggeving, plaatsgevonden.

Over het algemeen kreeg de AFM de indruk dat de halfjaarlijkse financiële verslaggeving verder is verbeterd ten opzichte van voorgaande jaren. Op een aantal onderdelen is ruimte voor verdere verbetering. Dit betrof in het bijzonder de volgende toelichtingen: risico's en onzekerheden, het al dan niet geven van een 'outlook', toelichtingen bij overnames en informatie over sterk cyclische omzet. Ondernemingen bleken in de financiële verslaggeving 2011 veelal nog geen goed beeld te geven van de kwantitatieve gevolgen van de invoering van de nieuwe verslaggevingsregels voor pensioenen op 1 januari 2013. De AFM gaf daarbij een duidelijke aanwijzing dat dit onderdeel van de jaarrekening meer dan normale aandacht moet krijgen in de jaarverslagen over 2012 die begin 2013 gepubliceerd zullen worden.

THEMATISCHE ONDERZOEKEN

De AFM heeft in 2012 vier thematische onderzoeken uitgevoerd naar de financiële verslaggeving over 2011. De toezichthouder heeft in de jaarverslagen over 2011 specifiek gekeken naar waardeverminderingen van activa, de waardering van vastgoed en de manier waarop minderheidsbelangen effect hebben op de financiële situatie van de onderneming.

- Bijzondere waardevermindering van activa
- Waardering van en toelichting op vastgoedbeleggingen
- Toelichting op minderheidsbelangen

Speciale aandacht ging in 2012 wederom uit naar staatsobligaties op de balansen van financiële ondernemingen. Gezien de turbulente ontwikkelingen in de verschillende eurolanden en de waardeontwikkeling van hun staatspapier, is deze categorie van groot belang voor beleggers en andere stakeholders. Het was de tweede keer dat de AFM naar de staatsobligaties van banken en verzekeraars heeft gekeken. Beursgenoteerde financiële instellingen bleken in de financiële verslaggeving over 2011 meer informatie verstrekt te hebben over de blootstelling aan de risico's die voortvloeien uit staatsobligaties dan een jaar eerder.

EMISSIES EN OPENBARE BIEDINGEN

Het toezicht op prospectussen is een belangrijk onderdeel van het toezicht op de informatieverstrekking op de kapitaalmarkten. Het prospectus is een cruciaal document om beleggers inzage te geven in de financiële situatie van een onderneming die kapitaal wil aantrekken.

Per 1 juli 2012 zijn er nieuwe prospectusregels van toepassing geworden als gevolg van de herziene Europese prospectusrichtlijn. In de eerste helft van 2012 bleek dat de markt heeft geanticipeerd op deze nieuwe regelgeving van basisprospectussen. Een aanzienlijk aantal aanvragen in de eerste helft van het jaar had betrekking op financiële ondernemingen die nog gebruik wilden maken van het oude regime.

Door de onzekerheid op de kapitaalmarkt als gevolg van de aanhoudende eurocrisis bleek het onzeker hoe het jaar zou verlopen wat betreft het aantal aanvragen voor goedkeuring van prospectusdocumentatie en de samenstelling daarvan.

2.7 HANDEL EN INFRASTRUCTUUR BLIJVEN INTEGER EN BESTENDIG

Consumenten en bedrijven moeten kunnen vertrouwen op financiële markten die integer en stabiel zijn. De huidige mondiale economische ontwikkelingen benadrukken het belang van financiële markten die transparant en ordelijk werken. De AFM streeft naar eerlijke en integere handel en betrouwbare infrastructuur.

De kapitaalmarkten worden steeds complexer en ontwikkelingen volgen elkaar sneller op. De opkomst van nieuwe handelplatforms leidde tot nieuwe clearingplatforms. Daarnaast zorgen innovaties in automatisering ervoor dat algoritmehandel een steeds belangrijkere rol speelt. De toegenomen snelheid, fragmentatie en automatisering brengen nieuwe en andere vormen van handelspatronen en mogelijkheden voor marktmisbruik met zich mee. 2012 heeft laten zien dat het wenselijk en noodzakelijk is om als AFM te investeren in kennis van de ze ontwikkelingen en voorbereid te zijn op internationale ontwikkelingen van het toezicht om de integriteit van de handel te kunnen blijven waarborgen.

We hebben in 2012 verbeteringen doorgevoerd in het toezicht. Het gaat hierbij om de organisatorische inrichting van het toezicht, verdere automatisering van werkzaamheden, het verhogen van het kennisniveau op deelgebieden, het verhogen van de kwantiteit en kwaliteit van het aantal meldingen marktmisbruik en het intensiveren van de relatie met het Openbaar Ministerie (OM).

OPTREDEN

De AFM treedt zoveel mogelijk proactief, risicogestuurd en thematisch op. We doen dat door op zowel nationaal als internationaal niveau de dialoog aan te gaan met marktpartijen, overheden en toezichthouders. Daarnaast heeft de AFM 29 onderzoeken gedaan naar mogelijk marktmisbruik. In 2012 zijn boetes opgelegd voor het mededelen van voorwetenschap, informatiemanipulatie en marktmanipulatie bij de openingsveiling rond emissies. De AFM heeft 2 keer een handelsmaatregel genomen.

In 2012 heeft de AFM ook de uitkomsten van haar onderzoeken naar *best execution* en post-trade transparantie gepubliceerd. Als een transactie in genoteerde aandelen buiten een gereguleerde markt of een multilaterale handelsfaciliteit om wordt verricht dan moeten de handelende partijen volgens de wet zelf de transactiegegevens openbaar maken. Uit het onderzoek naar post-trade bleek dat de transparantie over dergelijke gegevens beter kan. Sinds de invoering in november 2007 van de Markets in Financial Instruments Directive (MiFID) is er weinig veranderd op het gebied van 'best execution', de verplichting voor een beleggingsonderneming om alle redelijke maatregelen te treffen om het best mogelijke resultaat voor haar cliënt te behalen bij het uitvoeren van orders in financiële instrumenten (vooral aandelen). De AFM heeft aan beide onderzoeken nadere opvolging gegeven.

MELDINGEN

De AFM heeft begin 2012 beleggingsondernemingen aangespoord om blijvend aandacht te geven aan vermoedens van marktmisbruik. Zij kregen daarnaast het verzoek om inzage te geven in hun interne beleid over het herkennen en melden van marktmisbruik.

Vrijwel alle beleggingsondernemingen hebben gehoor gegeven aan ons verzoek om meer informatie. Daarmee laten zij zien dat zij het onderwerp marktmisbruik en hun plicht om dit bij de AFM te melden serieus nemen. Analyse van de ingezonden beleidsstukken en procedures heeft geleid tot een aantal zeer goede voorbeelden voor het herkennen en opsporen van marktmisbruik en in het bijzonder over de verplichting tot het melden van een redelijk vermoeden van marktmisbruik.

Vanaf 1 november gelden in Europa nieuwe regels voor het melden van short posities in beursgenoteerde ondernemingen. Een positie moet gemeld worden bij het bereiken van 0,2% en elke 0,1% daarboven van het geplaatste kapitaal. Ook wanneer bijvoorbeeld de positie van 0,35% naar 0,15% wijzigt, moet dit gemeld worden. Meldingen vanaf 0,5% en elke 0,1% daarboven worden openbaar gemaakt via de registers van de nationale toezichthouder waar een partij moet melden. Ook netto shortposities in overheidsschulden moeten bij het over- of onderschrijden van bepaalde drempelwaarden gemeld worden.

In november en december 2012 hebben we onder de nieuwe shortsellregeling ruim 600 meldingen ontvangen. Dit betreft zowel de openbare meldingen van 0,5% en meer, alsmede de niet openbare meldingen (die tussen de 0,2 en 0,5% zijn).

Daarnaast hebben we onder de oude regeling die tot 1 november 2012 van kracht was ongeveer 100 meldingen ontvangen.

RICHTSNOEREN

Vanaf 1 mei 2012 golden nieuwe regels voor geautomatiseerde effectenhandel. Gezien de groei van geautomatiseerde effectenhandel, waaronder high frequency trading (HFT), heeft ESMA hierover richtsnoeren opgesteld.

Marktpartijen die zich bezighouden met geautomatiseerde handel moeten zorgen dat de volgende punten goed geregeld zijn binnen hun organisatie:

- Robuustheid van elektronische handelssystemen door het instellen van adequate procedures voor het ontwikkelen, testen, gebruiken en doorlopend monitoren van de technische systemen en handelsalgoritmes.
- Borgen van eerlijke en ordelijke handel, door het nemen van maatregelen om onjuiste orderinvoer te voorkomen en om incorrecte of versturende orders te kunnen tegenhouden.
- Voorkomen van marktmisbruik (in het bijzonder marktmanipulatie) door het instellen van adequate filters en monitoringsmechanismen.

De AFM heeft beleggingsondernemingen uitgebreid gewezen op deze verplichtingen en geïventariseerd hoe zij deze toepassen (zie ook onder meldingen). De richtsnoeren gelden ook voor handelaren voor eigen rekening. Zij zijn een belangrijk onderdeel in het doorlopend toezicht op deze partijen.

INFRASTRUCTUUR

Begin 2012 besteedde de AFM als voorzitter van het college van toezichthouders dat belast is met het toezicht op NYSE Euronext veel aandacht aan de mogelijke fusie van Euronext met Deutsche Börse. Uiteindelijk ketst de fusie af.

Ook het tot stand komen van het single rulebook van NYSE Euronext rulebook vroeg de aandacht van het College. In 2012 doet zich een aantal keren een storing voor bij NYSE Euronext, waardoor er niet gehandeld kan worden in alle daar genoteerde financiële instrumenten. Zowel de beurs als de toezichthouders streven naar een zo betrouwbaar mogelijk handelssysteem.

NYSE Euronext heeft met de toezichthouders een procedure afgesproken hoe zij worden geïnformeerd over het verloop van de storing. Het is bovendien van het grootste belang dat marktparticipanten, zoals handelaren, als eerste worden geïnformeerd. De AFM ziet er met de overige toezichthouders binnen het College op toe dat de procedures gehandhaafd worden, inclusief de geleerde lessen met betrekking tot de oorzaak.

Eind 2012 doet de Amerikaanse derivatenbeurs ICE een bod op NYSE Euronext. De AFM zal uiteraard ook in dit overnametraject een belangrijke rol spelen. ICE heeft ook aangekondigd APX-ENDEX te willen overnemen.

De handel in opties op aandelen op handelsplatform TOM komt in 2012 op stoom. Nasdaq OMX neemt een minderheidsbelang in TOM.

Er is ook meer aandacht besteed aan de ontwikkelingen op het gebied van clearing & settlement. Nieuwe Europese regelgeving voor de verplichte afhandeling van bepaalde derivaten via gereglementeerde markten en centrale clearing (EMIR) kan bijdragen aan de transparantie en ordelijke werking van de financiële markten. De AFM en DNB houden vanaf 2013 gezamenlijk toezicht op de naleving van de regels. Derivaten moeten gemeld worden bij een centraal register. Het toezicht op de naleving door banken ligt bij DNB, de AFM is de bevoegde toezichthouder voor de overige partijen (zoals partijen die een vergunning hebben van de AFM en niet-financiële partijen).

Ook monitoren wij de ontwikkelingen rondom consolidatie van clearinginstellingen. In 2013 zal dit een apart thema zijn binnen de AFM.

INTERNATIONAAL

In oktober hebben de Amerikaanse toezichthouder op de effectenmarkten FINRA en AFM een overeenkomst (*Memorandum of Understanding* of MoU) ondertekend om informatie te delen met als doel de onderlinge samenwerking te versterken en verbeteren bij het bestrijden van mogelijk marktmisbruik. Door de overeenkomst kunnen FINRA en AFM beter toezicht houden op geregleerde markten en financiële ondernemingen.

Op beleidsterrein is de AFM actief betrokken bij het tot stand komen van de herziene Europese Market in *Financial Instruments Directive* (MiFID) en *Market Abuse Directive* (MAD).

2.8 ZWARE SCHENDINGEN VAN INTEGRITEIT WORDEN DOELGERICHT EN SNEL AANGEPAKT

Malafide partijen zijn funest voor het vertrouwen in de financiële markt en berokkenen consumenten (grote) schade. De AFM streeft er daarom naar deze duidelijk malafide partijen blijvend van de markt te weren. We richten ons vooral op zaken met de grootste maatschappelijke impact, met een nadruk op partijen die geld aantrekken en op meer complexe financiële criminaliteit.

De AFM wil dubieuze aanbiedingen of beleggingsbeloften tijdig signaleren om daartegen snel, doelgericht en handhavend op te kunnen treden. Een proactieve benadering is cruciaal. De nadruk komt steeds meer te liggen op het vergaren van informatie (het zogenoemde intelligence). De AFM heeft bijvoorbeeld in 2012 een zwaardere vorm van *mysteryshopping* toegepast. Daarbij wordt in plaats van algemene informatie op de persoon toegesneden informatie opgevraagd.

Daarnaast is nauwe samenwerking met andere instanties, zoals de Nederlandsche Bank (DNB), de Belastingdienst, de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst (FIOD) en het Openbaar Ministerie (OM) van groot belang.

Naast handhaving bij malafide marktpartijen hecht de AFM grote waarde aan een weerbare consument. Hoe kritischer hij is, des te lastiger wordt het voor malafide partijen om schade te berokkenen. Zo hebben we onder andere gewaarschuwd voor beleggingen in edelmetaal en hebben we een checklist vastgoedbeleggingen op de website gepubliceerd.

Het thema heeft zich in 2012 gericht op een aantal onderwerpen: vastgoedaanbieders, illegale aanbieders van (flits)krediet, verboden colportagebij bemiddelaars in consumptief krediet, illegale aanbieders van beleggingsobjecten, boilerrooms en mogelijk zware integriteitschendingen bij vergunninghouders. Daarnaast kenmerkte dit jaar zich door een aantal crisisonderzoeken met groot financieel en maatschappelijk belang, waaronder het onderzoek naar de gang van zaken rond Vestia.

De AFM werkt binnen het FEC actief samen met de andere autoriteiten met een toezicht-, controle-, vervolgings- of opsporingstaak in de financiële sector. De AFM heeft in 2012 52 informatieverzoeken via het FEC uitgezet bij één of meer FEC-partners. De AFM heeft tot op heden zes informatieoverdrachten gedaan via het FEC bij één of meer FEC-partners.

NIET-BEURSGENOTEERD VASTGOED VOOR PARTICULIEREN BLIJFT ONDER VERSCHERPT TOEZICHT

De AFM houdt nog steeds verscherpt toezicht op aanbieders van niet-beursgenoteerd vastgoed voor particulieren. Deze sector laat nog altijd veel tekortkomingen zien. Beleggers kunnen daar de dupe van worden.

De AFM heeft in 2012 twaalf onderzoeken uitgevoerd bij aanbieders, waaronder zes vergunninghouders. Deze onderzoeken gebeurde op basis van de Wet op het financieel toezicht (Wft) en de Wet handhaving consumentenbescherming (Whc). De AFM heeft tekortkomingen en overtredingen geconstateerd op het gebied van de beheerste bedrijfsvoering, het prospectus, transparantie en integriteit. Deze onderzoeken hebben geleid tot drie vergunningintrekkingen, onder meer wegens gebrek aan activiteiten, één voornemen tot heenzending van bestuurder, vijf aanwijzingen, één aanstelling tot stille curator en één voornemen tot aanstelling stille curator, drie lasten onder dwangsom, een aangifte en meerdere normoverdragende brieven. In een aantal dossiers worden aanvullende maatregelen voorzien. Ook DNB heeft een boete gepubliceerd.

Naast deze lopende onderzoeken heeft de AFM in juli van dit jaar haar rapport 'AFM-observaties niet-beursgenoteerde vastgoedfondsen' gepubliceerd. Met deze publicatie willen wij de markt informeren over de geconstateerde tekortkomingen om het bewustzijn bij (vastgoed)belegginginstellingen te verhogen en bij te dragen aan een gedragsverandering in de sector.

Daarnaast wilden we met dit rapport consumenten wijzen op de risico's van vastgoedbeleggingen en concrete handvatten bieden bij het maken van een verstandige beleggingsbeslissing. Zo heeft de AFM de checklist Beleggen in vastgoed opgesteld. Daarin staat een aantal kritische vragen die consumenten kunnen stellen, voordat ze besluiten te beleggen in niet-beursgenoteerd vastgoed.

De bevindingen van het verscherpt toezicht waren voor de AFM aanleiding om te pleiten voor een onderzoek naar mogelijk aanvullende wetgeving om alle partijen die consumenten niet-beursgenoteerde beleggingen aanbieden onder haar toezicht te brengen. Dat onderzoek loopt nog.

BELEGGINGSOBJECTEN

Het aantal signalen over malafide en/of illegale aanbieders van beleggingsobjecten stijgt. Het aantal signalen is gestegen van 35 in 2009 naar 87 in 2012.–De AFM heeft bij twintig partijen handhavingmaatregelen getroffen, zoals waarschuwingen, aanwijzingen en lasten onder dwangsom. Deze partijen waren actief zonder verplichte vergunning of hebben niet voldaan aan informatieverzoeken van de AFM.

Daarnaast heeft de AFM 70 marktpartijen erop gewezen dat ze mogelijk de wet overtraden door beleggingsobjecten aan te bieden zonder verplichte vergunning of dat ze de vrijstellingsvermelding niet gebruiken in hun reclame-uitingen en op hun websites.

Het illegaal aanbieden van beleggingsobjecten is ernstig, omdat aanbieders zich aan het toezicht van de AFM onttrekken, het gelijke speelveld verstoren en mogelijk consumenten benadelen. Voor consumenten hebben we op onze consumentenwebsite uitgebreide informatie geplaatst over onder meer de risico's van beleggingsobjecten, het toezicht van de AFM zelf en over de vrijstellingen.

BOILERROOMS

Sinds 2010 heeft de AFM een waarschuwingslijst tegen boilerrooms. Hiermee waarschuwt de AFM tegen partijen die vermoedelijk beleggers benadelen door hen te benaderen voor de verkoop van waardeloze of nepaandelen. Nadat de belegger geld heeft overgemaakt naar het buitenland, is de partij onbereikbaar. Ook in het buitenland komen dit soort praktijken veel voor. Buitenlandse toezichthouders waarschuwen geregeld voor boilerroom. Deze waarschuwingen staan op de 'Waarschuwingslijst buitenland' op de website van de AFM.

Hoewel dit fenomeen hardnekkig is, ziet de AFM wel een daling sinds 2010 in het aantal ontvangen signalen. Het gemiddeld aantal signalen van twee à drie per week is in 2012 gedaald naar één à twee per week.

Voor consumenten heeft de AFM op haar consumentenwebsite naast de waarschuwingslijsten ook tien praktische tips opgenomen om fraude en oplichting te voorkomen.

ONDERZOEK NAAR ROL TUSSENPERSONEN BIJ RENTEDERIVATEN WONINGCORPORATIE

In het voorjaar komt woningcorporatie Vestia in opspraak wegens handel in rentederivaten (swaps) met verschillende banken. Er is sprake van zeer omvangrijke posities, die door de aanhoudende rentedaling hebben geleid tot ernstige liquiditeitsproblemen. De woningcorporatie heeft deze rentederivaten met banken afgesloten mede dankzij tussenkomst van enkele intermediairs, aan wie banken grote provisiebetalen hebben gedaan. Dit raakt het toezicht van de AFM. Er is onderzoek gedaan naar de rol van de betrokken financieel dienstverleners en hun mogelijke vergunningplicht. Ook heeft de AFM gekeken naar de beleggingsdienstverlening door banken aan Vestia.

Het onderzoek wordt in de loop van 2013 afgerond en vindt plaats in nauwe samenwerking en afstemming met DNB.

AFM WIJST OP RISICO'S VAN BELEGGINGEN IN EDELMETAAL EN VREEMDE VALUTA

De AFM heeft consumenten gewezen op de risico's van beleggingen in edelmetalen en vreemde valuta. De aanleiding daarvoor was de flinke toename van het aantal aanbiedingen van dergelijke beleggingen. In 2011 werd naar één valuta-aanbieder onderzoek gedaan, in 2012 naar maar liefst negen van dit soort aanbieders.

Edelmetalen worden vaak verkocht via webshops. Verkoop via internet, waarbij het aangekochte product direct na aankoop wordt beheerd door een derde, brengt bijzondere risico's met zich mee. De belegger kan dan moeilijker controleren of het bestelde product daadwerkelijk is geleverd, vooral als de aanbieder in het buitenland zit.

Bij beleggingen in vreemde valuta wordt vaak een hoog positief rendement voorgespiegeld. Ook zijn er partijen actief in Nederland die op internationale waarschuwingslijsten staan (MyPrivateTrade.com, NordFX.com en YouTradeFX.com). Door het gebruik van hoge hefboomen en onduidelijke kosten kan de belegger snel grote verliezen lijden. Daarnaast hebben beleggers veelal te maken met buitenlandse partijen, waardoor ze moeilijk kunnen controleren wat er met hun geld gebeurt.

AFM PAKT MARKT VOOR BELEGGINGEN IN LEVENSVZERKERINGENEFFECTIEF AAN

In 2010 is het project *life settlements* van start gegaan, vanwege het feit dat levensverzekeringsproducten op de Nederlandse markt aangeboden werden en er regelmatig sprake was van overtredingen van diverse toezichtswetten en van fraude door deze aanbieders.

Bij verschillende aanbieders heeft de AFM destijds onderzoeken gestart. De AFM heeft onder meer bij een grote aanbieder afgedwongen om de informatieverstrekking aan de deelnemers op orde te brengen. Ook heeft de AFM aangifte gedaan tegen een grote aanbieder wegens het vermoeden van fraude. Het effect van al deze onderzoeken is geweest dat de AFM al zeer geruime tijd geen meldingen over aanbiedingen van beleggingen in levensverzekeringen heeft ontvangen. In 2012 zijn er geen nieuwe onderzoeken naar aanbieders van beleggingen in levensverzekeringen gedaan. Het lijkt erop dat de markt in Nederland vrijwel niet meer bestaat.

AFM BESTRIJDT OVERTREDINGEN OP VERBOD OP KREDIETCOLPORTAGE MET VERSCHILLENDE TOEZICHTSINSTRUMENTEN

De AFM heeft verschillende bemiddelaars in consumptief krediet onderzocht en vastgesteld dat zij verboden colporteurden (huis aan huisverkoop van kredieten). Deze bemiddelaars hebben hun activiteiten op last van de AFM gestaakt en enkele bemiddelaars hebben vervolgens hun vergunning ingeleverd. Ook heeft de AFM boetes opgelegd, zowel aan een onderneming als aan de feitelijk leidinggevende en aan de medepleger. Ook is voor het eerst gebruikgemaakt van het toezichtinstrument 'toezegging'. Dat is een openbare mededeling van een overtreder dat hij erkent dat hij een overtreding heeft begaan en dat hij belooft dat niet weer te zullen doen.

AFM SCHOONT MARKT VOOR FLITSKREDIET OP

De AFM heeft in totaal 17 aanbieders van flitskrediet onderzocht. Twaalf daarvan overtraden de wet en deze zijn gestopt of hebben hun activiteiten aangepast. Negen partijen hebben een waarschuwing van de AFM gekregen en in drie gevallen bekijkt de AFM nog welke maatregelen passend zijn. Naar twee partijen doet de AFM nog onderzoek. In drie andere gevallen is geen overtreding vastgesteld. Het optreden van de AFM heeft ervoor gezorgd dat de markt van flitskredietaanbieders is opgeschoond en er nog maar enkele aanbieders actief zijn op deze markt.

INTEGRITEITONDERZOEKEN BIJ VERGUNNINGHOUDERS

Het verrichten van (complexe) onderzoeken is een van de hoofdtaken van de afdeling integriteitstoezicht. Het verrichten van aangekondigde en onaangekondigde onderzoeken ter plaatse is hier een belangrijk onderdeel van. Ook in 2012 zijn onderzoeken bij vergunninghouders uitgevoerd waar sprake was van (zwarte) integriteitschendingen. Veelal bleek dat de betrouwbaarheid van de beleidsbepaler(s) niet buiten twijfel stond en/of de integere uitoefening van het bedrijf niet gewaarborgd was. Dit heeft onder meer geleid tot drie vergunningintrekkingen en twintig intrekkingen op eigen verzoek.

Aanbieders vrijgestelde beleggingsproducten ontduiken waarschuwingsplicht

Aanbieders van beleggingsproducten die door een vrijstelling niet onder toezicht van de AFM staan, zijn verplicht beleggers daarvoor te waarschuwen in onder meer reclame-uitingen en op hun websites. Er is daarvoor een speciale, verplichte afbeelding, de zogenoemde vrijstellingsvermelding. Uit een steekproef van de AFM blijkt dat veel aanbieders nog niet aan deze wettelijke eis voldoen. Beleggers hebben in dat geval onvoldoende inzicht in de partijen met wie ze zaken doen.

De AFM heeft 31 aanbieders van effecten en/of rechten van deelneming bekeken die niet onder haar toezicht vallen, omdat ze gebruik maken van een vrijstelling. Slechts zes van die 31 aanbieders maken voldoende duidelijk dat ze buiten het toezicht van de AFM vallen. De AFM licht daarom op haar website de regels nogmaals toe en biedt handvatten voor het gebruik van de vrijstellingsvermelding. Voor consumenten is de folder Verstandig beleggen beschikbaar.

Aanbiedingen voor beleggen in vakantiewoningen vaak onvolledig

Verschillende aanbieders van vakantiewoningen bleken in hun advertenties een te rooskleurig beeld te schetsen van de te behalen rendementen. Ook zijn er aan dit soort beleggingen veel voorwaarden verbonden waar consumenten goed bedacht op moeten zijn. Daarover wordt niet altijd even duidelijk gecommuniceerd. De AFM heeft de betrokken aanbieders opgedragen de informatie te verbeteren.

2.9 DE KWALITEIT VAN INTERNATIONAAL TOEZICHT WORDT BEVORDERD

Mede als gevolg van de kredietcrisis wordt wereldwijd het financieel toezicht op de schop genomen. Internationale toezichtstandaarden van instituten als *International Organization of Securities Commissions* (IOSCO) en de Bank for International Settlements (BIS) worden verder aangescherpt. Dit leidt tot grote aanpassingen in regelgeving in diverse jurisdicties. Regelgevende instituten en toezichthouders werken steeds meer samen om de internationale problemen aan te pakken. Van direct belang voor het Nederlands toezicht is de regelgeving die in Europees verband wordt ontwikkeld. De importantie van internationaal toezicht voor de Nederlandse financiële sector en de AFM blijft daarom van zeer groot belang.

De AFM streefde in 2012 naar een meer intensieve en efficiënte samenwerking op zowel regelgeving- als uitvoeringsniveau tussen de financiële toezichthouders uit andere Europese Lidstaten en landen buiten de EU. Het gaat hierbij in het bijzonder om samenwerking in het dagelijks toezicht, in crisissituaties en bij kwesties met een gezamenlijk belang. Naast de regelgevende trajecten besteedden we bijzondere aandacht aan marktontwikkelingen die een grote impact op Nederland kunnen hebben.

Dit thema is gezien de verwevenheid met andere thema's en taken van de AFM halverwege het jaar ondergebracht bij lopende internationale werkzaamheden.

De internationale activiteiten van de AFM in het afgelopen jaar hadden voornamelijk betrekking op (i) de verbetering van internationale regulering, (ii) de vertegenwoordiging in internationale gremia, (iii) de versterking van de samenwerking tussen financiële toezichthouders, en (iv) bijdragen aan institutionele veranderingen in het internationale toezicht.

I. VERBETERING INTERNATIONALE REGELGEVING

De uitbreiding van internationale standaarden en bevoegdheden moet daadwerkelijk bijdragen aan de stabiliteit en integriteit van de financiële markten en doortastend optreden mogelijk maken. Het draait hierbij niet uitsluitend om het ontwikkelen van internationale standaarden en Europese regels, maar ook om de consistente toepassing daarvan. Hierbij moet voorkomen worden dat internationale standaarden en nieuwe Europese regels het beschermingsniveau van beleggers en consumenten in Nederland aantasten en het Nederlands toezicht verschraken.

De Europese toezichthouder ESMA heeft zich in 2012 vooral gericht op het ontwikkelen van regelgeving op diverse terreinen. De AFM heeft daar een zeer actieve bijdrage aan geleverd. De ontwikkeling van het Europees gedragstoezicht vindt niet alleen plaats binnen ESMA, maar ook binnen de andere sectorale Europese autoriteiten. Op het gebied van consumentenbescherming en op het gebied van pensioentoezicht neemt de AFM actief deel aan de relevante comités van *European Banking Authority* (EBA) en de *European Insurance and Occupational Pensions Authority* (EIOPA).

Mede gezien de omvang van de Nederlandse financiële sector wordt de AFM in de internationale arena als een serieuze en actieve deelnemer gezien die streeft naar een goede inhoudelijke bijdrage. Zo heeft zij een belangrijke rol gespeeld in de Europese analyse en standpuntbepaling over onderwerpen zoals financiële verslaggeving, accountantstoezicht, hogesnelheidshandel (*high frequency trading – hft*), *proxy voting* (stemmen bij volmacht) en transparantie van pensioenen.

De AFM beïnvloedt ook de totstandkoming van nieuwe regelgevingsinitiatieven op het vlak van consumentenbescherming. Daarnaast is de AFM aangehaakt bij FinCoNet (FinCoNet is vorig jaar door de G20 op de kaart gezet om het mondiale netwerk op het gebied van financial consumer protection te worden) en op verzoek van de OECD draagt de AFM bij aan de uitwerking van de high level recommendations on financial consumers).

II. AFM-VERTEGENWOORDIGING IN INTERNATIONALE GREMIA

Internationale samenwerking, afstemming en coördinatie loopt grotendeels via de Europese autoriteiten (ESMA, EBA, EIOPA) en de European Systemic Risk Board (ESRB), contacten met Brussel (Europese Commissie, Europees Parlement en de diverse Raadswerkgroepen) en relevante internationale gremia zoals IOSCO, IFIAR, Financial Stability Board (FSB), OECD. De AFM heeft daar een actieve bijdrage aan geleverd door haar deelname in alle beleidsbepalende standing committees en verschillende relevante werkgroepen zowel in ESMA als in IOSCO verband.

Dit jaar is Ronald Gerritse door de Board of Supervisors van ESMA gekozen tot voorzitter van het Committee for Economic and Market Analysis (CEMA). CEMA is het comité dat binnen het toezichtgebied van ESMA economische analyses en marktanalyses uitvoert. De AFM wil via CEMA nadrukkelijker de systeemrisico's identificeren en op de kaart zetten binnen ESMA en bij andere instituten (vooral bij de European Systemic Risk Board).

AFM is een actief lid van de IOSCO Board, het belangrijkste orgaan van de internationale organisatie van financiële markt en gedragstoezichthouders. Vanuit deze strategische positie is in 2012 gekozen om naast het lidmaatschap van alle Standing Committees ook actief deel te nemen in een aantal voor de AFM relevante werkgroepen: Assessment Committee (review van implementatie van internationale standaarden), Task Force on Asset Securitisation, Task Force on Retail Structured Products. Tenslotte is Ronald Gerritse namens de AFM ook lid van de Task Force on Benchmarks, een werkgroep op IOSCO Board level niveau die zich bezighoudt met het ontwikkelen van internationale standaarden voor het vaststellen van financiële benchmarks zoals Libor.

III. VERSTERKING VAN DE INTERNATIONALE SAMENWERKING

Naast de actieve rol die de AFM speelt in de internationale gremia zet de AFM in op strategische samenwerkingsverbanden met belangrijke collega toezichthouders. In deze context hebben (bilaterale) strategisch sessies plaatsgevonden met de FSA (VK) en AMF (Frankrijk). Buiten Europa is ingezet op een samenwerkingverband met de Amerikaanse Financial Industry Regulatory Authority (FINRA).

IV. BIJDRAGE AAN INSTITUTIONELE VERANDERINGEN

De AFM heeft bijgedragen aan de verdere institutionalisering van het Europees toezicht en de ontwikkeling van ESMA. De AFM heeft bijvoorbeeld een ervaren medewerker bij ESMA gedetacheerd. Ook bij de Europese Commissie is een senior medewerker gedetacheerd. Deze detacheringen ondersteunen deze organisaties maar geven de AFM ook inzicht in de institutionele mechanismen in Europa.

Anticiperend op een eventuele oprichting van een bankenunie heeft de AFM zowel richting het ministerie van financiën als binnen ESMA-verband benadrukt dat harmonisatie van gedragsregels en -toezicht ook cruciaal zijn voor het slagen van een bankenunie. De AFM heeft vooral gewezen op een aantal gedragsaspecten die in haar ogen van wezenlijk belang zijn (toezicht verslaggeving en accountantsorganisaties en met betrekking tot *clearing and settlement*).

Verder was de AFM de afgelopen jaren actief betrokken bij de strategische heroriëntatie van de IOSCO. Dit heeft er onder meer toe geleid dat de AFM gekozen is tot een van de 32 leden van de IOSCO Board voor de periode 2012-2014. Het is belangrijk om de komende jaren een kwalitatieve bijdrage aan IOSCO te blijven leveren.

AFM leidt bovendien het team dat het eerste Thematic Review van IOSCO uitvoert om te inventariseren hoe de IOSCO leden invulling geven aan het nieuwe IOSCO-principe dat toezichthouders moeten bijdragen aan het mitigeren van systeemrisico's.

3 ORGANISATIE EN BESTURING

Wij vinden het belangrijk om samenwerkingsverbanden aan te gaan en actief in gesprek te gaan met onze stakeholders en zo verantwoording af te leggen voor ons handelen. De wijze van besturen is helder vastgelegd net zoals het financieel beheer. Zo werkt de AFM aan haar eigen transparantie.

3.1 ORGANISATIE

De maatschappelijke betrokkenheid van de AFM uit zich niet alleen in het streven naar duurzaamheid van financiële markten en de eigen organisatie, maar ook naar samenwerking op nationaal en internationaal niveau en een actieve dialoog met de omgeving.

SAMENWERKING OP NATIONAAL NIVEAU

De AFM werkt samen met DNB om de wetten en regels voor de financiële sector te handhaven. Dat betekent dat we samen afspraken maken om te bevorderen dat financiële instellingen zich aan de regels houden. De AFM werkt ook samen met beroepsorganisaties met eigen toezichtstaken, zoals de NBA en met veel andere organisaties, zoals het Financieel Expertise Centrum (FEC) en het Markttoezichthoudersberaad (MTB).

SAMENWERKING OP INTERNATIONAAL NIVEAU

In internationaal en Europees verband werken we samen met Europees toezichthouder ESMA, de ESRB, IFIAR en werken we samen met collega-effectentoezichthouders binnen IOSCO.

DIALOOG

De AFM gaat de dialoog aan met haar omgeving over doelstellingen, activiteiten, middelen en effecten. De dialoog met belanghebbenden kent een overlegstructuur met enerzijds bilateraal overleg (met koepelorganisaties en onder toezichtstaande ondernemingen) en anderzijds een aantal vaste overlegfora. Vaste fora zijn het 'Adviserend Panel van vertegenwoordigende organisaties' en een aantal expertcommissies waarin specifieke kennis van de markt samenkomt.

Het Adviserend Panel van vertegenwoordigende organisaties bestaat uit leden van organisaties van zowel ondernemingen als consumenten. De ministers van Financiën en Sociale Zaken en Werkgelegenheid vaardigen toehoorders af. Het bestuur van de AFM bespreekt met het panel voornamelijk de kerndocumenten uit de planning- en controlcyclus, zoals de agenda en het jaarverslag.

De Commissie Kapitaalmarkt bestaat uit elf externe experts. Zij adviseert de AFM over casuïstiek, wetgevingsaspecten en interpretaties op het gebied van effectenmarkten, infrastructuur, openbare biedingen, marktmisbruik en prospectusvraagstukken. In 2012 is de Commissie Financiële Verslaggeving & Accountancy voor het eerst in haar nieuwe samenstelling bijeen geweest. Omdat het toezicht op financiële verslaggeving en accountantsorganisaties beide gericht is op de verbetering van de kwaliteit van de financiële verslaggeving, is besloten de bestaande Commissie Financiële Verslaggeving te verbreden met het vakgebied accountancy. De commissie bestaat op dit moment uit acht externe experts.

MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD ONDERNEMEN

Maatschappelijk verantwoord ondernemen zit in de genen van de AFM. De AFM heeft als toezichthouder op de financiële markten een maatschappelijk verantwoorde functie; MVO-aspecten zitten als vanzelfsprekend verworven in onze kerntaak.

Hoewel de AFM geen onderneming, maar een publieke toezichthouder is, sluit zij aan bij de principes van maatschappelijk verantwoord ondernemen zoals die voorkomen in de Corporate Governance Code (II 1.2, II 1.6). Een aantal MVO-aspecten zoals integriteit, compliance en transparantie zijn volledig verweven in het primaire proces van de AFM.

De AFM kijkt vanuit drie perspectieven naar haar maatschappelijke rol: de AFM als organisatie, als werkgever en als inkoper en gebruiker. In 2012 hebben we onder meer de volgende onderdelen opgepakt:

CO2-benchmark

Voor dit jaarlijkse onderzoek wordt de AFM vergeleken met vergelijkbare ondernemingen (zoals banken en gemeenten). Uit deze benchmark blijkt dat de AFM qua CO2-uitstoot op veel onderdelen goed scoort, bijvoorbeeld in het gebruik van water, papier en afval.

Energie

Uit het jaarlijkse CO2-onderzoek bleek dat de AFM slechter dan gemiddeld scoorde op het gebied van elektriciteitsverbruik. In 2012 is daarom een aantal maatregelen genomen. Vanaf mei 2012 worden elke maand alle meterstanden (gas, elektra en water) opgenomen en vastgelegd in een database. Hierdoor kunnen we nauwkeurig afwijkingen in het gebruik monitoren, en indien nodig ingrijpen. En ook zijn maatregelen genomen om energie te besparen. Bijvoorbeeld:

- Het aanbrengen van bewegingssensoren in alle vergaderruimtes en kantoortuinen.
- Het vervangen van halogeenspotjes naar LED-spotjes.
- Het vervangen van de TL-armaturen in de parkeergarage door zuinige TL5-armaturen. Daarnaast worden in de parkeergarage bewegingssensoren gebruikt.

Op 1 januari 2013 zijn we overgestapt op groene stroom.

Stichting LEF

De AFM zoekt aansluiting bij maatschappelijke initiatieven die zorgen voor een verdere ontwikkeling van financiële bewustwording en financiële geletterdheid bij consumenten. Daarom ondersteunen wij bijvoorbeeld Stichting LEF. Deze stichting heeft tot doel ROC-leerlingen financieel bewuster te maken. AFM-medewerkers werken als gastdocent mee aan dit initiatief.

3.2 BESTURING

Om de AFM zorgvuldig en transparant te besturen, hanteert de AFM een helder besturingsmodel. Dit model geeft duidelijk aan binnen welke grenzen de AFM opereert en op welke manier zij verantwoording aflegt.

GOVERNANCE BIJ DE AFM

De AFM is een zelfstandig bestuursorgaan (ZBO) met bevoegdheden voor het gedragstoezicht op de financiële markten. Een ZBO valt niet direct onder het gezag van een ministerie. De wetgever heeft de bevoegdheden toegekend aan de AFM en de AFM draagt de verantwoordelijkheid voor de concrete uitoefening van het toezicht. De Raad van Toezicht ziet toe op de wijze waarop het bestuur van de AFM zijn taken verricht.

De minister van Financiën benoemt de leden van de Raad van Toezicht. Daarnaast stemt de minister van Financiën in met, onder andere, statutenwijzigingen, de Agenda en de jaarrekening. De minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid stemt in met het onderdeel van het toezicht op pensioenuitvoerders in de Agenda (begroting) en in de jaarrekening.

De Wet op het financieel toezicht (Wft) bevat diverse bepalingen over de ‘governance’ van de AFM. Het betreft onder meer regels over de benoeming en bezoldiging van de leden van het bestuur en de Raad van Toezicht maar ook de taken van de AFM. De statuten van de AFM bevatten een nadere uitwerking van deze bepalingen.

Eind 2012 heeft de minister van Financiën het geactualiseerde ‘Toezichtarrangement aangaande de toezichthouders op de financiële markten’ (‘toezichtarrangement’) aangeboden aan de Tweede Kamer. Het toezichtarrangement is te zien als een nadere uitwerking van de bepalingen in wet- en regelgeving waarin de relatie tot uitdrukking komt tussen de toezichthouder en de beleidsverantwoordelijke vakminister.

In het geactualiseerde toezichtarrangement zijn de wijzigingen verwerkt die onder meer zijn voortgekomen uit:

- De Wet bekostiging financieel toezicht (Wbft);
- De Wet versterking governance van de Nederlandsche Bank en de Autoriteit Financiële Markten;
- De Wijzigingswet financiële markten 2012;
- De nota Toezicht op afstand.

De AFM conformeert zich aan de ‘Corporate Governance Code’ (Code) voor zover deze code kan worden toegepast op een semipublieke organisatie. De AFM heeft een overzicht opgesteld van alle bepalingen uit de Code waarin wordt aangegeven welke bepalingen worden toegepast binnen de organisatie en welke bepalingen niet van toepassing zijn omdat de AFM een stichting is. Dit is de ‘Corporate Governance Code matrix’.

CORPORATE GOVERNANCE CODE

De Nederlandse Corporate Governance Code gaat uit van de structuur van een beursvennootschap, de AFM is een stichting. Een groot aantal bepalingen uit de Code moet worden vertaald naar de AFM context. In het algemeen geldt dat bepalingen over de Raad van Commissarissen worden vertaald naar de Raad van Toezicht. Waar de Code bevoegdheden toekent aan de algemene vergadering van aandeelhouders, worden deze voor toepassing binnen de AFM gespiegeld aan de bevoegdheden van de minister van Financiën. De AFM heeft een overzicht opgesteld waarin wordt aangegeven welke bepalingen van de Code zijn geïmplementeerd. Dit overzicht wordt ook wel aangeduid met de ‘Corporate Governance Code-matrix’. De matrix is te vinden op de website van de AFM. Een aantal *best practice* bepalingen is niet van toepassing op de AFM. Het betreft de bepalingen II.1.9 t/m II.1.11, II.2.1 t/m II. 2.7, II.2.10 t/m II.2.13, II.2.15, III.6.4, III.6.6, III.7.1, III.7.2, III.8, IV en V.1.2, V.2.1 en V.3.3. De overige bepalingen worden door de AFM toegepast.

De hoofdlijnen uit de Nederlandse Corporate Governance Code-matrix voor de AFM zijn:

- De AFM hanteert de Code met betrekking tot de benoemingsperiode voor het bestuur, nevenfuncties van bestuursleden, de procedure ter vaststelling van de bezoldiging en de maximale vergoeding bij onvrijwillig ontslag;
- De Raad van Toezicht stelt de bezoldiging van het bestuur vast. De bezoldiging behoeft de instemming van de minister van Financiën;
- De AFM kent een incompatibiliteitsregeling (regeling met betrekking tot onverenigbare functies) en een verschoningsregeling (voor het omgaan met situaties van potentieel tegenstrijdige belangen) die voldoen aan de eisen van de Code;

- De AFM legt een *in control* verklaring af in lijn met wat door de Monitoring Commissie Corporate Governance is voorgesteld als ‘*good practice*’ van de *best practice* bepaling II.1.5, namelijk dat de verklaring zich alleen richt op de financiële verslaggevingsrisico’s en wordt aangevuld met een beschrijving van de overige risicomanagementactiviteiten;
- De AFM heeft een complianceregeling die op onderdelen strikter is dan de Code voorschrijft;
- Begroting en jaarrekening worden ter goedkeuring voorgelegd aan de Raad van Toezicht en behoeven instemming van de minister van Financiën. Het jaarverslag wordt na goedkeuring door de Raad van Toezicht uitgebracht aan de minister. Met de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid zijn voor het toezicht op pensioenuitvoerders afspraken gemaakt over de begroting en de verantwoording die aansluiten bij de verhouding tussen de AFM en de minister van Financiën;
- De certificerend accountant van de AFM wordt conform de Code benoemd door de Raad van Toezicht. De accountant heeft rechtstreeks toegang tot de auditcommissie van de Raad van Toezicht;
- De AFM heeft een Interne Audit Dienst (IAD). De bevindingen van de IAD worden besproken in de auditcommissie.

COMPLIANCE EN INTEGRITEIT

In 2012 heeft onverminderd de nadruk gelegen op normoverdracht ter bevordering van het integer handelen door en het vergroten van de eigen verantwoordelijkheid van medewerkers van de AFM. Naast de integriteittrainingen zijn medewerkers in de gelegenheid gesteld deel te nemen aan trainingen ter vergroting van de digitale vaardigheid bij het gebruik van ‘social media’ en ‘cloud’ applicaties. Aan het integriteitbeleid is een regeling toegevoegd over ongewenste omgangsvormen. Daarnaast wordt nog gewerkt aan de totstandkoming van een regeling voor de controle van het gebruik van digitale bedrijfsmiddelen. De verwachting is dat het in 2013 in werking treedt. Voor de overige integriteitsregelingen verwijzen we naar onze website.

In het kader van het toezicht op de naleving van de complianceregeling zijn 45 steekproeven afgerond. Hierbij is geen enkele overtreding geconstateerd.

KLACHTENREGELING

Een ieder heeft het recht om door de AFM en haar medewerkers op een correcte manier te worden behandeld. Als een persoon van mening is dat dit niet het geval is geweest dan kan hij of zij een klacht indienen bij de AFM. Klachten worden door de AFM zorgvuldig en in overeenstemming met het Klachtenreglement afgehandeld.

In 2012 heeft de daling van het aantal klachten waarover de klachtencoördinator een inhoudelijk oordeel heeft gegeven, zich verder doorgezet. In 2012 heeft de klachtencoördinator in 3 klachtdossiers een inhoudelijk oordeel gegeven (in 2011 was dit het geval in 10 dossiers). De klachtdossiers waarin tot een inhoudelijk oordeel is gekomen, betroffen - kort samengevat – klachten over de wijze waarop de AFM aan betrokken klagers op hun verzoek informatie had verstrekt of had nagelaten dat in voldoende mate te doen. Van deze dossiers is één klacht (deels) gegrond verklaard, één klacht ongegrond en één klacht (kennelijk) ongegrond verklaard. In het laatste geval verzette de geheimhoudingsplicht zich tegen het verstrekken van de gevraagde informatie.

In twee klachtdossiers waarvan een klacht eveneens betrekking had op informatieverstrekking door de AFM en een andere klacht zich richtte op de handelwijze van de AFM bij het innen van heffingen, is het niet tot een inhoudelijk oordeel gekomen omdat de klager zelf heeft aangegeven de behandeling er van te willen stopzetten respectievelijk de klacht betrekking had op een gedraging van de AFM die langer geleden was dan één jaar voor het indienen van de klacht.

Namens de klachtencoördinator is daarnaast in meerdere gevallen contact met een klager opgenomen en is op andere wijze aan een oplossing gewerkt waardoor klager geen noodzaak meer zag om tot een inhoudelijke behandeling van de klacht over te gaan. Dit is ook in lijn met een ontwikkeling naar de inzet van mediation bij de afhandeling van bepaalde klachten. Eind 2012 waren er nog 2 klachtdossiers in behandeling. Dit betreft dossiers waarin wordt geklaagd over onzorgvuldig en niet integer optreden van toezichthouders bij het verrichten van onderzoek.

BESTURINGSCYCLUS

Ten behoeve van de interne sturing en de externe verantwoording maakt de AFM gebruik van een besturingscyclus. In deze cyclus vindt binnen de financiële randvoorwaarden het proces plaats van (strategische) planning, uitvoering, (bij)sturing en verantwoording. Aan de hand van diverse tussentijdse meetmomenten wordt beoordeeld of de AFM 'op koers' ligt en wordt bijgestuurd als dat nodig is. Ook worden de externe belanghebbenden tussentijds geïnformeerd over de voortgang. In het jaarverslag legt de AFM verantwoording af over de resultaten en effecten van onze inspanningen.

In 2012 is de besturingscyclus aangepast onder meer op basis van onze wens om duidelijker op thema's en effecten te sturen. Zo zijn in de Agenda 2013 de middelen van de AFM toegerekend aan de diverse thema's en is er volop aandacht besteed aan effectmeting.

EFFECTMETING

De AFM maakt in toenemende mate bij haar sturing en verantwoording gebruik van effectmeting. Hierbij wil zij zichtbaar maken in welke mate de AFM erin slaagt haar doelstellingen te realiseren.

Als lerende organisatie met een maatschappelijk doel is het voor de AFM noodzakelijk om de effecten van haar toezicht in kaart te brengen. Werkt een bepaald type gedragsbeïnvloeding? Dit kan kunnen wij alleen bepalen door zo objectief mogelijk de behaalde effecten van de interventies te analyseren. Op die manier meten wij bijvoorbeeld bij welke doelgroep of bij welk probleem een interventie werkt en wanneer niet. Blijkt de interventie het beoogde effect te hebben, dan kan deze in de toekomst bij soortgelijke problemen vaker worden gebruikt. Was dit niet het geval, dan leren wij als organisatie hier ook van. Zo ondersteunt effectmeting ook het stellen van prioriteiten.

Daarnaast verlangt de maatschappij steeds meer van de AFM dat zij succesvol is in het oplossen van problemen die zij tegenkomt in haar toezicht. De schandalen (o.a. woekerpolissen, verslaggevingfraudes) en financiële crisis hebben ertoe geleid dat zowel de financiële sector als de effectiviteit van het toezicht onder het vergrootglas ligt. Van ons wordt dan ook verwacht dat wij kunnen aantonen dat onze inspanningen resultaat hebben, en dat zowel consumenten als de financiële markten profiteren van ons werk.

De AFM treedt expliciet naar buiten als effectgerichte toezichthouder. Dit betekent dat wij niet als doelstelling hebben om zoveel mogelijk formele maatregelen op te leggen maar dat we op een zo effectief mogelijke manier ons toezicht uitoefenen. Dit betekent ook dat wij de maatschappij moeten kunnen tonen dat we risico's hebben voorkomen of verkleind. Dus welke problemen hebben wij aangepakt, en waarom was de gekozen beïnvloeding de juiste? Dit creëert draagvlak bij belanghebbenden voor de keuzes die in het toezicht worden gemaakt.

Het is voor de AFM lastig om de effecten van haar inspanningen te kwantificeren. Het toezicht op gedrag laat zich niet eenvoudig meten, de markten zijn zeer divers en dynamisch en in verschillende stadia van ontwikkeling. Bovendien is het niet altijd duidelijk of een positieve ontwikkeling in de markt is toe te schrijven aan de inspanning van de AFM.

Binnen de AFM is een kennisgroep 'Effectmeting' ingesteld die de thema's langs de lijnen waarnaar het AFM-toezicht is vormgegeven, ondersteunt bij het vormgeven en uitvoeren van effectmetingen. In de zogenaamde 'snelstartgids' is een beschrijving opgenomen van de belangrijke stappen die thema's moeten nemen om te komen tot succesvolle effectmeting. Daarnaast organiseert de kennisgroep workshops voor het management en projectleiders en publiceert zij tweewekelijkse column op het AFM intranet over het onderwerp.

Van ieder thema is een themaplan beschikbaar waarin expliciet de relatie wordt gelegd tussen doelstellingen, activiteiten, effecten en de wijze van effectmeting.

PERCENTAGE DIRECT TOEZICHT

Voor de beoordeling van de doelmatigheid van de bedrijfsvoering van de AFM zijn enkele graadmeters beschikbaar. Het meest concreet is het percentage direct toezicht. Dit percentage geeft aan welk deel van de gewerkte uren van AFM-medewerkers wordt besteed aan het direct aan categorieën van instellingen te relateren deel van het primaire proces van de AFM, het houden van toezicht. Dit percentage is in 2012 ten opzichte van 2011 gestegen en komt uit op 55 procent (2011 53 procent). De overige inzet bestaat naast *overhead* uit toezicht en toezichtondersteunende activiteiten die niet direct zijn toe te rekenen aan een specifieke groep van onder toezicht staande instellingen.

RISICOBEBEERSING

Risicomangement is het identificeren en kwantificeren van risico's, die het bereiken van de organisatiedoelstellingen onzeker maken, evenals het vaststellen, uitvoeren en evalueren van beheersmaatregelen. Uitgangspunt is dat het bestuur en het management verantwoordelijk zijn voor de effectieve identificatie, analyse, beheersing en bewaking van risico's.

Het risicomangementproces is verankerd in de besturingscyclus en maakt integraal onderdeel uit van de besturingsdialoog tussen de Raad van Toezicht, bestuur en de afdelingshoofden. De opzet van risicobeheersing is afgestemd met de Raad van Toezicht en de externe accountant.

De AFM onderneemt onder meer de volgende activiteiten om risico's te beheersen:

- strategische sessies waarin het gevoerde beleid en zijn implicaties worden geëvalueerd;
- risicomangementssessies waarin een afweging wordt gemaakt van de implicaties op het gevoerde beleid van de gesignaleerde risico's;
- stelsel van 'In control verklaringen' in het bijzonder ten aanzien van de financiële verslaggevingsrisico's;
- onderzoeken en rapportages van de Interne Audit Dienst.

De AFM maakt onderscheid tussen de risico's die in de markt optreden (marktrisico's) en de risico's die de AFM als organisatie ondervindt (organisatierisico's).

Marktrisico's

Marktrisico's komen vooral voort uit ontwikkelingen op de financiële markten, vloeien voort uit het gedrag van ondernemingen, consumenten en beleggers, al dan niet in samenhang met (hiaten in) wet- en regelgeving. In de risicoverklaring zijn de voornaamste marktrisico's opgenomen die wij als AFM zien, maar die wij niet voldoende kunnen voorkomen of beheersen. Het zijn de risico's die tot op zekere hoogte onvermijdbaar zijn of samenhangen met beperkingen in de wettelijke bevoegdheden. Het toezicht van de AFM is gericht op het matigen van de effecten van de marktrisico's.

Jaarlijks worden de marktrisico's geïventariseerd. De resultaten worden gebruikt voor het opstellen van de Agenda en onder meer vertaald naar toezichtthema's. In een vast ritme worden prioriteitensessies georganiseerd om de toezichtfocus te verdiepen of te verschuiven. Op deze manier wordt geborgd dat de strategische doelstellingen van de AFM aansluiten bij de geïdentificeerde risico's in de markt.

Organisatierisico's

De organisatierisico's bevinden zich in de directe omgeving van de AFM en hebben betrekking op de bedrijfsvoering van de AFM in al haar facetten. De interne beheersing van de AFM is erop gericht de organisatierisico's zo goed mogelijk te beheersen.

Op basis van het jaarlijkse proces van risico-identificatie zijn de belangrijkste nettorisico's (dat wil zeggen: het 'restanrisico met inachtneming van de getroffen beheersmaatregelen) voor 2012 als volgt:

- De internationale samenwerking van toezichthouders houdt geen gelijke tred met de vereiste internationalisering van het toezicht en is daardoor onvoldoende effectief;
- De verwachtingen van belanghebbenden stroken niet met de effectiviteit van het AFM-toezicht;
- De AFM raakt verkleefd met haar stakeholders;
- De kwaliteit en functionaliteit van ICT-systemen biedt onvoldoende ondersteuning bij het uitvoeren van toezicht;
- Toezichtsignalen worden onvoldoende gedeeld tussen de AFM-afdelingen en/of de integrale analyse van die signalen schiet tekort.

Risico: de internationale samenwerking van toezichthouders houdt geen gelijke tred met de vereiste internationalisering van het toezicht en is daardoor onvoldoende effectief.

De AFM is zich bewust van het belang van internationaal toezicht en neemt actief deel in diverse internationale samenwerkingsverbanden van toezichthouders. Er is verder ingezet op de samenwerking die loopt via de ESA's (ESMA, EBA, EIOPA), de ESRB, Brussel en andere relevante mondiale gremia (IOSCO, FSB, IFIAR, OECD).

De AFM streefde in 2012 naar een meer intensieve en efficiënte samenwerking op zowel regelgeving- als uitvoeringsniveau tussen de financiële toezichthouders uit andere Europese Lidstaten en landen buiten de EU. Het gaat hierbij in het bijzonder om samenwerking in het dagelijks toezicht, in crisissituaties en bij kwesties met een gezamenlijk belang. Naast de regelgevende trajecten besteedden we bijzondere aandacht aan marktontwikkelingen die een grote impact op Nederland kunnen hebben.

De internationale activiteiten van de AFM in het afgelopen jaar hadden voornamelijk betrekking op (i) de verbetering van internationale regulering, (ii) de vertegenwoordiging in internationale gremia, (iii) de versterking van de samenwerking tussen financiële toezichthouders, en (iv) bijdragen aan institutionele veranderingen in het internationale toezicht.

Voor een nader inzicht in onze internationale activiteiten verwijzen we naar de beschrijving van het thema: 'De kwaliteit van internationaal toezicht wordt bevorderd'.

Risico: de verwachtingen van belanghebbenden stroken niet met de effectiviteit van het AFM-toezicht.

Aan het risico van een ‘verwachtingskloof’ ligt mede ten grondslag dat de AFM relevante toezichtinformatie niet met de markt mag delen en dat als gevolg van het risicogestuurd toezicht de AFM sommige risico’s wel onderkent maar niet aanpakt.

Een belangrijke beheersmaatregel is het gebruik van nieuwe communicatietechnologie om beter in contact te treden met consumenten (en beleggers). Begin 2012 is een AFM brede klankbordgroep opgericht onder regie van de afdeling Communicatie. Het doel van de klankbordgroep is om overzicht te hebben op de activiteiten gericht op consumenten en hierop te kunnen sturen. Afgelopen jaar is een overzicht gemaakt wat er gaande is. De consumentenstrategie van de AFM van 2007 is aangescherpt. Ook is een aantal aandachtspunten opgepakt, zoals het verbeteren van de handavingscommunicatie (waarom legt AFM boetes op en wat heeft de consument hier aan?), het verder betrekken van consumenten bij het toezicht (door het oproepen van consumenten zich te melden met ervaringen op een specifiek terrein) en het opzetten van een consumentenpanel. De klankbordgroep en de initiatieven zijn echter nog pril. Naast het aanwakkeren van bestaande trajecten, het lanceren van nieuwe ideeën is het ook de bedoeling structureel de kloof tussen consumenten en AFM te verkleinen. Zo wenst de AFM – conform de uitkomsten van het stakeholdersonderzoek – meer duiding te geven en waarschuwingen gaan genereren aan consumenten.

Aanvullende beheersmaatregelen zijn het gebruik van externe experts bij identificeren van externe risico’s, het actiever communiceren van wettelijke bevoegdheden, gevolgde methodieken en gemaakte keuzen in het risicogestuurde toezicht en het beter vastleggen van de onderbouwing van prioriteiten.

Risico: de AFM raakt verkleefd met haar stakeholders.

Het is voor het gezag en de effectiviteit van de AFM van groot belang om onafhankelijk te zijn. Hechte relaties met stakeholders (verkleving) brengen het risico met zich mee dat de (perceptie ontstaat dat de) AFM haar onafhankelijkheid verliest. Het risico op verkleving ontstaat echter alleen wanneer de AFM slechts door de bril van een specifieke stakeholder kijkt en vervolgens geen onafhankelijke positie inneemt.

De beheersmaatregelen genoemd onder het risico ‘de verwachtingen van belanghebbenden stroken niet met de effectiviteit van het AFM-toezicht’ gelden in zekere zin ook voor dit risico. De dialoog met belanghebbenden is niet alleen ten behoeve van verwachtingenmanagement, maar zorgt er ook voor dat de diverse - soms tegenstrijdige – belangen tussen belanghebbenden de AFM leiden naar scherpte en een onafhankelijk oordeel. Om verkleving te voorkomen heeft de AFM periodiek overleg (klankbordgroep, panel) met consumenten, beleggers, onder toezichtstaande instellingen en het ministerie van Financiën. Daarnaast investeert de AFM in onderzoek naar het gedrag van consumenten en beleggers en probeert de AFM haar doelgroepen te bereiken door de inzet van nieuwe communicatietechnologie.

Risico: de kwaliteit en functionaliteit van ICT-systemen biedt onvoldoende ondersteuning bij het uitvoeren van toezicht.

De ICT-strategie 2011-2013 omvat een programma van vernieuwing van bestaande IT-hulpmiddelen en ontwikkeling van nieuwe. In 2012 zijn verbeteringen aangebracht in de basisfunctionaliteiten en de infrastructuur van de AFM. Gerealiseerd zijn onder meer verbeterde performance en thuiswerkfaciliteiten, een pilot ‘papierloos vergaderen’ en de invoering van portfoliomanagement. Tevens is onder meer de IT ondersteuning van het toezicht op het productontwikkelingsproces ingericht. In 2012 zijn de nieuwe businessprojecten nog niet in de fase beland waarbij IT ontwikkelwerk nodig was, zoals oorspronkelijk was voorzien voor 2012. Dit geldt bijvoorbeeld voor de projecten Afbouw CRM (ATOM), Signalenmanagement en Orde in zaken.

Risico: toezichtsignalen worden onvoldoende gedeeld tussen de AFM-afdelingen en de integrale analyse van de toezichtsignalen schiet tekort.

In 2012 heeft het project signalenmanagement een basis neergelegd voor de definitieve realisatie van het signalenmanagementsysteem. Op basis van een functioneel ontwerp en een technisch ontwerp is een offerte aanvraag gedaan. De verwachte opleverdatum van het systeem is medio 2013. Daarnaast is in 2012 aandacht besteed aan de intensivering van de samenwerking tussen de diverse toezichtafdelingen van Financiële ondernemingen en Kapitaalmarkten.

VERANTWOORDING RECHTMATIGHEID FINANCIËEL BEHEER

Het financieel beheer wordt binnen de AFM gestructureerd vormgegeven. Om de financiële risico's te beheersen hanteert de AFM een stelsel van interne procedures met ingebouwde controles, zoals autorisatie, functiescheidingen, verplichte documentatie en vastlegging van het financieel beheer. In 2012 heeft de Interne Audit Dienst interne audits en controles uitgevoerd en deze besproken met het Bestuur en de Auditcommissie. Ook heeft de externe accountant een interimcontrole uitgevoerd. Deze was onder meer gericht op de opzet, het bestaan en de werking van de belangrijkste interne controleprocessen en specifiek de rechtmatigheid van de baten, de lasten en de balansmutaties over 2012. De aanbevelingen hieruit, zijn of worden overgenomen.

Voor de financiële rechtmatigheid van de AFM over 2012 zijn de Comptabiliteitswet 2001 en de daaruit voortvloeiende eisen van overeenkomstige toepassing. Op basis van deze regelgeving hebben zich geen onrechtmatigheden voorgedaan die de geldende normen overschrijden.

IN CONTROL VERKLARING

Gelet op het voorgaande en de *best practice* bepalingen van de Corporate Governance Code volgend, is de AFM van oordeel dat ten aanzien van de financiële verslaggevingrisico's de systemen van interne risicobeheersing en controle een redelijke mate van zekerheid geven dat de financiële verslaggeving geen onjuistheden van materieel belang bevat en dat ten aanzien van de verslaggevingrisico's de systemen van interne risicobeheersing en controle in het verslagjaar naar behoren hebben gefunctioneerd.

ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANTSCONTROLE AFM

De jaarrekening van de AFM wordt gecontroleerd door een accountant die, in lijn met het bepaalde in artikel 35 lid 3 van de Wet toezicht accountantsorganisaties, niet onder het toezicht van de AFM valt. Gekozen is voor de Auditdienst Rijk (ADR) die de interne auditfunctie verzorgt bij meerdere ministeries, waaronder het ministerie van Financiën. Binnen het ministerie van Financiën, waaronder de ADR ressorteert, zijn voor de controleopdracht bij de AFM specifieke maatregelen getroffen om de onafhankelijkheid van de certificerende accountant te waarborgen. Zo is de controle belegd bij een accountant en medewerkers die geen verantwoordelijkheid hebben voor de accountantscontrole binnen het beleidsterrein van de directie Financiële Markten van het ministerie van Financiën.

DEEL II JAARREKENING

INHOUDSOPGAVE JAARREKENING

STAAT VAN BATEN EN LASTEN VOOR DE JAREN EINDIGEND OP 31 DECEMBER	84
BALANS PER 31 DECEMBER	85
KASSTROOMOVERZICHT VOOR DE JAREN EINDIGEND OP 31 DECEMBER	86
TOELICHTING	87
TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN	90
LASTEN PER TOEZICHTCATEGORIE	102
TOELICHTING OP DE LASTEN PER TOEZICHTCATEGORIE	104
TOELICHTING OP DE BALANS	105
REALISATIE 2012, BEGROTING 2012 EN 2013	123

STAAT VAN BATEN EN LASTEN VOOR DE JAREN EINDIGEND OP 31 DECEMBER

(bedragen in duizenden euro's)		2012	begroting 2012	2011
Baten				
<i>Regulier</i>				
Heffingen	a	52.687	49.380	48.701
Boetes		1.089	-	375
Dwangsommen		191	-	64
Overheidsbijdragen	b	25.584	29.288	28.691
Overige opbrengsten	c	1.222	1.483	1.258
<i>Als gevolg van geactiveerde lasten</i>				
Geactiveerde lasten ontwikkelde software	d	-	220	243
Totale baten		80.774	80.370	79.333
Lasten				
Personeelslasten	e	61.048	58.831	58.708
Afschrijvingslasten vaste activa	f	3.629	4.191	6.355
Overige bedrijfslasten	g	16.366	17.303	15.191
Totale lasten		81.043	80.325	80.254
Financiële Baten en Lasten	h	-40	44	10
Som der lasten		81.003	80.370	80.264
Exploitatiesaldo	k	-229	-	-931

BALANS PER 31 DECEMBER

(bedragen in duizenden euro's)		2012	2011
Activa			
Vaste activa			
<i>Immateriële vaste activa</i>			
Ontwikkelde software	i	1.312	2.756
		1.312	2.756
<i>Materiële vaste activa</i>			
Verbouwingen	j	2.158	2.513
Inventaris		568	710
Computerapparatuur & software		1.746	2.281
		4.471	5.504
<i>Financiële vaste activa</i>			
Rekening-courant trekkingsrecht Ministerie van Financiën	q	1.026	1.026
		1.026	1.026
		6.809	9.286
Vlottende activa			
Te verrekenen exploitatiesaldi	k	2.988	2.759
Debiteuren	l	6.278	6.010
Kortlopende vorderingen en overlopende activa	m	4.136	3.385
Nog te ontvangen overheidsbijdrage Ministerie van Financiën		-	363
		13.402	12.517
Liquide middelen	n	21.442	17.219
		34.844	29.736
Totaal		41.653	39.023
Passiva			
Voorzieningen			
	o	17.046	15.003
Langlopende leningen (langer dan 1 jaar)			
Ministerie van Financiën	p	12.500	12.500
Kortlopende schulden (ten hoogste 1 jaar)			
Nog terug te betalen overheidsbijdrage Ministerie van Financiën	q	3.775	-
Crediteuren		1.728	4.430
Belastingen en premies sociale verzekeringen		2.860	2.446
Overige schulden en overlopende passiva	r	3.744	4.644
		12.107	11.520
Totaal		41.653	39.023

KASSTROOMOVERZICHT VOOR DE JAREN EINDIGEND OP 31 DECEMBER

(bedragen in duizenden euro's)		2012	2011
Kasstroom uit operationele activiteiten			
Exploitatiesaldo	k	-229	-931
Aanpassing voor:			
- Afschrijvingslasten immateriële vaste activa	f,i	1.491	3.969
- Afschrijvingslasten materiële vaste activa	f,j	2.138	2.386
- Mutatie van de voorzieningen	o	2.043	5.272
		5.672	11.627
Toename (-/-) / afname in het werkkapitaal:			
- Kortlopende vorderingen		-656	2.683
- Kortlopende schulden		587	-809
		-69	1.874
<i>Kasstroom uit operationele activiteiten</i>		5.375	12.570
Kasstroom uit investeringsactiviteiten			
Investerings in materiële vaste activa	j	-1.105	-1.425
Desinvesteringen in materiële vaste activa	j	-	34
Investerings in immateriële vaste activa	i	-47	-1.495
<i>Kasstroom uit investeringsactiviteiten</i>		-1.152	-2.886
Kasstroom uit financieringsactiviteiten			
Ontvangsten uit langlopende schulden	p	-	12.500
Aflossing op kredietfaciliteit		-	-4.962
<i>Kasstroom uit financieringsactiviteiten</i>		-	7.538
Netto-kasstroom		4.223	17.222
Eindsaldo 31 december	n	21.442	17.219
Af: beginsaldo 1 januari	n	17.219	-3
Mutatie liquide middelen		4.223	17.222

GRONDSLAGEN KASSTROOMOVERZICHT

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode.
Het bedrag aan liquide middelen kan als volgt worden uitgesplitst:

		2012	2011
Banksaldi vrij opneembaar	n	21.440	17.218
Kas	n	2	1
Totaal per 31 december		21.442	17.219

TOELICHTING

Algemeen

De jaarrekening is opgemaakt in euro's. Zoals bepaald in de diverse toezichtwetten is de jaarrekening zoveel als mogelijk opgemaakt in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Vorderingen en schulden in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Transacties in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers op transactiedatum. De hiermee samenhangende koersverschillen worden in de staat van baten en lasten onder algemene lasten verwerkt (punt g overige bedrijfslasten).

De bedragen in deze jaarrekening luiden in duizenden euro's, tenzij anders is aangegeven. De in de tabellen opgenomen getallen zijn afgeronde bedragen. Hierdoor kunnen zich afrondingsverschillen voordoen.

Grondslagen voor resultaatbepaling

De baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop zij betrekking hebben.

De lasten van de AFM worden hoofdzakelijk gedekt door baten uit jaarlijkse heffingen die worden opgelegd aan de onder toezicht staande ondernemingen. Verder bestaan de baten uit vaste bijdragen die zijn gekoppeld aan de behandeling van aanvragen en registraties (specifieke verrichtingen) en uit overheidsbijdragen. Daarnaast biedt de Wet Invoering dwangsom en bestuurlijke boete de mogelijkheid boetes en dwangsommen op te leggen.

De heffingen zijn gebaseerd op de volgende besluiten en regelingen:

Algemene maatregelen van bestuur

- Besluit bekostiging financieel toezicht 12 oktober 2006, Staatsblad 2006, 504, voor het laatst gewijzigd, Staatsblad 2011, nr. 671;
- Besluit toezicht accountantsorganisaties 16 augustus 2006, Staatsblad 2006, 380, voor het laatst gewijzigd, Staatsblad 2011, nr. 306;
- Besluit toezicht financiële verslaggeving 31 oktober 2006, Staatsblad 2006, 570, voor het laatst gewijzigd, Staatsblad 2011, nr. 638;
- Besluit uitvoering Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling 18 december 2006, Staatsblad 2006, 709, voor het laatst gewijzigd, Staatsblad 2011, nr. 194;
- Besluit van 22 mei 2012 houdende nadere regels met betrekking tot de financiële markten in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba en de financiële ondernemingen die op die markten werkzaam zijn (Besluit financiële markten BES), Staatsblad 2012, nr. 238.

Ministeriële regelingen

- Regeling van de minister van Financiën tot vaststelling voor 2010 van de bedragen, bedoeld in artikel 6 van de Regeling toezichtkosten Wet toezicht accountantsorganisaties, Staatscourant 22 december 2009, nr. 19840;
- Correctie op de regeling van de minister van Financiën tot vaststelling voor 2010 van de bedragen, bedoeld in artikel 6 van de Regeling toezichtkosten Wet toezicht accountantsorganisaties, Staatscourant 11 februari 2010, nr. 2047;
- Regeling van de minister van Financiën tot vaststelling voor 2010 van de bedragen voor eenmalige toezichthandelingen, bedoeld in de artikelen 2 en 3 van het Besluit bekostiging financieel toezicht, Staatscourant 1 februari 2010, nr. 1357;
- Regeling tot vaststelling voor 2010 van de bedragen, bedoeld in artikel 3 van de Regeling toezichtkosten Wet toezicht accountantsorganisaties, en tot wijziging van de Regeling toezichtkosten Wet toezicht accountantsorganisaties, Staatscourant 13 juli 2010, nr. 10782;
- Regeling tot vaststelling voor 2010 van de bedragen, bandbreedtes, verdeelsleutels en tarieven Wet toezicht financiële verslaggeving, Staatscourant 13 juli 2010, nr. 10776;
- Regeling van de minister van Financiën tot vaststelling voor 2010 van de maatstaven, bedragen, bandbreedtes, verdeelsleutels en tarieven Besluit bekostiging financieel toezicht, Staatscourant 23 juli 2010, nr. 11809;
- Wijziging van de regeling van de minister van Financiën tot vaststelling voor 2010 van de maatstaven, bedragen, bandbreedtes, verdeelsleutels en tarieven Besluit bekostiging financieel toezicht (Staatscourant 2010, 11809), Staatscourant 28 december 2010, nr. 21232;

-
- Regeling van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van 19 november 2010, nr. AV/PB/10/21214, tot wijziging van de Regeling Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling in verband met wijziging van de kostenregeling voor het jaar 2010, Staatscourant 29 november 2010, nr. 18943;
 - Regeling tot vaststelling voor 2011 van de bedragen, bedoeld in de artikelen 2 en 3 van het Besluit bekostiging financieel toezicht, Staatscourant 24 januari 2011, nr. 1051;
 - Regeling tot vaststelling voor 2011 van de bedragen als bedoeld in de artikelen 2 en 2a van de Regeling toezichtkosten Wet toezicht accountantsorganisaties, Staatscourant 28 december 2010, nr. 21233;
 - Regeling tot vaststelling voor 2011 van de maatstaven, bedragen, bandbreedtes, verdeelsleutels en tarieven Besluit bekostiging financieel toezicht 2011, Staatscourant 5 juli 2011, nr. 11774;
 - Wijziging van de Regeling van 28 juni 2011 tot vaststelling voor 2011 van de maatstaven, bedragen, bandbreedtes, verdeelsleutels en tarieven Besluit bekostiging financieel toezicht (Staatscourant 2011, 11774), Staatscourant 8 september 2011, nr. 16107;
 - Regeling tot vaststelling van een nadere categorie als bedoeld in artikel 8, tweede lid, van het Besluit bekostiging financieel toezicht (categorie premiepensioeninstellingen), Staatscourant 28 december 2011, nr. 23702;
 - Regeling tot vaststelling voor 2011 van de bedragen, bandbreedtes, verdeelsleutels en tarieven Wet toezicht financiële verslaggeving, Staatscourant 5 juli 2011, nr. 11778;
 - Regeling tot vaststelling voor 2011 van de bedragen, bedoeld in artikel 3 van de Regeling toezichtkosten Wet toezicht accountantsorganisaties, Staatscourant 5 juli 2011, nr. 11777;
 - Regeling van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van 14 november 2011, nr. AV/PB/2011/15446, tot wijziging van de Regeling Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling in verband met wijziging van de kostenregeling voor het jaar 2011, Staatscourant 21 november 2011, nr. 20881;
 - Wijziging van de Vaststellingsregeling 2006 Wet financiële dienstverlening en de Regelingen 2007 tot en met 2010 besluit bekostiging financieel toezicht, Staatscourant 30 augustus 2011, nr. 15613;
 - Regeling vaststelling bedragen 2012 ex. artikelen 2 en 3 Besluit bekostiging financieel toezicht, Staatscourant 5 januari 2012, nr. 259;
 - Regeling eenmalige toezichtkosten Wta 2012, Staatscourant 13 december 2011, nr. 23114, laatst gewijzigd Staatscourant 16 mei 2012, nr. 10162;
 - Regeling tot vaststelling voor 2012 van de bedragen, bandbreedtes, verdeelsleutels en tarieven Wet op het financieel toezicht, Staatscourant 28 juni 2012, nr. 13733;
 - Regeling tot vaststelling voor 2012 van de bedragen, bandbreedtes, verdeelsleutels en tarieven van de Wet toezicht accountantsorganisaties en van de Wet toezicht financiële verslaggeving, Staatscourant 28 juni 2012, nr. 13734;
 - Regeling houdende nadere regels ter uitvoering van de Wet financiële markten BES en het Besluit financiële markten BES (Regeling financiële markten BES 2012), Staatscourant 4 juni 2012, nr. 10818, laatst gewijzigd Staatscourant 28 september 2012, 19595;
 - Regeling van de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van 15 oktober 2012, AV/PB/2012/15288, tot wijziging van de Regeling Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling in verband met wijziging van de kostenregeling voor het jaar 2012, Staatscourant 23 oktober 2012, nr. 21365.

Indien een bezwaar, beroep of hoger beroep tegen een opgelegde heffing gegrond wordt verklaard, wordt het te restitueren bedrag in mindering gebracht op de baten uit heffingen.

Daarnaast biedt de Wet Invoering dwangsom en bestuurlijke boete de mogelijkheid boetes en dwangsommen op te leggen. Boetes worden als bate verantwoord zodra deze onherroepelijk zijn komen vast te staan. Dwangsommen worden pas na het uitbrengen van een invorderingsbeschikking als bate verantwoord. Om als bate te worden verantwoord, geldt voor boetes en dwangsommen tevens, dat het waarschijnlijk moet zijn dat de opgelegde boete of dwangsom door de AFM wordt ontvangen.

De pensioenpremies van de toegezegde bijdrageregeling en de toegezegde pensioenregeling worden als last genomen in het jaar waarop deze betrekking hebben, met uitzondering van de extra pensioenpremies ten behoeve van het herstelplan welke ten laste van de pensioenvoorziening komen. Tevens wordt bij herrekening van de benodigde pensioenvoorziening de eventuele dotatie c.q. vrijval in de staat van baten en lasten verwerkt.

De AFM is voor de uitvoering van haar wettelijke taken vrijgesteld van zowel vennootschapsbelasting als omzetbelasting.

Waarderingsgrondslagen voor de balans

De activa en verplichtingen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde tenzij anders vermeld.

IMMATERIËLE VASTE ACTIVA

De lasten voortvloeiende uit de voorbereiding op nieuw toe te kennen taken worden geactiveerd onder immateriële vaste activa zolang er nog geen wettelijke basis bestaat voor de doorberekening van deze lasten aan onder toezicht staande ondernemingen. Na het tot stand komen van een dergelijke wettelijke basis worden de geactiveerde lasten over een periode van vijf jaar in de heffingen voor die taak verrekend.

De ontwikkelde software onder de Immateriële Vaste Activa wordt gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs en wordt op basis van de geschatte economische levensduur lineair afgeschreven. Het verloop van de afschrijvingen houdt gelijke tred met de genoten economische voordelen in de verstreken perioden.

In de regel wordt de volgende afschrijvingstermijn gehanteerd:

- 3 jaar voor ontwikkelde maatwerksoftware.

MATERIËLE VASTE ACTIVA

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs en worden lineair over de verwachte economische levensduur afgeschreven.

In de regel worden de volgende afschrijvingstermijnen gehanteerd:

- 5 jaar voor inventaris;
- 3 jaar voor computerapparatuur en software;
- Verbouwingen: de resterende looptijd van het huurcontract.

De waardering van debiteuren en kortlopende vorderingen gebeurt tegen nominale waarde. Voor zover nodig wordt rekening gehouden met het risico van oninbaarheid.

FINANCIËLE VASTE ACTIVA

De financiële vaste activa worden gewaardeerd tegen nominale waarde en hebben een looptijd van meer dan 1 jaar. In verband met een presentatiewijziging wordt vanaf 2012 de rekening-courant trekkingsrecht Ministerie van Financiën onder financiële vaste activa verantwoord. Tot 2012 werd deze post verantwoord onder Liquide middelen, subcategorie banksaldi niet vrij opneembaar.

VOORZIENINGEN

Voorzieningen worden gevormd tegen verplichtingen die op balansdatum als waarschijnlijk of als vaststaand worden beschouwd, maar waarvan niet bekend is welke omvang zij hebben of wanneer zij worden afgewikkeld, maar die wel redelijkerwijs zijn in te schatten. Voorzieningen worden gewaardeerd tegen contante waarde, tenzij anders vermeld.

De AFM heeft de pensioenregeling ondergebracht bij een pensioenfonds. De belangrijkste kenmerken van de pensioenregeling en de uitvoeringsovereenkomst zijn als volgt:

- de opbouw van het pensioen gebeurt volgens het middelloonstelsel;
- jaarlijks worden de aanspraken van de actieve deelnemers op basis van de collectieve loonbijstellingen geïndexeerd;
- jaarlijks wordt aan de AFM de kostendekkende premie in rekening gebracht.

In overeenstemming met de RJ 271 richtlijn treft de AFM voorzieningen voor verplichtingen die samenhangen met de pensioenregeling, de jubileumregeling, de regeling pensioengratificaties en enkele andere regelingen. De voorzieningen die verband houden met de eerste drie genoemde regelingen zijn actuarieel berekend. In de berekening is rekening gehouden met de kansen op invaliditeit en ontslag. Bij de bepaling van de verplichtingen uit hoofde van de jubileum- en pensioengratificatieregeling wordt rekening gehouden met toekomstige elementen zoals verwachte salarisstijgingen.

De voorziening voor de pensioenregeling vloeit voort uit een herstelplan van het pensioenfonds en een voorgenomen aanvullende storting door de AFM vanwege een te lage dekkingsgraad van het pensioenvermogen dat nu nog deel uitmaakt van het pensioenfonds.

Bij de berekening van de voorzieningen op grond van RJ 271 zijn de volgende parameters gehanteerd:

Disconteringsvoet pensioenverplichtingen:

0,9% (gebaseerd op een duration van 2 jaar en op ondernemingsobligaties met kredietwaardigheid AA). *

Disconteringsvoet jubileumverplichtingen, pensioengratificaties en overige voorzieningen:

2,25% (gebaseerd op een duration van 8 jaar en op ondernemingsobligaties met kredietwaardigheid AA).

Toename salarissen:

Conform de huidige beloningsstructuur; hierbij is rekening gehouden met de mogelijkheid van promotie.

Looninflatie (alleen voor de berekening van jubileumverplichtingen en pensioengratificatie):

2,00%.

Sterftetafel:

AG prognosetafel 2062. Correctiefactoren behorende bij het gemiddelde salarisoniveau 'hoog'.

Pensioenleeftijd:

65 jaar.

De voormalige Wabb-reserve is gewaardeerd tegen nominale waarde. Een eventueel ongebruikt gebleven deel wordt op termijn gerestitueerd aan marktpartijen.

De voorziening uit hoofde van claims is gewaardeerd tegen nominale waarde.

* De betalingen ten behoeve van het herstelplan vinden de komende 5 jaren aan het begin van het jaar plaats. Hierdoor is de duration 2 jaar.

EXPLOITATIESALDI

Per 1 januari 2013 is de nieuwe Wet bekostiging financieel toezicht (Wbft) in werking getreden. In deze wet zijn in artikel 30 eerste en tweede lid overgangsbepalingen opgenomen over de wijze van verrekening van het exploitatiesaldo uit het voormalig bekostigingssysteem. De te verrekenen exploitatieverschillen uit 2012 en eerdere jaren worden in 2013 op basis van artikel 30 lid 1b Wbft conform de oude systematiek verrekend. In de overgangsbepaling artikel 30 lid 2 Wbft is opgenomen dat de minister kan bepalen om een deel van het exploitatiesaldo uit het voormalig bekostigingssysteem niet te verrekenen conform artikel 30 lid 1b Wbft maar om dat deel voor rekening van de Staat te laten komen.

TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

(bedragen in duizenden euro's, tenzij anders aangegeven)

Algemeen

Het exploitatietekort 2012 van afgerond € 0,2 miljoen is het resultaat van € 0,6 miljoen hogere lasten en € 0,4 miljoen hogere opbrengsten dan begroot. De hogere lasten zijn een combinatie van hogere personeelslasten (€ +2,2 miljoen), lagere overige bedrijfslasten (€ -0,9 miljoen), lagere afschrijvingslasten (€ -0,6 miljoen) en lagere financiële baten en lasten (€ -0,1 miljoen). De hogere baten zijn een combinatie van hogere opbrengsten uit heffingen (€ +3,3 miljoen) en boetes en dwangsommen (€ +1,3 miljoen) en een lagere overheidsbijdrage (€ -3,7 miljoen), lagere geactiveerde lasten ontwikkelde software (€ -0,2 miljoen) en lagere overige opbrengsten (€ -0,3 miljoen). Voor meer informatie wordt verwezen naar de betreffende onderdelen.

Het exploitatietekort 2012 bestaat uit een tekort in het doorlopend toezicht van € 0,7 miljoen en een overschot van € 0,5 miljoen bij de specifieke verrichtingen.

De relatie tussen het te verrekenen bedrag uit 2011 in 2012, van € 2,6 miljoen, het exploitatietekort 2012 van € 0,2 miljoen en het te verrekenen bedrag in 2013 van € 3,0 miljoen wordt getoond in de toelichting bij de tabel van onderdeel k (te verrekenen exploitatiesaldi).

a. HEFFINGEN

De heffingenopbrengsten zijn als volgt te specificeren:

	gerealiseerd 2012	Te heffen 2012			gerealiseerd 2011
		A	B	C=A+B	
		te verrekenen uit 2011 in 2012	begroting 2012	totaal te heffen 2012	
Heffingen doorlopend toezicht					
Het aanbieden van bancaire diensten, elektronisch geld en betaaldiensten	5.920	626	5.373	5.999	6.200
Het aanbieden van beleggingsobjecten	263	59	153	212	-1.081
Het aanbieden van krediet	967	-130	1.046	916	1.090
Het aanbieden van levensverzekeringen	6.629	2.885	4.325	7.210	3.276
Het uitvoeren van collectieve pensioenregelingen (Wft)	-	-96	81	-15	-
Het aanbieden van rechten van deelneming in een beleggingsinstelling	3.217	137	2.861	2.998	2.545
Het aanbieden van schadeverzekeringen	1.306	402	950	1.352	626
Het optreden als clearinginstelling	-	-27	-	-27	73
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - EP-houders	-	-10	35	25	-
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - exploitatie van een MTF	128	75	73	148	87
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - handelen niet voor publiek	189	-14	203	189	292
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - handelen voor publiek	3.602	164	3.546	3.710	4.816
Het verlenen van accountantsdiensten - auditorganisaties derde landen	16	5	19	24	8
Het verlenen van accountantsdiensten - accountantsorganisaties met OOB-klienten	5.982	1.178	4.675	5.853	4.602
Het verlenen van accountantsdiensten - accountantsorganisaties zonder OOB-klienten	1.885	277	1.586	1.863	2.076
Het adviseren en bemiddelen	7.879	-1.585	9.301	7.716	9.134
Het uitgeven van effecten - financiële verslaggeving	4.159	-323	3.853	3.530	4.767
Het uitgeven van effecten - deponeren van financiële verslaggeving	426	72	344	416	316
Het uitgeven van effecten - insider-meldingsregelingen	12	-124	112	-12	145
Het uitgeven van effecten - KGI	916	-60	903	843	484
Het uitgeven van effecten - klikplicht	46	21	26	47	11
Het uitgeven van effecten - melding zeggenschap	345	-216	542	326	400
Marktexploitanten	954	125	1.091	1.216	1.024
Pensioenuitvoerders - pensioenfondsen (Pw en Wvb)	1.616	-299	1.871	1.572	2.479
Pensioenuitvoerders - verzekeraars (Pw en Wvb)	1.045	-98	1.171	1.073	824
Totaal doorlopend toezicht	47.501	3.045	44.140	47.184	44.193

	gerealiseerd 2012	Te heffen 2012			gerealiseerd 2011
		A	B	C=A+B	
		te verrekenen uit 2011 in 2012	begroting 2012	totaal te heffen 2012	
Heffingen specifieke verrichtingen					
Het aanbieden van bancaire diensten, elektronisch geld en betaaldiensten	57	-	-	-	4
Het aanbieden van beleggingsobjecten	52	-	47	47	66
Het aanbieden van krediet	138	-	96	96	138
Het aanbieden van levensverzekeringen	1	-	-	-	2
Het aanbieden van rechten van deelneming in een beleggingsinstelling	430	-	556	556	375
Het aanbieden van schadeverzekeringen	56	-	64	64	57
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - EP-houders	66	-	78	78	59
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - exploitatie van een MTF	9	-	80	80	-2
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - handelen niet voor publiek	3	-	41	41	29
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - handelen voor publiek	467	-	462	462	464
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - vrijgestelden	12	-	17	17	5
Het verlenen van accountantsdiensten - auditorganisaties derde landen	216	-	26	26	5
Het verlenen van accountantsdiensten - accountantsorganisaties met OOB-klanten	-7	-	17	17	15
Het verlenen van accountantsdiensten - accountantsorganisaties zonder OOB-klanten	161	-	191	191	208
Het adviseren en bemiddelen	2.151	-	1.976	1.976	1.831
Het uitgeven van effecten - emissies	874	-	1.007	1.007	990
Het uitgeven van effecten - openbare biedingen	489	-433	460	27	256
Marktexploitanten	2	-	47	47	6
Het onderhouden van effectenafwikkelingsystemen	-	-	76	76	-
BES (Bonaire, Sint Eustatius, Saba) (Wfm BES en Wwft BES)	8	-	-	-	-
Totaal specifieke verrichtingen	5.186	-433	5.240	4.808	4.508
Totaal heffingen	52.687	2.612	49.380	51.992	48.701

Bij het merendeel van de toezichtactiviteiten vloeien de werkzaamheden voort uit het doorlopend toezicht. De lasten hiervan worden gedekt door jaarlijkse heffingen aan alle onder toezicht staande ondernemingen in een bepaalde subcategorie. De heffing in enig jaar is gebaseerd op twee componenten: (1) het te heffen bedrag uit de begroting van dat jaar en (2) het te verrekenen bedrag uit het voorafgaande jaar. Daarom is voor een goede vergelijking in bovenstaande tabel niet alleen de begroting opgenomen maar ook het te verrekenen bedrag uit 2011.

Het totaal te heffen bedrag slaat de AFM binnen de betreffende toezichtcategorie om via een vast bedrag per onderneming en/of een variabel tarief dat is gebaseerd op een heffingsmaatstaf. De aard van deze maatstaf verschilt per categorie (FTE's, balanstotaal en Bruto Premie Inkomen). Binnen een categorie verschilt de hoogte van de maatstaf, meestal al naar gelang de grootte van de individuele onderneming. In 2012 is € 52,7 miljoen aan heffingsopbrengsten gerealiseerd. Dit is € 0,7 miljoen meer dan het te heffen bedrag van € 52,0 miljoen (kolom C). De hogere opbrengst ten opzichte van het te heffen bedrag heeft voor € 0,3 miljoen betrekking op het doorlopend toezicht en voor € 0,4 miljoen op specifieke verrichtingen.

Het verschil tussen het totaal te heffen bedrag en de realisatie 2012 voor doorlopend toezicht ad € 0,3 miljoen hangt grotendeels samen met onvoorziene mutaties in de populatie en maatstaven van onder toezicht staande ondernemingen waarop de heffingen betrekking hebben. Daarnaast heeft de minister van Financiën bij de instemming met de AFM jaarrekening 2011 besloten om het exploitatietekort bij de categorie aanbieders van beleggingsobjecten van € 0,1 miljoen over 2011 niet in de tarieven te verdisconteren. Dit tekort is in 2012 door de overheid vergoed. Een toelichting op de verschillen per toezichtcategorie maakt deel uit van de toelichting op de exploitatiesaldi bij onderdeel k.

In de gevallen waarin de AFM specifieke toezichthandelingen verricht voor onder toezicht staande ondernemingen worden daarvoor afzonderlijke bedragen in rekening gebracht. Dat kan bij activiteiten die gekoppeld zijn aan concrete verzoeken of acties van ondernemingen, bijvoorbeeld bij aanvragen voor vergunningen, registraties, ontheffingen, bestuurderstoetsingen en beoordelingen van openbare biedingen of emissieprospectussen. Deze heffingstarieven zijn in principe kostendekkend en zijn vastgesteld door de minister van Financiën en de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

In 2012 zijn vooral de heffingsopbrengsten uit specifieke toezichthandelingen bij de categorieën 'het uitgeven van effecten - openbare biedingen', 'het verlenen van accountantsdiensten - auditororganisaties derde landen' en 'het adviseren en bemiddelen' hoger dan begroot. Bij de eerste categorie wordt het exploitatiesaldo uit het voorgaande jaar niet meegenomen in de tariefsbepaling. De hogere opbrengst bij de auditororganisaties derde landen en adviseurs en bemiddelaars wordt grotendeels veroorzaakt door een hoger aantal personentoetsingen dan begroot.

De heffingsopbrengsten uit specifieke verrichtingen zijn van € 4,5 miljoen in 2011 gestegen naar € 5,2 miljoen als gevolg van een groter aantal aanvragen en doordat een aantal tarieven in 2012 hoger is vastgesteld.

b. OVERHEIDSBIJDRAGEN

De overheidsbijdragen, die afkomstig zijn van het Ministerie van Financiën, zijn als volgt te specificeren:

	2012	begroting 2012	2011
Overheidsbijdrage doorlopend toezicht			
Het aanbieden van bancaire diensten, elektronisch geld en betaaldiensten	119	480	282
Het aanbieden van beleggingsobjecten	1.146	770	1.494
Het aanbieden van krediet	376	498	448
Het aanbieden van levensverzekeringen	295	190	83
Het uitvoeren van collectieve pensioenregelingen (Wft)	-	1	-
Het aanbieden van rechten van deelneming in een beleggingsinstelling	1.028	1.815	1.765
Het aanbieden van schadeverzekeringen	7	142	28
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - EP-houders	28	35	4
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - exploitatie van een MTF	6	5	4
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - handelen niet voor publiek	64	31	39
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - handelen voor publiek	1.843	1.370	1.182
Het verlenen van accountantsdiensten - accountantsorganisaties met OOB-klanten	564	700	784
Het verlenen van accountantsdiensten - accountantsorganisaties zonder OOB-klanten	21	186	88
Het verlenen van accountantsdiensten - auditororganisaties derde landen	-	6	116
Het adviseren en bemiddelen	4.682	5.897	5.873
Het uitgeven van effecten - financiële verslaggeving	141	289	244
Het uitgeven van effecten - deponeren van financiële verslaggeving	56	60	121
Het uitgeven van effecten - insider-meldingsregelingen	18	17	15
Het uitgeven van effecten - KGI	148	196	226
Het uitgeven van effecten - klikplicht	68	107	83
Het uitgeven van effecten - marktmanipulatie	2.547	3.056	3.231
Het uitgeven van effecten - melding zeggenschap	6	28	29
Het uitgeven van effecten - publicisten	89	182	108
Het uitgeven van effecten - voorwetenschap	4.181	3.167	3.318
Marktexploitanten	1	-	-
Het onderhouden van effectenafwikkelingsystemen	323	511	335
Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft)	117	227	88
Het bemiddelen in opvorderbare gelden	1	62	25
Pensioenuitvoerders - pensioenfondsen (Pw en Wvb)	11	103	50
Pensioenuitvoerders - verzekeraars (Pw en Wvb)	60	111	92
BES (Bonaire, Sint Eustatius, Saba) (Wfm BES en Wwft BES)	287	309	68
Credit Rating Agencies	108	295	280
Wet handhaving consumentenbescherming (Whc)	1.108	1.814	1.296
Totaal doorlopend toezicht	19.449	22.660	21.800

	2012	begroting 2012	2011
Overheidsbijdrage specifieke verrichtingen			
Het aanbieden van beleggingsobjecten	-	4	-
Het verlenen van accountantsdiensten - auditororganisaties derde landen	-	5	-
Het adviseren en bemiddelen	-	2	4
Het uitgeven van effecten - emissies	2.647	3.213	3.121
Het uitgeven van effecten - openbare biedingen	12	11	8
Het onderhouden van effectenafwikkelingsystemen	1	-	50
BES (Bonaire, Sint Eustatius, Saba) (Wfm BES en Wwft BES)	2	26	-
Credit Rating Agencies	-	-	5
Totaal specifieke verrichtingen	2.663	3.260	3.189
Vorbereiden van wet- en regelgeving, consumentenvoorlichting en overig niet toezicht	3.472	3.368	3.702
Totaal overheidsbijdragen	25.584	29.288	28.691

De overheidsbijdrage dekt onder meer de lasten van repressieve handhaving, dat wil zeggen de toezichtlasten die de AFM maakt wanneer zij een redelijk vermoeden heeft van een strafbaar feit of het overtreden van een bestuurlijk gestelde norm. De lasten en dus ook de overheidsbijdrage voor repressieve handhaving zijn ten opzichte van 2011 met € 1,9 miljoen gedaald tot een bedrag van € 16,5 miljoen in 2012.

Ook draagt de overheid de lasten van een aantal toezichttaken ongeacht of deze werkzaamheden repressief zijn. Dit betreft de lasten van het toezicht op marktmanipulatie, het toezicht op publicisten, het toezicht op de handel met voorwetenschap, het toezicht op het onderhouden van effectenafwikkelingsystemen, het toezicht op de naleving van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme, het toezicht op Credit Rating Agencies, het toezicht op de naleving van de Wet handhaving consumentenbescherming, de voorbereiding van het toezicht op beheerders van alternatieve beleggingsfondsen (AIFM) en een deel van de lasten van het toezicht op emissies en het toezicht op BES (Bonaire, Sint Eustatius, Saba). Daarnaast vergoedt de overheid de lasten die de AFM maakt voor de voorbereiding van wet- en regelgeving en voor een aantal andere activiteiten waarvoor onvoldoende wettelijke basis bestaat om deze in de heffingsgrondslag te betrekken.

In de overheidsbijdrage 2012 is een extra bijdrage van € 0,1 miljoen opgenomen die betrekking heeft op het te verrekenen tekort uit 2011 van de categorie aanbieders van beleggingsobjecten. Bij de instemming met de AFM jaarrekening 2011 heeft de minister van Financiën besloten om dit bedrag niet in de tarieven te verdisconteren, maar door de overheid te laten vergoeden.

De toelichting op grote afwijkingen in de overheidsbijdrage per toezichtcategorie maakt deel uit van de toelichting op de exploitatieverschillen die is terug te vinden bij onderdeel k.

c. OVERIGE OPBRENGSTEN

	2012	begroting 2012	2011
Huuropbrengsten	803	978	633
Doorbelaste servicelasten	134	-	154
Detacheringen	150	-	218
Overige	135	505	253
Totaal overige opbrengsten	1.222	1.483	1.258

De huuropbrengst heeft betrekking op de onderverhuur van een deel van het door de AFM gehuurde kantoorpand. Sinds 2010 wordt de 5e verdieping onderverhuurd en sinds 2011 ook een gedeelte van de 4e verdieping. De doorbelaste servicelasten aan de huurder zijn begroot onder 'huuropbrengsten' maar zijn verantwoord onder 'doorbelaste servicelasten'. Dit verklaart de verschuiving van opbrengsten ten opzichte van de begroting.

Onder 'overige' worden onder meer opbrengsten verantwoord die betrekking hebben op het doorberekenen van advieslasten aan de Nederlandsche Bank. Deze advieslasten zijn lager dan begroot doordat het aantal adviesuren voor betrouwbaarheids- en geschiktheidstoetsingen die in rekening zijn gebracht lager is dan verwacht. Ten opzichte van 2011 zijn de overige opbrengsten lager doordat het AFM voorzitterschap van IFIAR beëindigd is en de AFM niet langer werkzaamheden verricht voor de Nederlandsche Bank in het kader van het opleggen van heffingen voor het prudentieel toezicht.

d. GEACTIVEERDE LASTEN

De geactiveerde lasten ontwikkelde software betreffen geactiveerde uren die door AFM-personeel zijn besteed aan het in eigen beheer ontwikkelen van software. In tegenstelling tot hetgeen is begroot, heeft dit zich in 2012 niet voorgedaan. De geactiveerde lasten vallen hierdoor € 0,2 miljoen lager uit.

e. PERSONEELSLASTEN

De personeelslasten zijn als volgt te specificeren:

	2012	begroting 2012	2011
Salarissen	38.061	40.975	35.423
Sociale lasten	4.894	4.561	4.055
Pensioenlasten*	11.673	7.943	13.446
Inhuur tijdelijke arbeidskrachten	2.603	1.021	1.995
Overige personeelslasten	3.816	4.331	3.789
Totaal personeelslasten	61.048	58.831	58.708

De personeelslasten zijn € 2,2 miljoen hoger dan begroot. Voornamelijk als gevolg van hogere pensioenlasten. De lagere dan begrote realisatie van de salarislasten van € 2,9 miljoen wordt enerzijds verklaard door een lagere vaste personele bezetting en anderzijds door lagere gemiddelde salarislasten. Dit wordt onder meer veroorzaakt doordat de collectieve salarisverhoging (inflatiecorrectie) per 1 juli lager is uitgevallen dan begroot. De hogere dan begrote realisatie van tijdelijke inhuur wordt voornamelijk veroorzaakt door een project dat gericht is op de verbetering van de ICT-infrastructuur van de AFM. Ondanks de lagere personele bezetting zijn de sociale lasten € 0,3 miljoen hoger dan begroot. Dit is het gevolg van gestegen wettelijke percentages en grondslagen.

De overige personeelslasten zijn € 0,5 miljoen lager omdat de lasten voor opleidingen en werving en selectie lager zijn dan begroot.

De personeelslasten zijn € 2,3 miljoen hoger dan in 2011, grotendeels veroorzaakt door hogere salarislasten als gevolg van een gestegen personele bezetting. De gemiddelde personele bezetting van fte's in dienst is gestegen van 483 fte in 2011 naar 526 fte in 2012. De gemiddelde personele bezetting inclusief tijdelijke inhuur is gestegen van 495 fte in 2011 naar 549 fte in 2012.

* De pensioenlasten worden hierna toegelicht bij de tabel 'specificatie van de pensioenlasten'.

De verdeling van het gemiddeld aantal werknemers in dienst op fte-basis naar organisatie-indeling is als volgt:

	2012	begroting 2012	2011
Financiële Dienstverlening	215	202	186
Kapitaalmarkten	93	105	90
Directe Toezichtondersteuning	109	116	98
Bedrijfsvoering	109	114	109
Totaal gemiddeld aantal werknemers op fte-basis	526	537	483

SPECIFICATIE VAN DE PENSIOENLASTEN

	2012	begroting 2012	2011
Netto-pensioenpremie pensioenfonds*	8.702	7.821	7.151
Dotatie pensioenvoorziening	2.929	87	6.253
Pensioenpremie toegezegde bijdrageregeling	43	35	43
Totaal pensioenlasten	11.673	7.943	13.446

De pensioenlasten zijn € 3,7 miljoen hoger dan begroot. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door een hogere pensioenpremie en een niet begrote dotatie aan de pensioenvoorziening. De pensioenpremie is € 0,9 miljoen hoger doordat de werkelijke rekenrente 2012 lager ligt dan de rekenrente waarop de pensioenpremie in de begroting is gebaseerd. De dotatie aan de pensioenvoorziening is daarnaast € 2,8 miljoen hoger dan begroot als gevolg van het feit dat het pensioenvermogen naar verwachting langer dan eerder voorzien in een reservetekortsituatie verkeert. Voor een nadere toelichting hierop wordt verwezen naar de toelichting bij de pensioenvoorziening (zie toelichting bij onderdeel o).

De pensioenlasten zijn € 1,8 miljoen lager dan in 2011. Dit is het saldo van een hogere pensioenpremie en een lagere dotatie aan de pensioenvoorziening. De hogere pensioenpremie in 2012 wordt veroorzaakt door een gestegen personele bezetting en een lagere rekenrente. De dotatie is in 2012 lager doordat er in 2011 een dotatie van € 6,0 miljoen heeft plaatsgevonden als gevolg van een voorgenomen extra storting ter compensatie voor de dekingsgraad.

Zowel in 2012 als in 2011 had de AFM voor één personeelslid een afzonderlijke pensioenregeling op basis van een toegezegde bijdrageregeling.

* De netto-pensioenpremie betreft aan het pensioenfonds betaalde pensioenpremies minus de eigen pensioenbijdrage van de medewerkers van de AFM.

BEZOLDIGING BESTUUR EN RAAD VAN TOEZICHT EN ENKELE ANDERE FUNCTIONARISSEN*(bedragen in euro's)*

De AFM is als zelfstandig bestuursorgaan (ZBO) uit hoofde van de Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens (Wopt) verplicht de bezoldigingen van bestuurders en van enkele andere functionarissen te rapporteren.

De rapportage uit hoofde van de Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens (Wopt) is als volgt:

WOPT-TABEL

2012					
	dagen in dienst	belastbaar loon	pensioenpremie		totaal
Bestuur					
R. Gerritse	366	294.882	182.981		477.863
G.J. Everts	366	224.705	71.389		296.094
Th.F. Kockelkoren	366	294.247	42.991		337.238
H.W.O.L.M. Korte	366	223.362	122.980		346.342
R.H. Maatman	213	214.328	72.780		287.108
Overige functionarissen					
Hoofd	366	159.932	60.072		220.004
Hoofd	366	80.339	43.649		123.988
Senior medewerker	366	139.309	62.069		201.378
2011					
	dagen in dienst	belastbaar loon	pensioenpremie	vergoeding lidmaatschap commissies	totaal
Bestuur					
R. Gerritse	245	195.694	110.528	-	306.222
G.J. Everts	107	63.418	14.579	6.667	84.664
Th.F. Kockelkoren	365	287.596	42.866	-	330.462
H.W.O.L.M. Korte	365	216.244	107.642	-	323.886
R.H. Maatman	365	265.317	115.836	-	381.153
Overige functionarissen					
Hoofd	365	163.899	49.623	-	213.522
Hoofd	365	114.795	55.933	-	170.728
Senior medewerker	365	134.997	53.023	-	188.020

De beloning van de bestuurders en van enkele andere functionarissen van de AFM bedraagt meer dan het gemiddelde belastbare loon van de ministers zoals jaarlijks wordt vastgesteld door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Voor 2012 is het Wopt-normbedrag inclusief pensioenpremie vastgesteld op € 194.000 zoals gepubliceerd in de Staatscourant nr. 3365 van 11 februari 2013. Deze hogere beloning hangt samen met het feit dat de toezichthoudende taken van de AFM een specialistisch karakter hebben. Bij het aantrekken van medewerkers concurreert de AFM daardoor met de financiële sector. De AFM zoekt deskundige en ervaren medewerkers en

bestuurders met een achtergrond als (register)accountant, specialist in financieel recht, financieel analist, effecten-specialist en dergelijke, en met werkervaring bij grote accountantskantoren, advocatenkantoren of financiële ondernemingen. De beloningen dienen dan ook in een redelijke verhouding te staan tot arbeidsvoorwaarden voor dergelijke functies. Voor de beloningen van de bestuurders geldt dat deze, na te zijn vastgesteld door de Raad van Toezicht, de instemming behoeven van de minister van Financiën. De minister heeft voor het laatst in zijn brief van 16 mei 2011 aan de Tweede Kamer het beloningsbeleid t.a.v. de bestuurders van de AFM uiteengezet. Voor de bestuurders is tevens de brief van de minister van 8 juni 2007 aan de Tweede Kamer relevant.

De berekening van de pensioenpremie vindt plaats op individuele basis (en dus niet, zoals bij veel andere pensioenfondsen gebruikelijk is, op basis van een doorsneepremie). Door de berekening op individuele basis ontstaan ten opzichte van gelijke salarissen verschillen tussen de premiebedragen afhankelijk van leeftijd en eerder in het pensioenfonds opgebouwde rechten. Voor oudere werknemers zijn de zo berekende premies hoog, voor jongeren laag, terwijl dit bij een doorsneepremie voor beiden gemiddeld zou zijn. Zo zou bij een doorsneepremiebenadering de pensioenpremie voor de AFM ten behoeve van de heer Gerritse in 2012 circa € 93.000 bedragen. De gerapporteerde pensioenpremie betreft de bruto betaalde premie. De eigen bijdrage is verwerkt in het belastbaar loon.

Het tweede hoofd in de Wopt-tabel is opgenomen omdat zijn totaal aan bezoldiging in 2012 op fulltime basis hoger was dan het Wopt-normbedrag. De bezoldiging van de senior medewerker leidt tot verantwoording in de tabel door het gecombineerde effect van (naast het reguliere salaris) een persoonlijke toeslag die is overeengekomen bij overgang c.q. indiensttreding en een eenmalige jubileumuitkering. De heer Everts was tot 31 augustus 2011 lid van de Commissie Financiële Verslaggeving van de AFM.

Bestuursleden en directeuren hebben in 2011 en in 2012 geen uitkeringen ontvangen in de vorm van bonussen of in verband met het beëindigen van een dienstverband.

	2012		2011	
	vaste jaarlijkse vergoeding	vergoeding lidmaatschap commissies	vaste jaarlijkse vergoeding	vergoeding lidmaatschap commissies
Raad van Toezicht				
G.A. Möller	30.000	-	30.000	-
D.C.C. van Everdingen	25.000	-	25.000	-
B.J.H.S. Feilzer (vanaf 1 februari 2011)	25.000	-	22.917	-
H.M. Prast	25.000	-	25.000	-
J.C.M. Schönfeld (vanaf 1 augustus 2012)	10.417	17.125	-	5.058
J.S.T. Tiemstra (tot 31 januari 2012)	2.083	11.957	25.000	10.115
Totaal	117.500	29.082	127.917	15.173

De minister van Financiën stelt de bezoldiging van de leden van de Raad van Toezicht vast.

De vermelde vergoeding lidmaatschap commissies is de gefactureerde en betaalde vergoeding betreffende lidmaatschap commissies in het betreffende jaar inclusief eventuele BTW. De heer Tiemstra is lid van de Commissie financiële verslaggeving & accountancy. De heer Schönfeld was tot 1 oktober 2012 lid van de Commissie financiële verslaggeving & accountancy van de AFM.

f. AFSCHRIJVINGSLAST VASTE ACTIVA

	2012	begroting 2012	2011
Geactiveerde voorbereidingskosten	-	-	2.405
Geactiveerde ontwikkelde software	1.491	1.475	1.564
Totaal afschrijvingslasten immateriële vaste activa	1.491	1.475	3.969
Verbouwingen	401	432	347
Inventaris	297	375	593
Computerapparatuur & software	1.440	1.909	1.445
Totaal afschrijvingslasten materiële vaste activa	2.138	2.716	2.386
Totaal afschrijvingslasten vaste activa	3.629	4.191	6.355

De afschrijvingslasten op immateriële vaste activa zijn nagenoeg gelijk aan de begroting. Dit is het saldo van (1) lagere dan begrote afschrijvingslasten van ontwikkelde software als gevolg van een latere start van een aantal informatiseringprojecten en (2) hogere afschrijvingslasten ontwikkelde software als gevolg van een herclassificatie van materiële vaste activa naar immateriële vaste activa. Met deze herclassificatie uit 2011 is bij het opstellen van de begroting geen rekening gehouden.

De voorbereidingskosten nieuwe taken zijn in 2011 volledig afgeschreven. Met name als gevolg hiervan dalen de afschrijvingslasten immateriële vaste activa met € 2,4 miljoen ten opzichte van 2011.

De afschrijvingen op materiële vaste activa komen € 0,6 miljoen lager uit dan begroot. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door lagere afschrijvingslasten voor computerapparatuur en software. Dit is het gevolg van lagere dan begrote investeringen in de IT-infrastructuur, hard- en software ten behoeve van Het Nieuwe Werken bij de AFM en standaard software. Daarnaast zorgt de eerdergenoemde herclassificatie van materiële vaste activa naar immateriële vaste activa voor lagere afschrijvingen op deze post. De afschrijvingen op inventaris vallen lager uit dan begroot doordat de in 2012 geplande investeringen in de (aanpassing van) werkplekken ten behoeve van Het Nieuwe Werken grotendeels zijn doorgeschoven naar 2013.

De afschrijvingslasten op materiële vaste activa zijn ten opzichte van 2011 € 0,2 miljoen lager als gevolg van lagere afschrijvingen op de inventaris. Deze daling wordt veroorzaakt doordat een deel van de inventaris in de loop van 2011 volledig was afgeschreven.

g. OVERIGE BEDRIJFSLASTEN

	2012	begroting 2012	2011
Huisvestingslasten	5.438	5.623	5.344
Advieslasten	2.851	3.900	3.191
Informatiseringslasten	4.601	3.438	4.225
Algemene lasten	3.476	4.342	2.431
Totaal overige bedrijfslasten	16.366	17.303	15.191

De overige bedrijfslasten bedragen € 16,4 miljoen en zijn € 0,9 miljoen lager dan begroot. Dit is het saldo van lagere advieslasten en algemene lasten en hogere informatiseringlasten.

De advieslasten zijn € 1,0 miljoen lager dan begroot doordat AFM-breed minder advies is ingehuurd. De algemene lasten zijn € 0,9 miljoen lager dan begroot. Dit wordt in belangrijke mate veroorzaakt door een vrijval van de voorziening uit hoofde van claims en een vrijval van een deel van de voorziening voor mogelijke oninbaarheid van vorderingen als gevolg van verbeterd betaalgedrag. Van de heffingen 2011 was per einde 2012 0,5% nog onbetaald.

De informatiseringslasten zijn € 1,2 miljoen hoger dan begroot. Dit is voornamelijk het gevolg van hogere lasten voor hard- en software onderhoud (€ +0,7 miljoen) vanwege een onvoorziene toename van het aantal licenties en onderhoudscontracten en daarnaast hogere kosten voor 'datavendors' (€ +0,3 miljoen) die samenhangen met een stijging van het aantal gebruikers en tijdelijk dubbele lasten in verband met de overgang naar nieuwe systemen.

In 2011 bedroegen de overige bedrijfslasten € 15,2 miljoen. Dat is € 1,2 miljoen lager dan in 2012. Dit wordt grotendeels veroorzaakt doordat er in 2011 een grotere vrijval dan in 2012 heeft plaatsgevonden op de voorziening voor mogelijke oninbaarheid van vorderingen.

LASTEN CERTIFICEREND ACCOUNTANT

De lasten van de controle door de certificerend accountant zijn opgenomen onder de algemene lasten.

De onderverdeling van deze lasten naar soort vergoeding is als volgt:

	2012	begroting 2012	2011
Honoraria voor de controle van de jaarrekening	157	175	228
Honoraria voor andere niet-controlediensten	16	-	21
Totaal lasten certificerend accountant	173	175	249

De honoraria voor andere niet-controlediensten bestaan uit de lasten van het regulier jaarlijks onderzoek naar de kosten en declaraties van het bestuur.

De realisatie van de lasten van de certificerend accountant ten opzichte van 2011 is voornamelijk gedaald als gevolg van een vrijval van de reservering van de honoraria voor de controle van de jaarrekening 2011. Tevens heeft in 2011 een EDP-audit plaatsgevonden.

h. FINANCIËLE BATEN EN LASTEN

	2012	begroting 2012	2011
Interestlasten	216	206	253
Interestbaten	256	162	243
Totaal financiële baten en lasten	-40	44	10

De financiële baten en lasten zijn € 0,1 miljoen gunstiger dan begroot. Dit is voornamelijk het gevolg van hogere interestbaten uit wettelijke rentes op te laat betaalde heffingen. Per saldo is in 2012 sprake van een bate.

LASTEN PER TOEZICHTCATEGORIE

In onderstaande tabel worden de gerealiseerde lasten, begrote lasten en de lasten van het voorgaand boekjaar per toezichtcategorie weergegeven.

	2012	begroting 2012	2011
Doorlopend toezicht op:			
Het aanbieden van bancaire diensten, elektronisch geld en betaaldiensten	7.242	5.853	6.024
Het aanbieden van beleggingsobjecten	1.562	923	118
Het aanbieden van krediet	1.451	1.544	1.976
Het aanbieden van levensverzekeringen	6.659	4.515	5.070
Het uitvoeren van collectieve pensioenregelingen (Wft)	25	82	46
Het aanbieden van rechten van deelneming in een beleggingsinstelling	3.837	4.676	4.937
Het aanbieden van schadeverzekeringen	1.512	1.092	1.272
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - handelen niet voor publiek	357	234	236
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - handelen voor publiek	6.200	4.916	5.478
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - exploitatie van een MTF	59	78	52
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - EP-houders	95	70	52
Het verlenen van accountantsdiensten - accountantsorganisaties met OOB-klienten	5.349	5.375	5.587
Het verlenen van accountantsdiensten - accountantsorganisaties zonder OOB-klienten	1.110	1.773	1.429
Het verlenen van accountantsdiensten - auditororganisaties derde landen	21	25	5
Het adviseren en bemiddelen	16.112	15.198	13.933
Het uitgeven van effecten - financiële verslaggeving	3.290	4.142	3.781
Het uitgeven van effecten - deponeren van financiële verslaggeving	227	404	497
Het uitgeven van effecten - KGI	624	1.098	802
Het uitgeven van effecten - klikplicht	90	133	105
Het uitgeven van effecten - marktmanipulatie	2.620	3.056	3.255
Het uitgeven van effecten - publicisten	89	182	108
Het uitgeven van effecten - voorwetenschap	4.192	3.167	3.318
Het uitgeven van effecten - insider-meldingsregelingen	116	129	120
Het uitgeven van effecten - melding zeggenschap	341	570	392
Marktexploitanten	916	1.091	1.035
Het onderhouden van effectenafwikkelingsystemen	323	511	335
Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft)	117	227	88
Het bemiddelen in opvorderbare gelden	1	62	25
Credit Rating Agencies	108	295	280
Pensioenuitvoerders - pensioenfondsen (Pw en Wvb)	1.830	1.974	1.841
Pensioenuitvoerders - verzekeraars (Pw en Wvb)	1.021	1.282	1.045
Wet handhaving consumentenbescherming (Whc)	1.108	1.814	1.296
BES (Bonaire, Sint Eustatius, Saba) (Wfm BES en Wwft BES)	287	309	68
Totale lasten doorlopend toezicht	68.889	66.799	64.608

	2012	begroting 2012	2011
Specifieke verrichtingen voor:			
Het aanbieden van bancaire diensten, elektronisch geld en betaaldiensten	20	-	2
Het aanbieden van beleggingsobjecten	72	50	53
Het aanbieden van krediet	69	96	68
Het aanbieden van rechten van deelneming in een beleggingsinstelling	308	556	343
Het aanbieden van schadeverzekeringen	15	64	20
Het aanbieden van levensverzekeringen	-	-	5
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - handelen niet voor publiek	18	41	40
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - handelen voor publiek	437	462	378
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - exploitatie van een MTF	9	80	15
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - EP-houders	87	78	110
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - vrijgestelden	9	17	19
Het verlenen van accountantsdiensten - accountantsorganisaties met OOB-klienten	11	17	19
Het verlenen van accountantsdiensten - accountantsorganisaties zonder OOB-klienten	161	191	316
Het verlenen van accountantsdiensten - auditororganisaties derde landen	56	30	12
Het adviseren en bemiddelen	1.839	1.978	1.696
Het uitgeven van effecten - emissies	3.576	4.220	4.111
Het uitgeven van effecten - openbare biedingen	722	471	425
Marktexploitanten	2	47	80
Het onderhouden van effectenafwikkelingsystemen	1	76	50
Credit Rating Agencies	-	-	5
BES (Bonaire, Sint Eustatius, Saba) (Wfm BES en Wwft BES)	10	26	-
Totale lasten specifieke verrichtingen	7.423	8.500	7.766
Totale lasten van alle toezichtcategorieën	76.312	75.299	72.373
Afschrijvingslasten nieuwe taken	-	-	2.405
Geactiveerde lasten ontwikkelde software	-	220	243
Vorbereiden van wet- en regelgeving, consumentenvoorlichting en overig niet toezicht	4.691	4.851	5.242
Som der lasten	81.003	80.370	80.264

TOELICHTING OP DE LASTEN PER TOEZICHTCATEGORIE

Het uitgangspunt van de bekostigingssystematiek voor de toezichthouders op de financiële markten is dat min of meer homogene groepen onder toezicht staande ondernemingen alleen betalen voor het toezicht op de ondernemingen binnen die groep. Kruissubsidiëring tussen verschillende groepen wordt zeker tot en met 2012 aan de hand van een fijnmazig kostentoedelingssysteem vermeden. De toerekening van de lasten aan toezichtcategorieën vindt plaats in de procentuele verhouding van het aantal directe toezichten per toezichtcategorie. Directe toezichten zijn gedefinieerd als uren voortkomend uit de voorbereiding op of uitvoering van toezicht dat direct toerekenbaar is aan een of meer toezichtcategorieën. Een aantal lastencomponenten wordt niet via de directe uren aan de toezichtcategorieën toegerekend, maar rechtstreeks. Hieronder vallen:

- (1) De dotatie aan de voorziening voor de oninbaarheid van vorderingen;
- (2) De rentelasten die samenhangen met de financiering van de geactiveerde voorbereidingskosten;
- (3) De lasten die voortvloeien uit contracten boven de € 100.000,- worden rechtstreeks aan de toezichtcategorie(ën) doorberekend waarop ze betrekking hebben. Hierbij geldt onder meer dat zowel de totale lasten van het contract als het gedeelte dat aan een bepaalde toezichtcategorie wordt toegerekend minimaal € 100.000,- bedraagt;
- (4) De lasten waarvoor onvoldoende wettelijke basis bestaat om deze in de heffingsgrondslag te betrekken. Deze lasten worden geheel toegerekend aan de daarvoor bedoelde toezichtcategorie "Voorbereiden van wet- en regelgeving, consumentenvoorlichting en overig niet toezicht";
- (5) De afschrijving op geactiveerde voorbereidingskosten. Deze lastencomponent is niet in onderliggende lasten per toezichtcategorie opgenomen, maar wordt apart vermeld.

De begrote lasten per toezichtcategorie zijn gebaseerd op de begrote lasten van de AFM en de begrote directe toezichten per toezichtcategorie. De gerealiseerde lasten per toezichtcategorie kunnen afwijken van de begroting als gevolg van een drietal factoren: (1) een verschil tussen begroting en realisatie van de totale lasten van de AFM, (2) een verschil tussen begroting en realisatie van de procentuele verhouding in het aantal directe toezichten per toezichtcategorie en (3) een verschil tussen begroting en realisatie van de direct toerekenbare posten.

Er zit verschil tussen de begroting en de realisatie voor wat betreft de urenverdeling per toezichtcategorie. Dit is logisch omdat de begroting een inschatting betreft. Tijdens het begrotingsjaar past de AFM haar toezichtinspanning aan de ontwikkelingen in de markt aan. Zij reageert op incidenten en speelt in op trends die de aandacht van de toezichthouder vergen. De dynamiek van de markt maakt dat de toezichtinspanning per toezichtcategorie hierdoor afwijkt van wat bij de opstelling van de begroting voorzien was. Met de hierdoor optredende afwijkingen in de lasten per toezichtcategorie is daarom expliciet rekening gehouden in de bekostigingssystematiek van de AFM. De verschillen tussen de begrote en gerealiseerde lasten per toezichtcategorie in een jaar worden in het opvolgende jaar in de heffingen verrekend. Aanmerkelijke verschillen met de begroting die ontstaan tijdens de begrotingsuitvoering worden volgens afspraak gedurende het jaar gemeld aan de ministers van Financiën en van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en aan het Adviserend panel van vertegenwoordigende organisaties.

De toelichting op de afwijkingen in de lasten per toezichtcategorie maakt onderdeel uit van de toelichting bij onderdeel 'k' (Te verrekenen exploitatiesaldi).

TOELICHTING OP DE BALANS

(bedragen in duizenden euro's, tenzij anders aangegeven)

i. IMMATERIËLE VASTE ACTIVA

Dit betreft de geactiveerde lasten van door de AFM ontwikkelde of aangeschafte maatwerksoftware.

Het verloop is als volgt:

	2012	2011
Stand per 1 januari	2.756	4.161
Herclassificatie	-	1.068
Investeringsen	47	1.495
Afschrijvingen	-1.491	-3.969
Stand per 31 december	1.312	2.756
<i>Uitlopende geheel afgeschreven immateriële vaste activa</i>		
Aanschafwaarde	-101	-17.061
Afschrijvingen	101	17.061
Cumulatieve aanschafwaarde	4.666	4.720
Cumulatieve afschrijvingen	-3.354	-1.965
Boekwaarde per 31 december	1.312	2.756

De specificatie hiervan luidt als volgt:

	stand per 31 december 2011	investeringsen	afschrijving	stand per 31 december 2012
Applicaties voor het opleggen van heffingen	74	-	-74	-
Toezicht ondersteunende applicatie	2.018	-	-922	1.096
Overige maatwerksoftware	664	47	-496	215
Totaal ontwikkelde software	2.756	47	-1.491	1.312
Totaal immateriële vaste activa	2.756	47	-1.491	1.312

De uitlopende geheel afgeschreven immateriële vaste activa betreffen geactiveerde maatwerksoftware die in de afschrijvingsperiode conform de bekostigingssystematiek in de tarieven van de heffingen zijn verwerkt.

Investeringsen in software die specifiek voor de AFM is ontwikkeld en geen betrekking hebben op de toezicht ondersteunende applicatie worden onder "overige maatwerksoftware" verantwoord.

Voor de in de balans opgenomen immateriële vaste activa (ontwikkelingslasten) dient krachtens Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek ter grootte van de boekwaarde een wettelijke reserve te worden aangehouden. Het is de AFM echter niet toegestaan om eigen vermogen aan te houden. Om deze reden hebben wij geen wettelijke reserve gevormd.

j. MATERIËLE VASTE ACTIVA

Het verloop is als volgt:

	2012	2011
Stand per 1 januari	5.504	7.569
Herclassificatie	-	-1.068
Investerings	1.105	1.425
Afschrijvingen	-2.138	-2.386
Desinvesteringen	-	-34
Stand per 31 december	4.471	5.504
Cumulatieve aanschafwaarde	32.503	31.398
Cumulatieve afschrijvingen	-28.032	-25.893
Boekwaarde per 31 december	4.471	5.504

De specificatie luidt als volgt:

	stand per 31 december 2011	investerings	afschrijving	stand per 31 december 2012
Verbouwingen	2.513	46	-401	2.158
Inventaris	710	155	-297	568
Computerapparatuur & software	2.281	905	-1.440	1.746
Totaal materiële vaste activa	5.504	1.105	-2.138	4.471

De rubriek Verbouwingen betreft geactiveerde bouwkundige aanpassingen aan het door de AFM gehuurde kantoorpand. Onder de rubriek Computerapparatuur & software zijn standaard hardware- en software-uitgaven geactiveerd. Geactiveerde uitgaven aan maatwerksoftware worden onder Immateriële Vaste Activa (i) verantwoord.

k. TE VERREKENEN EXPLOITATIESALDI

Hierna is per toezichtcategorie een toelichting opgenomen op de exploitatiesaldi en de te verrekenen bedragen 2013. Indien de lasten voor een toezichtcategorie geheel door de overheid worden vergoed, worden deze direct afgerekend in de overheidsbijdrage van dat jaar waardoor er geen exploitatiesaldo ontstaat. In dat geval wordt enkel een toelichting gegeven op de afwijking van de lasten. Exploitatiever verschillen die ontstaan bij de specifieke verrichtingen worden conform de wettelijke bepalingen daaromtrent verrekend in het doorlopend toezicht. Een in het volgende jaar te verrekenen bedrag kan onder meer het gevolg zijn van afwijkingen ten opzichte van de begrote lasten, de begrote overheidsbijdrage of de begrote heffingsopbrengst. In de 'Toelichting op te verrekenen bedragen in 2013' wordt ingegaan op de voornaamste oorzaken.

Per 1 januari 2013 is de Wet bekostiging financieel toezicht in werking getreden en zal de wijze van verrekening van exploitatieverschillen veranderen. De te verrekenen exploitatieverschillen uit 2012 en eerdere jaren zullen in 2013 nog volgens de oude systematiek verrekend worden.

Als gevolg van het te verrekenen bedrag uit 2011 in 2012 (kolom A) diende een exploitatieoverschot van € 2,6 miljoen in 2012 gerealiseerd te worden. Echter als gevolg van gerealiseerde hogere lasten dan begroot en een lagere overheidsbijdrage dan begroot is er een exploitatietekort van € 0,2 miljoen (kolom D) ontstaan. Dit heeft, samen met enkele balansmutaties (kolom G), geleid tot een in 2013 na te heffen bedrag van € 3,0 miljoen (kolom H).

BESTEMMING VAN HET EXPLOITATIESALDO EN DE TE VERREKENEN BEDRAGEN IN 2013	Uit 2011	Exploitatie 2012					Balansmutaties 31-12-2012		Toelichting
	A	B	C	D (=B-C)	E	F (=D+E)	G	H (= A+F+G)	
(DT staat voor doorlopend toezicht en SV staat voor specifieke verrichtingen)	te verrekenen uit 2011 in 2012	lasten 2012 na activering uren software-ontwikkeling	opbrengsten 2012 exclusief geactiveerde uren software-ontwikkeling	exploitatiesaldo 2012	verrekening SV in DT	exploitatie-saldo 2012 na verrekening SV in DT	van balans te verrekenen in latere jaren	te verrekenen in 2013	
DT Het aanbieden van bancaire diensten, elektronisch geld en betaaldiensten	626	7.242	6.289	952	-37	915	-	1.541	(1)
SV Het aanbieden van bancaire diensten, elektronisch geld en betaaldiensten	-	20	57	-37	37	-	-	-	
DT Het aanbieden van beleggingsobjecten	59	1.562	1.409	153	20	173	-	233	(2)
SV Het aanbieden van beleggingsobjecten	-	72	52	20	-20	-	-	-	
DT Het aanbieden van krediet	-130	1.451	1.445	6	-69	-63	-	-193	(3)
SV Het aanbieden van krediet	-	69	138	-69	69	-	-	-	
DT Het aanbieden van levensverzekeringen	2.885	6.659	6.926	-268	-1	-269	-	2.617	(4)
SV Het aanbieden van levensverzekeringen	-	-	1	-1	1	-	-	-	
DT Het uitvoeren van collectieve pensioenregelingen	-97	25	-	25	-	25	-	-72	(5)
DT Het aanbieden van rechten van deelneming in een beleggingsinstelling	137	3.837	4.244	-407	-122	-529	-	-392	(6)
SV Het aanbieden van rechten van deelneming in een beleggingsinstelling	-	308	430	-122	122	-	-	-	
DT Het aanbieden van schadeverzekeringen	402	1.512	1.313	199	-41	158	-	559	(7)
SV Het aanbieden van schadeverzekeringen	-	15	56	-41	41	-	-	-	
DT Het optreden als clearinginstelling	-26	-	-	-	-	-	-	-26	(8)
DT Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - EP-houders	-10	95	28	67	21	88	-	77	(9)
SV Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - EP-houders	-	87	66	21	-21	-	-	-	
DT Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - exploitatie van een MTF	75	59	134	-75	-	-75	-	-1	(10)
SV Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - exploitatie van een MTF	-	9	9	-	-	-	-	-	
DT Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - handelen niet voor publiek	-14	357	253	104	15	119	-	105	(11)
SV Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - handelen niet voor publiek	-	18	3	15	-15	-	-	-	
DT Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - handelen voor publiek	164	6.200	5.446	753	-33	720	-	885	(12)
SV Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - handelen voor publiek	-	437	467	-30	30	-	-	-	
SV Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - vrijgestelden	-	9	12	-3	3	-	-	-	(13)
DT Het verlenen van accountantsdiensten - accountantsorganisaties met OOB-klanten (Wta)	1.178	5.349	6.873	-1.524	18	-1.505	-	-328	(14)
SV Het verlenen van accountantsdiensten - accountantsorganisaties met OOB-klanten (Wta)	-	11	-7	18	-18	-	-	-	
DT Het verlenen van accountantsdiensten - accountantsorganisaties zonder OOB-klanten (Wta)	277	1.110	1.906	-795	-	-795	527	8	(15)
SV Het verlenen van accountantsdiensten - accountantsorganisaties zonder OOB-klanten (Wta)	-	161	161	-	-	-	-	-	
DT Het verlenen van accountantsdiensten - auditororganisaties derde landen (Wta)	5	21	16	5	-160	-155	-	-150	(16)
SV Het verlenen van accountantsdiensten - auditororganisaties derde landen (Wta)	-	56	216	-160	160	-	-	-	
DT Het adviseren en bemiddelen	-1.585	16.112	12.724	3.388	-313	3.075	-	1.490	(17)
SV Het adviseren en bemiddelen	-	1.839	2.152	-313	313	-	-	-	
DT Het uitgeven van effecten - financiële verslaggeving (Wtfv)	-323	3.290	4.300	-1.010	-	-1.010	-	-1.333	(18)
DT Het uitgeven van effecten - deponeren van financiële verslaggeving	72	227	482	-255	-	-255	-	-183	(19)
DT Het uitgeven van effecten - insider-meldingsregelingen	-124	116	31	86	-	86	-	-38	(20)
DT Het uitgeven van effecten - KGI	-60	624	1.150	-526	-	-526	-	-586	(21)
DT Het uitgeven van effecten - klikplicht	21	90	113	-24	-	-24	-	-3	(22)
DT Het uitgeven van effecten - marktmanipulatie	-	2.620	2.620	-	-	-	-	-	(23)
DT Het uitgeven van effecten - melding zeggenschap	-216	341	354	-13	-	-13	-	-228	(24)
DT Het uitgeven van effecten - publicisten	-	89	89	-	-	-	-	-	(25)
DT Het uitgeven van effecten - voorwetenschap	-	4.192	4.192	-	-	-	-	-	(26)
SV Het uitgeven van effecten - emissies	-	3.576	3.576	-	-	-	-	-	(27)
SV Het uitgeven van effecten - openbare biedingen	-431	722	502	220	-	220	-385	-596	(28)
DT Marktexploitanten	125	916	955	-39	-	-39	-	86	(29)
SV Marktexploitanten	-	2	2	-	-	-	-	-	
DT Het onderhouden van effectenafwikkelingsystemen	-	323	323	-	-	-	-	-	(30)
SV Het onderhouden van effectenafwikkelingsystemen	-	1	1	-	-	-	-	-	
DT Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft)	-	117	117	-	-	-	-	-	(31)
DT Het bemiddelen in opvorderbare gelden	-	1	1	-	-	-	-	-	(32)
DT Pensioenuitvoerders - pensioenfondsen (Pw en Wvb)	-299	1.830	1.832	-2	-	-2	-	-301	(33)
DT Pensioenuitvoerders - verzekeraars (Pw en Wvb)	-98	1.021	1.105	-85	-	-85	-	-182	(34)
DT BES (Bonaire, Sint Eustatius, Saba) (Wfm BES en Wwft BES)	-	287	287	-	-	-	-	-	(35)
SV BES (Bonaire, Sint Eustatius, Saba) (Wfm BES en Wwft BES)	-	10	10	-	-	-	-	-	
DT Credit Rating Agencies	-	108	108	-	-	-	-	-	(36)
DT Wet handhaving Consumentenbescherming (Whc)	-	1.108	1.108	-	-	-	-	-	(37)
Vorbereiden van wet- en regelgeving, consumentenvoorlichting en overig niet toezicht	3	4.691	4.695	-3	-	-3	-	-	(38)
Totaal	2.616	81.003	80.774	229	-	229	143	2.988	

In de jaarrekening betekent een positief te verrekenen saldo een vordering van de AFM op marktpartijen. Alle toezichtcategorieën waarachter geen verwijzing naar een toezichtwet wordt vermeld vallen onder de Wet op het financieel toezicht (Wft).

In verband met de inwerkingtreding van de Wet bekostiging financieel toezicht wordt bij bepaalde exploitatiesaldi per eind 2012 voorgesteld om anders af te wikkelen dan gebruikelijk. Het voorstel voor bestemming van het exploitatiesaldo staat verwoord in deel III, overige gegevens.

RECAPITULATIE TE VERREKENEN EXPLOITATIESALDI

	stand per 31 december 2012	stand per 31 december 2011
Te verrekenen in 2013 (respectievelijk 2012)	2.988	2.616
Te verrekenen in latere jaren	-	143
Balanswaarde	2.988	2.759

TOELICHTING OP TE VERREKENEN BEDRAGEN IN 2013. DE NUMMERS VERWIJZEN NAAR DE NUMMERS IN DE LAATSTE KOLOM VAN DE TABEL 'BESTEMMING VAN HET EXPLOITATIESALDO EN DE TE VERREKENEN BEDRAGEN IN 2013' (BEDRAGEN IN DUIZENDEN EURO'S)

(1) *Het aanbieden van bancaire diensten, elektronisch geld en betaaldiensten € 1.541*

De lasten vallen in 2012 hoger uit dan begroot als gevolg van extra inzet voor de voorbereiding van het toezicht op het productontwikkelingsproces en de onvoorziene inzet op een project voor de versnelde toetsing op geschiktheid van commissarissen van de grote banken en verzekeraars. Daarnaast is er meer capaciteit ingezet op de thema's 'Productaanbieders gaan het belang van de klant centraal stellen' en 'Vermogensopbouw-producten en de advisering daarover worden verbeterd'. De lasten van deze thema's komen deels terecht op deze toezichtcategorie. De repressieve lasten komen lager uit doordat er minder handhavingsactiviteiten zijn verricht dan begroot. Hierdoor valt de overheidsbijdrage lager uit dan begroot. Er ontstaat een in 2013 na te heffen bedrag wat enigszins wordt gecompenseerd door opbrengsten uit boetes.

(2) *Het aanbieden van beleggingsobjecten € 233*

Bij een groter aantal aanbieders van beleggingsobjecten dan waar in de begroting rekening mee is gehouden, speelden in 2012 zaken die onze bijzondere aandacht nodig hadden. Dit heeft in 2012 tot diverse onvoorziene activiteiten geleid, zoals de inzet van stille curatoren en het intrekken van de vergunning. Deze extra activiteiten zijn deels repressief van aard waardoor ook de overheidsbijdrage hoger is dan begroot. Daarnaast heeft de verhoging van de vrijstellingsgrens voor het aanbieden van beleggingsobjecten voor een hogere inzet dan begroot gezorgd. Er ontstaat een in 2013 na te heffen bedrag.

(3) *Het aanbieden van krediet € -193*

De lasten voor deze categorie liggen in lijn met de begroting. De opbrengsten zijn hoger dan begroot als gevolg van opbrengsten uit dwangsommen. Tezamen met een exploitatieoverschot op de specifieke verrichtingen is hierdoor een in 2013 aan de markt terug te geven bedrag ontstaan.

(4) *Het aanbieden van levensverzekeringen € 2.617*

De lasten voor deze categorie vallen hoger uit dan begroot. Dit is het gevolg van een hogere tijdsbesteding voor projecten op het gebied van beleggingsverzekeringen, het dienstverleningsdocument, de versnelde toetsing op geschiktheid van commissarissen van de grote banken en verzekeraars en de voorbereiding van het toezicht op het productontwikkelingsproces. De repressieve inzet is gestegen als gevolg van handhaving op het gebied van uitvaartverzekeringen. De repressieve inzet wordt door de overheid vergoed. De opbrengsten uit heffingen waren lager dan verwacht als gevolg van een onvoorziene daling van de heffingsmaatstafwaarden. Als gevolg van de hogere lasten in combinatie met lagere opbrengsten is een in 2013 na te heffen bedrag ontstaan.

-
- (5) *Het uitvoeren van collectieve pensioenregelingen € -72*
De inzet op deze categorie is achtergebleven bij de begroting. In 2012 is uit hoofde van de Wft geen heffing opgelegd aan de onder toezicht staande ondernemingen aangezien het terug te geven bedrag uit 2011 hoger is dan de begrote toezichtlasten 2012. Voor 2013 ontstaat er opnieuw een aan de markt terug te geven bedrag.
- (6) *Het aanbieden van rechten van deelneming in een beleggingsinstelling € -392*
De totale lasten zijn gedaald ten opzichte van de begroting als gevolg van een lagere inzet op met name repressieve dossiers. Een aantal complexe handavingsdossiers is aanzienlijk sneller afgerond dan verwacht waardoor er sprake is van een lagere repressieve inzet. Hierdoor daalt het aandeel van de lasten dat voor rekening van de overheid komt. De heffingsopbrengst voor doorlopend toezicht is hoger dan verwacht als gevolg van een te lage inschatting van de populatie en heffingsmaatstafwaarden bij de tariefbepaling. Deze hogere opbrengst leidt in combinatie met een overschot bij de specifieke verrichtingen, dat wordt verrekend in het doorlopend toezicht, tot een in 2013 aan de markt terug te geven bedrag.
- (7) *Het aanbieden van schadeverzekeringen € 559*
De totale inzet voor deze categorie is hoger dan begroot als gevolg van extra inzet voor een project dat is gericht op zogenoemde 'waiverconstructies', de voorbereiding van het toezicht op het productontwikkelingsproces en de onvoorzien inzet op een project voor de versnelde toetsing op geschiktheid van commissarissen van de grote banken en verzekeraars. Er is minder dan begroot sprake geweest van handavingsactiviteiten, waardoor het aandeel van de lasten dat voor rekening van de overheid komt is afgenomen. De verminderde handavingsactiviteit is voornamelijk het gevolg van het feit dat de focus binnen de beïnvloedingsstrategie verlegd is van handhaving naar preventie. Als gevolg van de hogere lasten en lagere overheidsbijdrage is er een in 2013 na te heffen bedrag ontstaan.
- (8) *Het optreden als clearinginstelling € -26*
In 2012 is geen heffing opgelegd aan de onder toezicht staande ondernemingen aangezien het terug te geven bedrag uit 2011 hoger is dan de begrote toezichtlasten 2012. Als gevolg van risicogestuurd toezicht is gekozen voor een minimale inzet voor 2012. Voor 2013 is opnieuw een aan de markt terug te geven bedrag ontstaan.
- (9) *Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - EP-houders € 77*
De lasten zijn hoger dan begroot als gevolg van een hogere urenbesteding. Als gevolg van internationalisering van het toezicht op beleggingsdiensten en beleggingsactiviteiten is het toezicht op ondernemingen die in Nederland actief zijn met een Europees paspoort toegenomen. Er is in 2012 net als in voorgaande jaren geen heffing aan de EP-houders opgelegd. Hierdoor ontstaat een in 2013 na te heffen bedrag.
- (10) *Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - exploitatie van een MTF € -1*
Minder wijzigingen van reglementen en een lagere complexiteit hebben geleid tot minder inzet van capaciteit op deze toezichtcategorie. De opbrengsten uit heffingen waren ongeveer gelijk aan de werkelijke lasten en het na te heffen bedrag uit 2011 waardoor het in 2013 terug te geven bedrag vrijwel nihil is.
- (11) *Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - handelen niet voor publiek € 105*
De lasten in het doorlopend toezicht vallen hoger uit dan begroot. Enerzijds doordat de categorie een sterkere positionering heeft gekregen binnen het toezicht op de beleggingsactiviteiten en als gevolg van aanvullende (Europese) richtlijnen. Anderzijds zijn de lasten gestegen door een stijging van de repressieve inzet, waardoor ook de overheidsbijdrage hoger is dan begroot. Per saldo resulteert dit in een in 2013 na te heffen bedrag.
- (12) *Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - handelen voor publiek € 885*
De inzet ten behoeve van deze categorie is ten opzichte van de begroting fors gestegen als gevolg van een verhoogde toezichtinspanning ten aanzien van beleggingsdienstverlening. Meer dan verwacht bij het opstellen van de begroting heeft de AFM zich vanuit verscheidene invalshoeken gericht op (het verbeteren van) de kwaliteit en efficiëntie van de beleggingsdienstverlening. Er was ook meer sprake van handavingsactiviteiten als gevolg van de extra aandacht voor beleggingsdienstverlening aan professionele partijen, waaronder woningcorporaties. Hierdoor neemt het aandeel van de lasten dat voor rekening van de overheid komt toe. Er is per saldo sprake van een in 2013 na te heffen bedrag.

-
- (13) *Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - vrijgestelden* € 0
De lasten per registratie zijn lager dan begroot waardoor een beperkt exploitatieoverschot is ontstaan. Dit overschot wordt verrekend bij de toezichtcategorie 'het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - handelen voor publiek'.
- (14) *Het verlenen van accountantsdiensten - accountantsorganisaties met OOB-klienten (Wta)* € -328
De urenbesteding op deze toezichtcategorie ligt in lijn met de oorspronkelijke begroting. De opbrengsten zijn hoger dan begroot voornamelijk als gevolg van opbrengsten uit boetes. Als gevolg hiervan is een in 2013 aan de markt terug te geven bedrag ontstaan.
- (15) *Het verlenen van accountantsdiensten - accountantsorganisaties zonder OOB-klienten (Wta)* € 8
De lasten zijn lager dan begroot als gevolg van een lagere beschikbare toezichtcapaciteit en de focus op accountantsorganisaties met OOB-klienten. In de tweede helft van 2012 is een themaonderzoek voorbereid dat in 2013 zal worden uitgevoerd. Samen met het te verrekenen bedrag uit voorgaande jaren dat in vijf gelijke delen in de jaren 2009-2013 met de markt verrekend wordt, leidt dit tot een beperkt in 2013 na te heffen bedrag.
- (16) *Het verlenen van accountantsdiensten - auditororganisaties derde landen (Wta)* € -150
Als gevolg van een exploitatieoverschot op de eenmalige verrichtingen is er op deze categorie een in 2013 aan de markt terug te geven bedrag ontstaan. Het overschot is ontstaan doordat de lasten per betrouwbaarheidstoetsing lager liggen dan de opbrengsten.
- (17) *Het adviseren en bemiddelen* € 1.490
Doordat de Stichting Financiële Dienstverlening (StFD) haar activiteiten per 31 december 2011 heeft beëindigd, is het aantal vragen dat bij de AFM binnenkomt sterk gestegen. Daarnaast is er sprake geweest van een verschuiving van repressieve inzet naar regulier toezicht doordat er minder formele handavingsactiviteiten hebben plaatsgevonden dan begroot. Er is met name veel energie gestoken in de bewustmaking van de noodzaak tot de naleving van wet- en regelgeving door een groot aantal partijen door middel van een integrale benadering te beïnvloeden. Bovendien heeft een aantal projecten op het gebied van beleggingsverzekeringen geleid tot een hogere inzet. De lasten van deze categorie komen als gevolg hiervan hoger uit dan begroot en de afname van de repressieve inzet leidt tot een lagere overheidsbijdrage. Bij de specifieke verrichtingen is een overschot ontstaan doordat de gemiddelde tijd per verrichting lager was dan begroot. Er is per saldo een in 2013 na te heffen bedrag ontstaan.
- (18) *Het uitgeven van effecten - financiële verslaggeving (WtFv)* € -1.333
De lasten zijn lager dan begroot als gevolg van een lagere beschikbare toezichtcapaciteit. Daarnaast waren de opbrengsten uit heffingen hoger dan verwacht als gevolg van onvoorziene mutaties in de populatie na tariefsbepaling. Er is een in 2013 aan de markt terug te geven bedrag ontstaan.
- (19) *Het uitgeven van effecten - deponeren van financiële verslaggeving* € -183
Als gevolg van een andere werkwijze binnen de kapitaalmarktteams is de inzet op deze categorie lager dan begroot. Deze lagere inzet leidt tot een exploitatieoverschot waardoor een in 2013 aan de markt terug te geven bedrag is ontstaan.
- (20) *Het uitgeven van effecten - insider-meldingsregelingen* € -38
De aantallen meldingen door marktpartijen zijn lager dan oorspronkelijk verwacht en worden beter aangeleverd en efficiënter verwerkt. Daarnaast heeft regelmatig contact met de onder toezicht staande ondernemingen geleid tot een afname van het aantal te-laet-meldingen. Hierdoor vallen de lasten lager uit en resteert per saldo een in 2013 aan de markt terug te geven bedrag.
- (21) *Het uitgeven van effecten - KGI* € -586
In 2012 is de strategie 'Marktmisbruik' verder uitgewerkt waardoor minder uren zijn verantwoord op deze toezichtcategorie, zowel regulier als repressief. Daarnaast zijn de opbrengsten hoger dan begroot, onder andere door opbrengsten uit boetes. Dit resulteert in een in 2013 aan de markt terug te geven bedrag.

(22) *Het uitgeven van effecten - klikplicht € -3*

Een lagere dan begrote repressieve inzet op deze toezichtcategorie heeft geleid tot lagere lasten en een lagere overheidsbijdrage. Er is een beperkt in 2013 aan de markt terug te geven bedrag ontstaan doordat de reguliere toezichtactiviteiten eveneens lager zijn dan begroot.

(23) *Het uitgeven van effecten - marktmanipulatie € 0*

De inzet op deze categorie is lager dan begroot. Tevens heeft een verschuiving plaatsgevonden van handhavingsactiviteiten naar regulier toezicht. De lasten van deze toezichtcategorie worden volledig door de overheid vergoed. Als gevolg van de lagere lasten en opbrengsten uit boetes is de overheidsbijdrage lager dan begroot.

(24) *Het uitgeven van effecten - melding zeggenschap € -228*

De aantallen meldingen door marktpartijen zijn lager dan oorspronkelijk verwacht. Deze meldingen worden beter aangeleverd en daardoor efficiënter verwerkt. Daarnaast heeft regelmatig contact met de onder toezicht staande ondernemingen geleid tot een afname van het aantal-te-laet-meldingen. Hierdoor vallen de lasten lager uit en resteert per saldo een in 2013 aan de markt terug te geven bedrag.

(25) *Het uitgeven van effecten - publicisten € 0*

Door een wijziging in de toezichtprioriteit is er in 2012 minder tijd aan deze categorie besteed dan begroot waardoor de lasten lager zijn. De lasten van deze toezichtcategorie worden volledig door de overheid vergoed.

(26) *Het uitgeven van effecten - voorwetenschap € 0*

Op deze toezichtcategorie hebben zowel extra handhavingsactiviteiten als regulier toezicht plaatsgevonden. Er is extra inzet gerealiseerd ten behoeve van de implementatie van de nieuwe toezichtstrategie voortvloeiend uit de marktmissbruik review. De lasten van deze toezichtcategorie worden volledig door de overheid vergoed.

(27) *Het uitgeven van effecten - emissies € 0*

De lasten zijn lager dan begroot als gevolg van een lagere urenbesteding. Dit wordt vooral veroorzaakt doordat het aantal aanvragen tot goedkeuring van prospectussen lager ligt dan begroot. Het aantal aanvragen voor supplementen is hoger dan begroot. Echter doordat de tijdbesteding per supplement lager is dan bij de andere aanvragen binnen het prospectustoezicht is per saldo de totale urenbesteding lager. De tarieven van het prospectustoezicht worden niet kostendekkend vastgesteld en de overheid neemt eventuele tekorten voor haar rekening. De overheidsbijdrage is gedaald ten opzichte van de begroting doordat het werkelijke tekort lager is dan begroot.

(28) *Het uitgeven van effecten - openbare biedingen € -596*

De lasten zijn hoger dan begroot als gevolg van een hogere urenbesteding. Dit wordt veroorzaakt doordat het aantal biedingen aanmerkelijk hoger is dan begroot. Daarnaast zijn er meer uren per dossier besteed als gevolg van een toegenomen complexiteit. Aangezien de opbrengsten niet toereikend zijn om de lasten te dekken is er een exploitatietekort ontstaan. Tot op heden werden exploitatieverschillen op deze toezichtcategorie over vijf jaren uitgespreid. Per 1 januari 2013 is de Wet bekostiging financieel toezicht in werking getreden en wordt dit tekort in één keer verrekend met de nog terug te geven bedragen uit voorgaande jaren. Aangezien het tekort 2012 kleiner is dan de terug te geven bedragen uit voorgaande jaren, ontstaat er per saldo een terug te geven bedrag.

(29) *Marktexploitanten € 86*

Bij het opstellen van de begroting werd uitgegaan van een turbulent jaar. In de eerste helft van 2012 is er conform verwachting capaciteit ingezet op een aantal strategische dossiers, de tweede helft van 2012 is echter relatief rustig verlopen. De lasten zijn daardoor lager dan begroot. Echter, doordat de opbrengsten eveneens lager zijn dan begroot, resteert per saldo een in 2013 na te heffen bedrag.

(30) *Het onderhouden van effectenafwikkelingsystemen € 0*

2012 was voor het toezicht op de effectenafwikkelingsystemen een rustig jaar. De beschikbare capaciteit is deels ingezet op andere toezichtcategorieën. De lasten van deze toezichtcategorie worden volledig door de overheid vergoed.

(31) *Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft) € 0*

De lasten zijn lager uitgevallen dan begroot doordat uit de uitgevoerde onderzoeken geen misstanden zijn gebleken. Op basis van het risicogestuurde toezichtmodel is besloten om vervolgens minder aandacht aan dit onderwerp te besteden. Daarnaast is scherp gekeken naar de wijze waarop de uren voor dit toezicht het meest effectief kunnen worden ingezet en is een deel van het toezicht op Wwft integraal onderdeel gemaakt van onderzoeken door toezichthouders. Aangezien de lasten in deze categorie volledig door de overheid worden vergoed komt de overheidsbijdrage lager uit dan begroot.

(32) *Het bemiddelen in opvorderbare gelden € 0*

De lasten zijn lager dan begroot doordat een beperkt aantal signalen over het bemiddelen in opvorderbare gelden is ontvangen. De signalen die worden ontvangen worden meegenomen in eventueel lopende onderzoeken naar overtreding van andere wetsartikelen. De lasten van deze toezichtcategorie worden volledig door de overheid vergoed.

(33) *Pensioenuitvoerders - pensioenfondsen (Pw en Wvb) € -301*

De lasten zijn beperkt lager dan begroot voornamelijk als gevolg van lagere lasten voor repressieve handhaving. Aangezien de overheid de lasten voor repressieve handhaving vergoedt, resulteert dit in een lagere overheidsbijdrage. Als gevolg van opbrengsten uit boetes ontstaat er een in 2013 aan de markt terug te geven bedrag.

(34) *Pensioenuitvoerders - verzekeraars (Pw en Wvb) € -182*

De lasten zijn lager dan begroot als gevolg van herprioritering binnen het thema 'Kwaliteit van financiële dienstverlening wordt beter'. Als gevolg van de lagere lasten is een in 2013 aan de markt terug te geven bedrag ontstaan.

(35) *BES (Bonaire, Sint Eustatius, Saba) (Wfm BES en Wwft BES) € 0*

De lasten en opbrengsten wijken beperkt af van de begroting. De lasten van het doorlopend toezicht worden tot 2013 geheel door de overheid vergoed. Vanaf 1 juli 2012 zijn tarieven voor de eenmalige verrichtingen aan de markt in rekening gebracht. De tarieven zijn echter niet kostendekkend vastgesteld en de overheid vergoedt de tekorten die als gevolg hiervan ontstaan.

(36) *Credit Rating Agencies € 0*

De lasten voor het toezicht op Credit Rating Agencies vallen lager uit dan begroot. Het toezicht is grotendeels overgegaan naar ESMA. Uit dit ESMA-toezicht zijn minder toezichtinitiatieven gekomen dan oorspronkelijk was ingeschat. Het toezicht op Credit Rating Agencies is overheidsgefinancierd.

(37) *Wet handhaving Consumentenbescherming (Whc) € 0*

De lasten voor het toezicht op de Wet Handhaving Consumentenbescherming vallen veel lager uit dan begroot doordat de toezichtcapaciteit is ingezet op het toezicht op Beleggingsobjecten en Verlenen van beleggingsdiensten. Het toezicht op de Wet Handhaving Consumentenbescherming is volledig overheidsgefinancierd.

(38) *Vorbereiden van wet- en regelgeving, consumentenvoorlichting en overig niet toezicht € 0*

De niet-toezichtlasten hebben betrekking op lasten waarvoor tot en met 2012 onvoldoende wettelijke basis bestond om deze aan de markt in rekening te brengen (overheidsbijdrage) en lasten van de AFM waar een vergoeding van derden tegenover staat (bijvoorbeeld de verhuur van een deel van het kantoorpand). De totale lasten zijn beperkt lager dan begroot als gevolg van een lager aantal adviesuren aan de Nederlandsche Bank.

I. DEBITEUREN

	2012				2011
	< 43 dagen	43-75 dagen	> 75 dagen	totaal	totaal
Debiteurensaldi gesplitst naar ouderdom ultimo 2012 (respectievelijk saldo 31 december)	5.352	633	3.312	9.297	9.512
Voorzien vanwege risico oninbaarheid				-3.019	-3.502
Balanswaarde debiteuren 31 december				6.278	6.010

Voor de verdeling naar ouderdom is in 2012 gekozen voor bovenstaande uitsplitsing, omdat deze beter aansluit bij het incassoproces. De heffingen hebben een vervalttermijn van 42 dagen en worden bij het uitblijven van betaling na circa 75 dagen overgedragen aan het incassobureau. Het debiteurensaldo van € 9,3 miljoen (resp. € 9,5 miljoen) bestaat voor € 7,1 miljoen (resp. € 7,6 miljoen) uit heffingen en voor € 2,2 miljoen (resp. € 1,9 miljoen) uit boetes en last onder dwangsommen. Van het saldo heffingen is € 1,2 miljoen (resp. € 1,1 miljoen) ouder dan 75 dagen. Het saldo voorzien vanwege risico oninbaarheid van € 3,0 miljoen (resp. € 3,5 miljoen) bestaat uit € 1,2 miljoen (resp. € 1,6 miljoen) vanwege heffingen en voor € 1,8 miljoen (resp. € 1,9 miljoen) vanwege boetes en last onder dwangsommen. Voor heffingen wordt de post "voorzien vanwege risico oninbaarheid" dynamisch bepaald als percentage van de baten uit heffingen. Dit percentage wordt berekend op basis van het inningspercentage van het jaar ervoor. Het percentage heffingen waarop binnen 12 maanden geen betaling wordt ontvangen is in 2012 ten opzichte van 2011 gedaald. Mede dankzij deze daling heeft per saldo een vrijval van de voorziening plaatsgevonden van € 0,1 miljoen. Verder is een bedrag van € 0,4 miljoen aan (met name oude) vorderingen afgeboekt.

Voor boetes en last onder dwangsommen wordt de post "voorzien vanwege risico oninbaarheid" per individuele vordering bepaald volgens de statische methode. Hierin zijn onder andere inbegrepen vorderingen op illegale marktpartijen. Gezien het risico van wanbetaling worden deze laatstgenoemde posten direct volledig voorzien.

m. KORTLOPENDE VORDERINGEN EN OVERLOPENDE ACTIVA

	2012	2011
Vooruitbetaalde huur	1.108	1.084
Diverse vooruitbetaalde lasten	1.511	1.297
Nog te factureren heffingen en overige zaken	468	618
Jaarafrekening pensioenpremie	672	59
Overige overlopende activa	377	328
Balanswaarde kortlopende vorderingen en overlopende activa 31 december	4.136	3.385

De jaarafrekening pensioenpremie is inclusief rentevergoeding over de teveel betaalde premie.

n. LIQUIDE MIDDELEN

	2012	2011
Kas	2	1
Rekening-courant Royal Bank of Scotland	-	-6
Rekening-courant Ministerie van Financiën	13.440	10.224
Termijndeposito Ministerie van Financiën	8.000	7.000
Balanswaarde liquide middelen 31 december	21.442	17.219

Het bij het Ministerie van Financiën geplaatste termijndeposito heeft een looptijd van 8 maanden en loopt op 12 juni 2013 af, maar kan vervroegd worden opgevraagd.

De rekening-courant Ministerie van Financiën betreft een met het Ministerie van Financiën afgesloten rekening-courant overeenkomst met kredietfaciliteit. Hiermee voorziet de AFM in zijn korte termijn kredietbehoefte. De limiet bedraagt per 31 december 2012 € 24,5 miljoen. Voor het niet benutte deel van de faciliteit worden geen kosten in rekening gebracht. Tevens zijn per 1 februari 2011 voor € 12,5 miljoen langlopende vastrentende kredieten bij de Staat afgesloten (zie punt p).

In verband met een presentatiewijziging is de rekening-courant trekkingsrecht Ministerie van Financiën vanaf 2012 verantwoord onder de financiële vaste activa.

o. VOORZIENINGEN

	2012				2011
	< 1 jaar	1-5 jaar	> 5 jaar	totaal	totaal
Pensioenvoorziening	8.566	6.611	-	15.177	13.219
Overige personeelsvoorziening: Overgangsregeling ex-DNB-medewerkers	59	130	35	224	253
Overige personeelsvoorziening: Woningfinanciering	4	14	8	26	25
Jubileavoorziening	52	360	555	967	777
Voormalige-Wabb-reserve	-	279	-	279	279
Voorziening pensioengratificaties	-	40	334	374	251
Voorziening uit hoofde van claims	-	-	-	-	200
Balanswaarde voorzieningen 31 december	8.681	7.434	930	17.046	15.003

Het verloop van de voorzieningen is als volgt:

	2012	2011
Pensioenvoorziening		
Balanswaarde 1 januari	13.219	7.743
Dotatie	3.003	6.000
Oprenting	-74	209
Actuariële resultaten	-	44
Onttrekking	-971	-777
Balanswaarde per 31 december	15.177	13.219

	2012	2011
Overige personeelsvoorziening: Overgangsregeling ex-DNB-medewerkers		
Balanswaarde 1 januari	253	350
Oprenting	19	41
Herziene berekening vanwege bijstellen diverse rekenparameters	9	12
Uitbetaald	-58	-67
Mutatie wegens wijziging in aanstellingsomvang	-	-83
Balanswaarde per 31 december	224	253
Overige personeelsvoorziening: Woningfinanciering		
Balanswaarde 1 januari	25	22
Oprenting	3	3
Herziene berekening vanwege bijstellen diverse rekenparameters	1	3
Uitbetaald	-4	-3
Balanswaarde per 31 december	26	25
Jubileumvoorziening		
Balanswaarde 1 januari	777	832
Dotatie	97	92
Oprenting	31	24
Actuariële resultaten	136	-124
Uitbetaald	-73	-47
Balanswaarde per 31 december	967	777
Voormalige-Wabb-reserve		
Balanswaarde 1 januari	279	279
Balanswaarde per 31 december	279	279
Voorziening pensioengratificaties		
Balanswaarde 1 januari	251	205
Dotatie	20	27
Oprenting	11	6
Actuariële resultaten	92	27
Uitbetaald	-	-14
Balanswaarde per 31 december	374	251
Voorziening uit hoofde van claims		
Balanswaarde 1 januari	200	300
Vrijval	-200	-65
Uitbetaald	-	-35
Balanswaarde per 31 december	-	200

De AFM heeft haar pensioenregeling ondergebracht bij Stichting Pensioenfonds Mercurius Amsterdam. De AFM en de andere bij Mercurius aangesloten werkgevers hebben in 2012 hun uitvoeringsovereenkomst met het pensioenfonds verlengd tot 31 december 2013. De werkgevers zijn gezamenlijk tot de conclusie gekomen dat uitvoering van hun respectievelijke pensioenregelingen op de bestaande schaal en in de huidige vorm voor de lange duur niet wenselijk is. De AFM is voornemens om per 1 januari 2014 haar aandeel in het pensioenvermogen integraal over te laten dragen aan een andere pensioenuitvoerder.

In 2008 heeft Mercurius als gevolg van het achterblijven van de dekkingsgraad van het pensioenfonds een herstelplan opgesteld waarin de aangesloten werkgevers zich hebben verplicht om – naast een aantal andere maatregelen – jaarlijks een 10%-opslag op de premie te voldoen. Deze opslag heeft een onvoorwaardelijk karakter en geldt zolang het vereist vermogen niet is bereikt.

De dekkingsgraad van het pensioenfonds per 31 december 2012 is voorlopig vastgesteld op 88,1% (31-12-2011: 84,9%). Mercurius heeft – net als alle andere pensioenfondsen in Nederland die een herstelplan uitvoeren - in februari 2013 een evaluatie van het herstelplan moeten indienen bij de Nederlandsche Bank. Het pensioenfonds heeft daarbij moeten aangeven welke aanvullende maatregelen getroffen zullen worden om ervoor te zorgen dat het fonds per einde 2013 uit dekkingstekort is (de dekkingsgraad dient per die datum 104,3% of hoger te zijn). Mercurius is in februari 2013 met de aangesloten werkgevers aanvullende herstelmaatregelen overeengekomen die afwijken van de maatregelen die begin 2012 waren overeengekomen. Alle werkgevers hebben besloten om in 2013 een aanvullende storting in het fonds te doen om de korting van pensioenrechten en -aanspraken te beperken. De AFM is met Mercurius een storting overeengekomen van € 7,5 miljoen, die daarmee naar rato overeenkomt met de stortingen van andere werkgevers. Aanvullend wordt er per 1 april 2013 een korting van 3,0% doorgevoerd. Op basis van de uitgevoerde evaluatie van het herstelplan door Mercurius wordt daarmee per 31 december 2013 het minimum vereist vermogen bereikt.

De AFM heeft in de afgelopen jaren een voorziening van € 10 miljoen gevormd teneinde bij vertrek van de AFM uit het pensioenfonds Mercurius de dekkingsgraad te brengen op een niveau van ten minste 105%. Om er voldoende zeker van te zijn dat dit bedrag ten goede komt aan de AFM-belanghebbenden, wordt er vooralsnog vanuit gegaan dat de storting van de AFM in Mercurius-verband niet hoger zal zijn dan de overeengekomen € 7,5 miljoen. Het restant van € 2,5 miljoen blijft – in lijn met wat eerder aan het personeel is toegezegd – beschikbaar voor de financiering van de pensioenregeling van de AFM. Overigens heeft het bestuur van de AFM in 2012 verduidelijkt dat de eerder aan het personeel gedane stortingstoezegging van € 10 miljoen een nominale is. De eerdere oprenting van een deel van deze voorziening is teruggedraaid en verwerkt in de cijfers over 2012.

De dekkingstekortsituatie is - gelet op de voorgenoemde aanvullende maatregelen – naar verwachting per 31 december 2013 opgelost. Echter, na die datum is er nog altijd sprake van een situatie van reservetekort. Dit is het geval zolang niet het vereist vermogen is bereikt (bij een dekkingsgraad van ongeveer 120%). De AFM dient in de jaarrekening een voorziening op te nemen voor de in verband met dit herstel bestaande toekomstige financiële verplichtingen (boven de jaarlijks verplichte kostendeekkende premie). Anticiperend op het sluiten van een uitvoeringsovereenkomst met een nieuwe pensioenuitvoerder, veronderstelt de AFM een voortzetting van de betaling van de 10%-opslagen op de jaarlijkse premie voor de duur van de reservetekortsituatie. Onze actuaris verwacht op grond van recente actuariële berekeningen – en rekening houdend met de aanwending van de voorgenoemde € 10 miljoen – dat het vereist vermogen eind 2017 is bereikt. In de pensioenvoorziening op de balans van de AFM per 31 december 2012 is in verband hiermee een bedrag opgenomen van € 5,2 miljoen. Dit bedrag is hoger dan per 31 december 2011 (toen € 3,1 miljoen). Dit is het gevolg van een verwachte langere herstelduur wat op zijn beurt weer vooral gevolg is van een achterblijvende ontwikkeling van de dekkingsgraad en van een lagere rendementverwachting voor de komende jaren.

De eindafrekening van het pensioenfonds voor de premie over 2012 is in de post kortlopende vorderingen en overlopende activa opgenomen.

De voorziening 'Overgangsregeling ex-DNB-medewerkers' heeft betrekking op rechten in verband met de compensatie voor verschillen in de arbeidsvoorwaarden van personeel dat is overgekomen van de Nederlandsche Bank in het kader van de overdracht aan de AFM van het toezicht uit hoofde van de Wet toezicht beleggingsinstellingen.

De voorziening 'Woningfinanciering' heeft betrekking op rechten in verband met de compensatie voor verschillen in de woningfinancieringsregelingen van personeel dat is overgekomen van de Nederlandsche Bank in het kader van de overdracht aan de AFM van het toezicht uit hoofde van de Wet toezicht beleggingsinstellingen.

De jubileavoorziening heeft betrekking op rechten van werknemers bij een dienstverband van 10, 20, 30 en 40 jaar.

De voormalige Wabb-reserve (Wet Assurantiebedrijfsbedrijf) is een voorziening gevormd door een in 2006 ontvangen bedrag van € 0,9 miljoen van de Sociaal Economische Raad (SER). Deze voorziening dient ter dekking van arbeidsrechtelijke afspraken welke zijn gemaakt in het kader van de overgang naar de AFM per 1 januari 2006 van een aantal personeelsleden van de SER in verband met de inwerkingtreding van de Wet financiële dienstverlening.

De voorziening pensioengratificaties betreft rechten van werknemers bij einde dienstverband in verband met het bereiken van de (pre)pensioengerechtigde leeftijd.

De voorziening uit hoofde van claims betreft de nominale verplichtingen in verband met aansprakelijkstelling door derden.

p. LANGLOPENDE LENINGEN

Ministerie van Financiën	2012			2011
	< 1 jaar	1-5 jaar	totaal	totaal
Overige schulden, Lening 1 Ministerie van Financiën	-	10.000	10.000	10.000
Overige schulden, Lening 2 Ministerie van Financiën	-	1.500	1.500	1.500
Overige schulden, Lening 3 Ministerie van Financiën	1.000	-	1.000	1.000
Balanswaarde langlopende schulden 31 december	1.000	11.500	12.500	12.500

	lening	rentevoet	aflossingsdata
Lening 1 Ministerie van Financiën	10.000	1,83%	02-02-2015
Lening 2 Ministerie van Financiën	1.500	1,37%	03-02-2014
Lening 3 Ministerie van Financiën	1.000	0,99%	01-02-2013

In 2011 heeft het Ministerie van Financiën naar aanleiding van een door de AFM ingediend financieringsvoorstel een drietal langlopende leningen aan de AFM verstrekt met een vast rentepercentage gedurende de looptijd. De reële waarde wijkt niet significant af van de nominale waarde.

Hiermee beperkt de AFM het renterisico over haar langlopende financieringsbehoefte.

q. DE FINANCIËLE VERHOUDING TUSSEN DE AFM EN HET MINISTERIE VAN FINANCIËN

Deze ziet er als volgt uit:

	2012	2011
Rekening-courant Ministerie van Financiën (Zie punt n. Liquide middelen)	13.440	10.224
Termijndeposito Ministerie van Financiën (Zie punt n. Liquide middelen)	8.000	7.000
Rekening-courant trekkingsrecht Ministerie van Financiën	1.026	1.026
Langlopende leningen Ministerie van Financiën (Zie punt p. Langlopende leningen)	-12.500	-12.500
Nog te ontvangen overheidsbijdrage Ministerie van Financiën	-	363
Nog terug te betalen overheidsbijdrage Ministerie van Financiën	-3.775	-
	6.191	6.113

De rekening-courant trekkingsrecht Ministerie van Financiën dient ter dekking van lopende bankgaranties die ten behoeve van de verhuurder van het AFM-kantoorpand zijn verstrekt en deze loopt tot 1 juli 2018. In 2011 en 2012 hebben zich hierin geen mutaties voorgedaan. Deze post wordt vanaf 2012 onder de Financiële vaste activa verantwoord. Tot 2012 werd deze post verantwoord onder Liquide middelen, subcategorie banksaldi niet vrij opneembaar.

De nog terug te betalen overheidsbijdrage Ministerie van Financiën is het verschil tussen de gerealiseerde en ontvangen overheidsbijdrage conform begroting voor 2012.

r. OVERIGE SCHULDEN EN OVERLOPENDE PASSIVA

	2012	2011
Vooruitontvangen bedragen	-	236
Niet opgenomen vakantiedagen en overuren	2.386	2.352
Geïncasseerde bedragen voor DNB	11	401
Overige te betalen lasten	1.347	1.656
Balanswaarde overige schulden en overlopende passiva 31 december	3.744	4.644

NIET IN DE BALANS OPGENOMEN VORDERINGEN

De vordering kan als volgt worden gespecificeerd:

	< 1 jaar	1-5 jaar	totaal
Verhuurovereenkomsten	956	4.012	4.968
Totaal niet in de balans opgenomen vorderingen	956	4.012	4.968

Door de huurder van de 4e en 5e verdieping is aan de AFM een bankgarantie verstrekt van totaal € 0,2 miljoen. Vanaf 1 januari 2014 zal de gehele 4e verdieping van het door de AFM gehuurde kantoorpand worden onderverhuurd. De verhuurovereenkomst loopt tot en met 2017.

NIET IN DE BALANS OPGENOMEN VERPLICHTINGEN

De verplichtingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	< 1 jaar	1-5 jaar	totaal
Huurovereenkomsten	4.435	17.741	22.176
Kantoor machines	72	85	157
Verzekeringen	5	-	5
Overige lease-overeenkomsten	87	114	201
Totaal niet in de balans opgenomen verplichtingen	4.599	17.940	22.539

Ten behoeve van de verhuurder van het kantoorpand van de AFM is per 1 januari 2009 een bankgarantie afgegeven van € 1,0 miljoen. Het huurcontract loopt tot en met 2017.

NIET VERWERKTE VERPLICHTINGEN

Naast claims waarvoor de AFM een voorziening heeft getroffen, is de AFM tevens in een aantal andere zaken aansprakelijk gesteld. Als niet verwerkte verplichtingen worden zaken aangemerkt waarbij de AFM het vooralsnog niet waarschijnlijk acht dat het tot een veroordeling van de toezichthouder zal komen en/of waarbij de omvang van de uitstroom van middelen niet met voldoende betrouwbaarheid kan worden vastgesteld. Hierbij is uitgegaan van de nu beschikbare informatie en/of is de AFM gesterkt door de adviezen van de betrokken juridische adviseurs.

Stichting Gedupeerden Easy Life e.a.

Easy Life Investments B.V. en CV Easy Life II (samen Easy Life) hebben in 2006 obligaties aangeboden. Het daarmee door Easy Life aangetrokken kapitaal is niet terugbetaald aan de obligatiehouders. Deze obligatiehouders hebben zich (deels) verenigd in de Stichting Gedupeerden Easy Life. Deze stichting en drie andere obligatiehouders hebben de AFM aansprakelijk gesteld. Zij verwijten de AFM onvoldoende toezicht te hebben gehouden op Easy Life en aan haar gerelateerde rechts- en tussenpersonen, waardoor de obligatiehouders stellen schade te hebben geleden. De obligatiehouders zijn van mening dat de AFM een openbare waarschuwing had moeten geven jegens Easy Life en de aan haar gerelateerde rechts- en tussenpersonen alsook dat de AFM een boete had moeten opleggen aan Easy Life en die boete had moeten publiceren. Voorts zijn de obligatiehouders van mening dat de AFM eerder een boete had moeten opleggen aan een aan Easy Life gerelateerde rechtspersoon en die boete eerder had moeten publiceren. De AFM is gedagvaard door Stichting Gedupeerden Easy Life en drie andere obligatiehouders en de zaak is thans in behandeling bij de rechter in eerste aanleg.

Tellit/ECCR

Tellit B.V. en Eco Capital de Costa Rica SA zijn in beroep gekomen tegen aan hen in 2006 en 2007 opgelegde heffingen. Het College van Beroep voor het bedrijfsleven heeft op 6 december 2010 geoordeeld dat de Vaststellingsregeling waarop de heffingen zijn gebaseerd onverbindend is en heeft vervolgens de opgelegde heffingen vernietigd. Partijen stellen dat zij vanwege deze te hoge heffingen hun activiteiten hebben moeten staken en daardoor schade hebben geleden. Zij hebben de AFM aansprakelijk gesteld en in oktober 2012 gedagvaard. De zaak is thans in behandeling bij de rechter in eerste aanleg. De AFM heeft eind 2011 verlaagde heffingen vastgesteld en opgelegd. Ook tegen deze nieuwe verlaagde heffingen is beroep ingesteld.

Depositohouder DSB/AFM

De rechtbank Amsterdam heeft bij (tussen)vonnis van 13 april 2011 bepaald dat de AFM aansprakelijk is jegens een depositohouder bij DSB Bank. Deze cliënte van DSB had bij de bank een zogeheten ‘achtergestelde deposito’ afgesloten, ofwel een deposito dat bij een faillissement van de bank (zoals zich later heeft voorgedaan bij DSB) is achtergesteld bij de overige crediteuren. In deze procedure stelde de betrokken depositohouder zich op het standpunt dat de AFM onvoldoende toezicht heeft gehouden op de informatieverstrekking door DSB inzake de risico's van dit specifieke spaarproduct. De rechtbank Amsterdam heeft haar daarin gelijk gegeven en geoordeeld dat de AFM onrechtmatig heeft gehandeld jegens deze depositohouder en daarvoor aansprakelijk is. De AFM heeft toestemming van de rechtbank gevraagd en gekregen om – gelet op het belang van deze uitspraak – tussentijds hoger beroep te kunnen instellen van het tussenvonnis. Dit hoger beroep is vervolgens ingesteld bij het gerechtshof te Amsterdam en aldaar in behandeling.

Een aantal vorig jaar nog opgenomen niet verwerkte verplichtingen zijn dit boekjaar afgewikkeld en hebben niet geleid tot een (materiële) uitstroom van middelen.

REALISATIE 2012, BEGROTING 2012 EN 2013

(bedragen in duizenden euro's)

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de in 2012 begrote en gerealiseerde, en de voor 2013 begrote baten en lasten.

	2012	begroting 2012	begroting 2013
Baten			
<i>Regulier</i>			
Heffingen	52.687	49.380	64.760
Boetes	1.089	-	-
Dwangsommen	191	-	-
Overheidsbijdragen	25.584	29.288	20.518
Overige opbrengsten	1.222	1.483	1.360
<i>Als gevolg van geactiveerde lasten</i>			
Geactiveerde lasten ontwikkelde software	-	220	-
Totale baten	80.774	80.370	86.637
Lasten			
Personeelslasten	61.048	58.831	62.850
Afschrijvingen vaste activa	3.629	4.191	2.995
Overige bedrijfslasten	16.366	17.303	19.306
Totale lasten	81.043	80.325	85.151
Financiële baten en lasten	-40	44	127
Som der lasten	81.003	80.370	85.278
Exploitatiesaldo	-229	-	1.360

Voor begrote bedragen op thema's 2013 verwijzen wij naar de begroting voor 2013 van de AFM waarmee de ministers van Financiën en van Sociale Zaken en Werkgelegenheid hebben ingestemd. De volledige begroting 2013 is te vinden op de website van de AFM (www.afm.nl).

SPECIFICATIE VAN DE NETTOLASTEN

De AFM gaat in haar begroting uit van de nettolasten. Dit houdt in dat de som der lasten zoals in de jaarrekening gepresenteerd, in de begroting wordt gecorrigeerd voor een aantal posten. Voor de realisatie 2012, de begroting 2012 en de begroting 2013 ziet deze specificatie er als volgt uit:

	2012	begroting 2012	begroting 2013
Som der lasten	81.003	80.370	85.278
Overige opbrengsten	-1.222	-1.483	-1.360
Geactiveerde lasten software-ontwikkeling	-	-220	-
Totaal nettolasten	79.781	78.667	83.918

Amsterdam, 7 maart 2013

Bestuur

dr. R. Gerritse, voorzitter
mr. drs. G.J. Everts RA
ir. Th.F. Kockelkoren MBA
drs. H.W.O.L.M. Korte

Raad van Toezicht

drs. G.A. Möller, voorzitter
mr. D.C.C. van Everdingen, vicevoorzitter
B.J.H.S. Feilzer
prof. dr. H.M. Prast
drs. J.C.M. Schönfeld MBA

DEEL III OVERIGE GEGEVENS

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: Het Bestuur van de Stichting Autoriteit Financiële Markten

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de financiële overzichten die deel uitmaken van het jaarverslag 2012 van de Stichting Autoriteit Financiële Markten (AFM) te Amsterdam gecontroleerd. Deze financiële overzichten bestaan uit:

- de jaarrekening 2012 bestaande uit de balans per 31 december 2012, de staat begrotings- en realisatiecijfers (baten en lasten) over 2012 en het kasstroomoverzicht over 2012 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen (zoals opgenomen op de pagina's 83 t/m 124 van dit jaarverslag);
- de op blz. 81 van dit jaarverslag opgenomen rapportage over de financiële rechtmatigheid van de uitkomsten van de begrotingsuitvoering over 2012;
- het in de bijlage van het jaarverslag opgenomen overzicht lasten per toezichtcategorie (afgeleid uit de staat van baten en lasten) ten behoeve van departementaal jaarverslag ministerie van Financiën (blz. 131).

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de stichting AFM is verantwoordelijk voor het opmaken van de financiële overzichten die het vermogen, het resultaat en de financiële rechtmatigheid getrouw dienen weer te geven, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, zoveel mogelijk in overeenstemming met de overeenkomstige toepassing van Titel 9 Boek 2 BW van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW) en voor de financiële rechtmatigheid in overeenstemming met de overeenkomstige toepassing van de Comptabiliteitswet 2001 en de daaruit voortvloeiende regelgeving. Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de financiële overzichten op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de financiële overzichten geen afwijkingen van materieel belang bevatten. Wij hebben onze controle uitgevoerd met een materialiteit die geldt voor de jaarrekeningcontrole van 1% van de omvang van de totale lasten zoals opgenomen in de jaarrekening 2012.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de financiële overzichten. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de financiële overzichten een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking, die relevant is voor het opmaken van de financiële overzichten en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting AFM.

Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door het bestuur van de stichting gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing van ons oordeel te bieden.

Oordeel betreffende de financiële overzichten

Naar ons oordeel geven de financiële overzichten een getrouw beeld van:

- zowel de grootte en de samenstelling van het vermogen van de AFM per 31 december 2012 en van het resultaat over 2012 zoveel mogelijk in overeenstemming met de overeenkomstige toepassing van Titel 9 Boek 2 BW;
- de financiële rechtmatigheid van de baten, lasten en balansmutaties over 2012 in overeenstemming met de overeenkomstige toepassing van de Comptabiliteitswet 2001 en de daaruit voortvloeiende regelgeving
- de lasten per toezichtscategorie zoals opgenomen in de bijlage van het jaarverslag (blz. 131).

Overige aangelegenheden

Zoals aangegeven in de paragraaf 'verantwoordelijkheden van de accountant' baseren wij onze controlewerkzaamheden op risico-inschattingen dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat. Het door ons gehanteerde materieel belang is gebaseerd op uitgangspunten die bij accountantscontroles in de publieke sector gangbaar zijn. Dit omdat de Stichting AFM hoofdzakelijk publieke taken uitvoert.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder e en f BW vermelden wij dat ons geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek of het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, zoveel als mogelijk overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW is opgesteld, en of de in artikel 2:392 lid 1 onder b tot en met h BW vereiste gegevens zijn toegevoegd. Tevens vermelden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Den Haag, 13 maart 2013

Auditdienst Rijk

drs. P.S. van Nes RA MGA

BESTEMMING VAN HET EXPLOITATIESALDO

Het bestuur van de AFM stelt de ministers van Financiën en van Sociale Zaken en Werkgelegenheid voor om de te verrekenen bedragen zoals vermeld bij onderdeel k op basis van artikel 30 lid 1b Wbft met betreffende marktpartijen te verrekenen met uitzondering van onderstaande exploitatiesaldi.

Op 31 december 2012 resteert er een aan de markt terug te geven bedrag van € 0,6 miljoen dat betrekking heeft op heffingen eenmalige toezichthandelingen voor Openbare Biedingen op Effecten (OBE). Verrekening van dit bedrag in het doorlopend toezicht was in het verleden niet mogelijk omdat er geen categorie doorlopend toezicht OBE bestond en kruissubsidiëring tussen heffingscategorieën niet was toegestaan. Dit bedrag is in de afgelopen jaren ontstaan door een sterk wisselend aanbod van OBE werkzaamheden en als gevolg daarvan jaarlijks relatief grote verschillen tussen de baten en lasten. Om dit effect te nivelleren werden de exploitatieverschillen in de oude systematiek (tot 2013) over een periode van vijf jaar na het boekjaar verrekend. Vanaf 2013 is deze systematiek niet meer noodzakelijk omdat het totale exploitatieverschil van de AFM in een vaste verhouding met alle categorieën van ondernemingen wordt verrekend. Omdat er geen heffingscategorie voor het doorlopend toezicht OBE bestond, en categorale verrekening dus niet mogelijk is, stelt de AFM voor dit bedrag in 2013 evenredig ten gunste te laten komen aan alle onder toezicht staande ondernemingen van de AFM.

Op grond van art. 30 lid 2 Wbft wordt voorgesteld de volgende bedragen in 2013 te verrekenen met de overheid:

1. Het na te heffen bedrag bij het toezicht op beleggingsobjecten (€ 0,2 miljoen). Het verrekenen van het na te heffen bedrag met de markt zou leiden tot onevenredig hoge heffingen. Dit ligt niet in lijn met de uitspraken van het College van Beroep voor het bedrijfsleven van 25 november 2010 en 6 december 2010.
2. Het na te heffen bedrag bij het toezicht op EP-houders (€ 0,1 miljoen). De AFM heeft al jaren geen heffing doorlopend toezicht meer opgelegd als gevolg van een positief te verrekenen bedrag. De inspanning die het zal vergen om het in 2012 ontstane na te heffen bedrag middels een zeer lage heffing op te leggen aan een aanzienlijke populatie buitenlandse ondernemingen zal niet opwegen tegen de verwachte baten. Met het oog op het 'level playing field' in Europa, ligt het opleggen van heffingen ook niet voor de hand. Het is binnen de EU niet gebruikelijk om Europees paspoorthouders te belasten voor het toezicht in het gastland.
3. Een deel van het terug te geven bedrag bij het toezicht op Auditororganisaties derde landen (€ 0,1 miljoen). In 2012 is een terug te geven bedrag ontstaan van € 0,2 miljoen als gevolg van een overschot op de specifieke verrichtingen. Het lijkt niet wenselijk om dit bedrag geheel aan de markt te doen toekomen aangezien de overheid in het verleden een bedrag van € 0,1 miljoen aan voorbereidingskosten voor haar rekening heeft genomen en de omvang van het te verrekenen bedrag niet in verhouding staat tot de heffingen die in het doorlopend toezicht zijn opgelegd. Het resterende nog terug te geven bedrag wordt met de Auditororganisaties derde landen verrekend.

DEEL IV BIJLAGEN

BIJLAGE 1: AFM PRESTATIE-INDICATOREN 2012

Hoofdcategorie	Subcategorie	Overige			Formele toezichtmaatregelen									
		Signalen	Instellingsspecifieke onderzoeken	Instellingsoverstijgende onderzoeken	Normoverdragende gesprekken/brieven	Aangiftes	Aanwijzingen	Lasten onder dwangsom	Boetes	Vergunningintrekkingen	Publieke waarschuwingen	Instelling van Wft curator	Civielrechtelijke maatregelen (mededeling)	Toezeggingen
Aanbieders	Aanbieden	1.245	8	22	5	0	2	9	2	2	0	2	0	0
	Verlenen van beleggingsdiensten en verrichten van beleggingsactiviteiten	178	3	4	1	0	0	7	1	0	0	0	0	0
Accountants	Verlenen van accountantsdiensten	0	4	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Adviseurs en bemiddelaars	Adviseren en bemiddelen	1.906	17	6	87	0	1	8	11	88	0	0	0	0
Effecten uitgevende instellingen	Emissies en Openbare Biedingen	16	16	0	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Financiële verslaggeving	1	106	4	0	0	5	0	0	0	0	0	15	0
	Meldingen en Marktmissbruik	58	43	0	11	2	2	0	3	0	0	0	0	0
Informatieverstrekking	Toezicht op informatieverstrekking	459	202	19	269	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Infrastructuur	Infrastructuur	0	3	4	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Integriteit	Integriteit/toezicht	1.023	666	1	94	1	6	0	0	3	5	0	0	0
Overig	Wet handhaving consumentenbescherming	17	44	0	6	2	0	4	3	0	0	0	0	1
	Wet ter voorkoming van witwassen en financiering van terrorisme	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pensioenen	Toezicht pensioenuitvoerders	133	102	6	64	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Totaal		5.041	1.214	67	543	5	16	28	22	93	5	2	15	1
	<i>Totaal 2011</i>	5.528	1.164	52	919	11	64	19	36	102	7	0	22	0
	<i>Totaal 2010</i>	6.766	1.329	54	673	12	201	42	53	29	3	1	25	0

BIJLAGE 2: OVERZICHT LASTEN PER TOEZICHTCATEGORIE TEN BEHOEVE VAN DEPARTEMENTAAL JAARVERSLAG MINISTERIE VAN FINANCIËN

Jaarlijks neemt het ministerie van Financiën in het departementale jaarverslag onder meer een overzicht op van de lasten die de AFM heeft doorberekend aan de onder toezicht gestelde instellingen. Op verzoek van het ministerie neemt de AFM hiervoor onderstaand overzicht op in haar jaarverslag.

Kerncijfers AFM (bedragen in miljoenen euro's)	Realisatie 2012	Realisatie 2011
Lasten		
Aanbieders	30,0	26,3
Accountantsorganisaties	6,7	7,4
Adviseurs en bemiddelaars	18,0	15,6
Effecten uitgevende instellingen	15,9	16,9
Infrastructuur	1,2	1,5
Integriteit	0,1	0,1
Overig	4,4	4,6
Vorbereiden van wet- en regelgeving, consumentenvoorlichting en overig niet toezicht	4,7	5,2
Afschrijving eerder geactiveerde kosten	0,0	2,4
Geactiveerde lasten ontwikkelde software	0,0	0,2
Som der lasten	81,0	80,3
Aan onder toezichtgestelden toe te rekenen kosten	54,2	47,7
Gemiddeld aantal fte's in dienst	526	483

De aan de onder toezichtgestelden toe te rekenen lasten bestaan uit: de som der lasten minus de afschrijving op de voorbereidingslasten, de geactiveerde lasten voor intern ontwikkelde software, dat deel van de overheidsbijdrage dat geen betrekking heeft op de vergoeding van de afschrijving op voorbereidingslasten voor categorieën die volledig door de overheid worden vergoed en de overige opbrengsten.

BIJLAGE 3: SAMENSTELLING, VERANTWOORDELIJKHEDEN EN NEVENFUNCTIES RAAD VAN TOEZICHT EN BESTUUR

DOEL, BEVOEGDHEDEN EN SAMENSTELLING RAAD VAN TOEZICHT

De AFM heeft een Raad van Toezicht. De Raad ziet toe op het beleid van het bestuur en de algemene gang van zaken en staat het bestuur met raad terzijde. De begroting, het jaarverslag en de jaarrekening van de AFM worden ter goedkeuring aan de Raad van Toezicht voorgelegd.

Ook strategische bestuursbesluiten zijn onderworpen aan goedkeuring van de Raad van Toezicht. Het gaat daarbij onder meer om het vaststellen en wijzigen van de organisatiestructuur, statutenwijziging en het goedkeuren van de resultaten van de uitvoeringstoets bij de toebedeling van nieuwe taken aan de AFM. De Raad van Toezicht benoemt voorts de certificerende accountant.

De minister van Financiën is bevoegd om de leden van de Raad van Toezicht te benoemen en te ontslaan. Benoeming van een lid van de Raad van Toezicht gebeurt op voordracht van deze Raad.

De Raad van Toezicht bestaat uit vijf leden. Conform de vastgestelde profielschets bestaat de Raad uit een diverse samenstelling zowel betreft geslacht, maar ook qua kennis, achtergrond, persoonlijkheid en ervaring met de verschillende stakeholders van de AFM.

In het jaarverslag 2011 is per abuis een foutieve einddatum van de lopende termijn van de heer Feilzer aangegeven. Hieronder is de juiste datum aangegeven.

De Raad van Toezicht bestond in 2012 uit de volgende leden:

drs. G.A. (George) Möller (geboren in 1947)

(voorzitter, man, Nederlandse nationaliteit, eerste benoeming als voorzitter per 01-01-2010, benoemingsdatum lopende termijn per 15-09-2011, lopende termijn tot 15-09-2015, herbenoeming voor vier jaar mogelijk).

Nevenfuncties:

- Voorzitter Raad van Toezicht; Leids Universitair medisch Centrum (LUMC), Leiden
- Voorzitter van Stichting Kunst10daagse Bergen, Bergen aan Zee
- Voorzitter bestuur Stichting Verenigd Bezit, Naarden
- Lid Supervisory Board NasdaqDubai; Verenigde Arabische Emiraten/ Dubai
- Lid Raad van Advies Securities & Commodities Authority, Verenigde Arabische Emiraten
- Bestuurslid Stichting Ubbo Emmius Fonds, Groningen
- Kerndocent Comenius Leergang 'Financial Ethics', Groningen/Leusden
- Lid van de Raad van Advies Amsterdam Institute of Finance, Amsterdam
- Non-executive Director van het Winton Futures Fund

George Möller was van juli 2004 tot september 2009 voorzitter van de Raad van Bestuur van Robeco Groep N.V.. Eerder was hij onder meer werkzaam bij Euronext en MeesPierson. Möller had zitting in de commissie-Tabaksblat die een Code Corporate Governance tot stand bracht.

mr. D.C.C. (Diana) van Everdingen (geboren in 1957)

(vice-voorzitter, lid, vrouw, Nederlandse nationaliteit, eerste benoemingsdatum 01-11-2009, lopende termijn tot 01-11-2013, herbenoeming voor vier jaar mogelijk).

Nevenfuncties:

- Bestuurslid Het Nationale Ballet Fonds
- Lid Raad van Toezicht International Choreographic Arts Centre (ICK)
- Lid Raad van Toezicht Stichting Almeerse Theaters (Schouwburg Almere)

Diana van Everdingen was partner bij advocatenkantoor Stibbe. Zij is gespecialiseerd in kapitaalmarkttransacties en fusies en overnames en werkte als advocaat onder meer voor beursgenoteerde ondernemingen, banken en het Ministerie van Financiën.

prof. dr. H.M. (Henriëtte) Prast (geboren in 1955)

(lid, vrouw, Nederlandse nationaliteit, eerste benoemingsdatum 15-09-2010, lopende termijn tot 15-09-2014, herbenoeming voor vier jaar mogelijk).

Hoofdfunctie:

Hoogleraar persoonlijke financiële planning aan de Universiteit van Tilburg

Nevenfuncties:

- Lid Monitoring Commissie Corporate Governance
- Lid Curatorium De Baak
- Columnist voor Het Financieel Dagblad (tot 1 juni 2012)
- Lid redactie Me Judice
- Adviseur bestuur Nibud
- Commissaris en lid audit commissie Sens (Staatsloterij)
- Freelance lezingen, dagvoorzitterschappen en onderzoek in opdracht
- Commissaris bij Espria/Woonzorg Nederland (tot oktober 2012)
- Lid Raad van Advies van duurzaamadeel.nl
- Lid Raad van Advies Actuarieel Genootschap
- Lid Raad van Advies Zuidas Instituut voor Financieel recht en Ondernemingsrecht (ZIFO)
- Lid Programma-adviescommissie Geldmuseum
- Columnist tijdschrift Vereniging Eigen Huis (vanaf november 2012)
- Fellow van het Kennisinstituut Mobiliteitsbeleid Ministerie Infrastructuur en Milieu
- Lid Kenniskamer Ministerie van Infrastructuur en Milieu (vanaf september 2012)

Henriëtte Prast is sinds 2005 hoogleraar Persoonlijke Financiële Planning aan de Universiteit van Tilburg. Van januari 1997 tot oktober 2007 werkte zij als onderzoeker bij DNB. Van 2008 tot oktober 2011 was zij raadslid van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid.

B.J.H.S. (Joop) Feilzer (geboren in 1949)

(lid, man, Nederlandse nationaliteit, eerste benoemingsdatum 01-02 2011, lopende termijn tot 01-02-2015, herbenoeming voor vier jaar mogelijk)

Nevenfuncties:

- Non-Executive Director Henderson Euro Trust plc
- Adviseur Stichting VSB Vermogensfonds
- Lid Raad van Toezicht Stichting Pro Senectute, Amsterdam
- Bestuurslid Vereniging Pro Senectute (vanaf juli 2012)
- Lid Raad van Commissarissen Holding Nationale Goede Doelen Loterijen N.V. (sinds 21 november 2012)

Joop Feilzer heeft vanaf de oprichting in 1990 tot december 2006 bij Fortis gewerkt waar hij lid van de Raad van Bestuur en het Executive Committee is geweest.

drs. J.C.M. (Maarten) Schönfeld MBA (geboren in 1949)

(lid, man, Nederlandse nationaliteit, eerste benoemingsdatum 01-08 2012, lopende termijn tot 01-08-2016, herbenoeming voor vier jaar mogelijk)

Nevenfuncties:

- Lid van de Raad van Commissarissen van Arcadis N.V.
- Lid van de Raad van Commissarissen van S&B Industrial Mineral S.A., Athene, Griekenland
- Lid van de Raad van Commissarissen van Brunel N.V. (tot 1 november 2012)
- Lid van de Raad van Toezicht Technische Universiteit Delft
- Lid van de Raad van Toezicht van de Hogeschool der Kunsten, Den Haag
- Lid van de Commissie Financiële Verslaggeving AFM (tot 1 oktober 2012)
- Voorzitter van het bestuur Children Fund of Malawi
- Bestuurslid Stichting Continuïteit ICT N.V.

Maarten Schönfeld heeft verschillende financiële functies bij Royal Dutch Shell PLC vervuld en tot 2008 was hij CFO en vice-voorzitter van de Raad van Bestuur van Stork NV.

drs. J.S.T. (Tjalling) Tiemstra RA (geboren in 1952)

(lid, man, Nederlandse nationaliteit, eerste benoemingsdatum 01-11-2009, einddatum termijn 31 januari 2012.

Nevenfuncties:

- Bestuurslid Vereniging Effecten Uitgevende Ondernemingen
- Bestuurslid Stichting Continuïteit TNT Express N.V.
- Bestuurslid Stichting Continuïteit ICT N.V.
- Voorzitter Commissie Informatie Voorziening VNO-NCW
- Lid Raad van Commissarissen Bruynzeel Holding B.V.
- Member International Executive Committee Amnesty International London
- Inner Circle Coach for TEC (Top Executive Coaching)
- Voorzitter Raad van Commissarissen J. van Walraven Holding B.V., Mijdrecht
- Lid Raad van Toezicht Reinier de Graaf Gasthuis, Delft
- Lid Raad van Advies Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO), Ministerie van OCW

Samenstelling Auditcommissie

- Drs. J.C.M. Schönfeld MBA (voorzitter)
- B.J.H.S. Feilzer (lid)
- drs. J.S.T. Tiemstra RA (voorzitter tot 31 januari 2012)

Samenstelling Benoemingen en Remuneratiecommissie

- mr. D.C.C. (Diana) van Everdingen (voorzitter)
- drs. G.A. (George) Möller (lid)

SAMENSTELLING, VERANTWOORDELIJKHEDEN EN NEVENFUNCTIES BESTUUR

Doel, bevoegdheden en samenstelling bestuur

Het bestuur geeft leiding aan de AFM. Het bestuur bestaat vanaf 1 november 2012 uit vier bestuurders. De bestuurders vormen samen het statutaire bestuur van de AFM, nemen gezamenlijk bestuursbesluiten en dragen als collectief de strategische eindverantwoordelijkheid. Het bestuur heeft de leden van het bestuur individueel gemandateerd tot het nemen van besluiten namens het bestuur met toepassing van het vierogenprincipe.

Bestuursleden hebben ieder een portefeuille met aandachtsgebieden waarvoor zij individueel de strategische verantwoordelijkheid en de operationele eindverantwoordelijkheid dragen. Bij de samenstelling van het bestuur wordt gestreefd naar diversiteit, niet alleen voor wat betreft geslacht, maar ook qua kennis, affiniteit, achtergrond en persoonlijkheid. Het bestuur bestaat op dit moment uit vier mannen waardoor het gestreefte percentage van 30% vrouwen in het bestuur niet wordt gehaald. Bij de vervulling van toekomstige vacatures in het bestuur blijft diversiteit centraal staan.

Het bestuur van de AFM is in 2012 volgt samengesteld:

Dr. R. (Ronald) Gerritse (geboren in 1952)

(voorzitter, man, Nederlandse nationaliteit, eerste benoeming als voorzitter 01-05-2011, lopende termijn tot 01-05-2015, herbenoeming voor vier jaar mogelijk)

Nevenfuncties:

- Lid van het Curatorium van de Postgraduate Opleiding Accountancy van de Vrije Universiteit
- Lid van de Raad van Commissarissen van de MareGroep NV (sociaal werkvoorzieningsbedrijf)
- Lid algemeen bestuur van Holland Financial Center

Ronald Gerritse is sinds 1 mei 2011 voorzitter van de AFM. Van 2003 tot 2011 was hij secretaris-generaal en van 2008 tot 2011 thesaurier-generaal bij het Ministerie van Financiën. Daarvoor werkte hij onder meer bij het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en bij de Sociaal-Economische Raad (SER).

Ir. Th. F. (Theodor) Kockelkoren MBA (geboren in 1969)

(bestuurslid, man, Nederlandse nationaliteit, eerste benoemingsdatum 01-02-2008, tweede benoeming als bestuurslid per 01-02-2012, lopende termijn tot 01-02-2016, herbenoeming voor vier jaar mogelijk)

Nevenfuncties:

- Comité van aanbeveling van UniPartners Rotterdam
- Lid Curatorium PGO Compliance & Integriteit Management, VU Amsterdam

Theodor Kockelkoren is sinds april 2002 werkzaam bij de AFM onder andere als directeur. Per februari 2008 is hij lid van het bestuur. Voor zijn werk bij de AFM werkte Kockelkoren zeven jaar bij McKinsey & Company.

Drs. H. (Harman) W.O.L.M. Korte (geboren in 1956)

(bestuurslid, man, Nederlandse nationaliteit, eerste benoemingsdatum 01-11-2012 (tot 1 november 2012 directeur), lopende termijn tot 01-11-2016, herbenoeming voor vier jaar mogelijk)

Harman Korte is sinds 2000 werkzaam bij de AFM onder andere als bestuurssecretaris en directeur. Per 1 november 2012 is hij bestuurslid van de AFM. Voordat Korte in dienst trad bij de AFM was hij werkzaam bij het ministerie van Financiën. Van 1991 tot 2000 was hij daar directeur van de directie Begrotingszaken.

Mr. Drs. G.J. (Gerben) Everts RA (geboren in 1971)

(bestuurslid, man, Nederlandse nationaliteit, eerste benoemingsdatum 01-11-2012 (tot 1 november 2012 directeur), lopende termijn tot 01-11-2016, herbenoeming voor vier jaar mogelijk)

Nevenfuncties:

- Penningmeester D66 Haarlem
- Lid curatorium postdoctorale opleiding Accountancy van de Tilburg University
- Bestuurder Vereniging voor effectenrecht
- Lid Programme Board Executive Internal Auditing Programme, Amsterdam Business School, UVA

Gerben Everts is sinds 2011 werkzaam bij de AFM en per 1 november 2012 is hij bestuurslid van de AFM. Daarvoor werkte hij bij APG als manager Corporate Finance, Control en Riskmanagement. Van 2002 tot 2006 werkte hij in Brussel bij de Europese Commissie, DG Interne Markt. Van 1998 tot 2002 werkte Everts bij het ministerie van Financiën.

Prof. mr. R.H. (René) Maatman (geboren in 1960)

(bestuurslid, man, Nederlandse nationaliteit, eerste benoemingsdatum 01-05-2008, afgetreden per 01-05-2012, van 01-05-2012 tot 01-08-2012 adviseur van het bestuur)

Nevenfuncties:

- Medewerker van het tijdschrift Ondernemingsrecht
- Hoogleraar Vermogensbeheer, Radboud Universiteit Nijmegen
- Bestuurder Vereniging voor effectenrecht
- Bestuurslid werkgeversvereniging Alliates (tot 12 oktober 2012)

René Maatman is van 1 mei 2008 tot 1 mei 2012 bestuurslid van de AFM geweest. Per 1 augustus 2012 is hij partner bij de Brauw Blackstone Westbroek.

Portefeuilleverdeling bestuur (per 1 november 2012):

Dr. R. Gerritse, voorzitter

- Strategie, Beleid en Internationale Zaken
- Communicatie
- Interne Audit Dienst
- General Counsel (incl. Compliance en Privacy)

Ir. Th.F. Kockelkoren MBA, bestuurslid

- Toezicht Service Centrum
- Toezichtgroepen Financiële Ondernemingen
- Toezicht Emissies en Openbare Biedingen

Mr. Drs. G.J. Everts, bestuurslid

- Toezicht Accountantsorganisaties
- Toezicht Financiële Verslaggeving
- Toezicht Effectenmarkten en Financiële Infrastructuur
- Facilitair Bedrijf
- Planning, Control en Financiën

Drs. H.W.O.L.M. Korte, bestuurslid

- Juridische Zaken
- Transparantietoezicht Financiële Producten
- Integriteitstoezicht
- Personeel en Organisatie
- Informatisering

